

KANSAINVÄLISEN VAIHDON OHJAUSPROSESSIN KEHITTÄMINEN

Case: Lahden ammattikorkeakoulu, ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden ala
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Yrittäjäys ja liiketoimintaosaaminen
Opinnäytetyö
Kevät 2010
Sirpa Keminen

Lahden ammattikorkeakoulu
Liiketalouden ala
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto

KEMINEN, SIRPA:

Kansainvälisen vaihdon ohjausprosessin
kehittäminen

Case: Lahden ammattikorkeakoulu,
ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot

Yrittäjyyden ja liiketoimintaosaamisen opinnäytetyö, 96 sivua, 3 liitesivua

Kevät 2010

TIIVISTELMÄ

Tämä opinnäytetyö käsittelee ylempien ammattikorkeakoulututkinnot kansainvälisen vaihdon ohjausprosessin kehittämistä. Opinnäytetyössä perehdytään Lahden ammattikorkeakoulun ylempien tutkintojen kansainväliseen vaihtoon ja niiden ohjaukseen. Tavoitteena on kehittää ylempien tutkinnot kansainvälisen vaihdon ohjausprosessia siten, että se altistaisi, tukisi, kannustaisi ja rohkaisi aikuisopiskelijoita lähtemään liikkuvuusjaksoille.

Tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä perehdytään aikuisopiskelun haasteisiin, korkeakoulujen kansainvälisyyteen, kansainväliseen vaihtoon ja aikuisopiskelun ohjaukseen.

Tutkimusmenetelmänä käytetään kvalitatiivista toimintatutkimusta. Tutkimuksen empiirinen aineisto kerättiin ylempien tutkinnot opiskelijoiden ja ohjausprosessin toimijoiden haastatteluilla sekä havainnoinnilla. Tutkimuksessa olennaista oli haastatella opiskelijoita ja saada heidän äänensä kuuluviin.

Tutkimustulokset osoittivat, että aikuisopiskelijan suurimmiksi esteiksi lähteä vaihtoon koettiin tämän hetkinen perhetilanne ja työ sekä vastavuoroisesti ne olivat myös mahdollisuus. Opiskelijoille tulee tarjota lyhyt- ja pitkäkestoisia vaihtomahdollisuuksia eri ajankohtina. Ohjauksen kokonaisvaltaisuus korostui opintopolulla: informaatiota ja ohjausta ennen opintoja ja niiden alussa, vaihdossa olleiden omakohtaisia kokemuksia ja ohjaushenkilöiden positiivinen asenne kansainvälisyyttä kohtaan altistavat ja motivoivat aikuisopiskelijoita liikkuvuusjaksoille.

Tutkimuksen tuloksena kehitettiin ylempien ammattikorkeakoulututkinnot kansainvälisen vaihdon ohjausprosessi, jonka avulla selkeytetään ohjauksen kulkua sekä ohjaustoimijoiden rooleja ja vastuita.

Avainsanat: aikuisopiskelu, kansainvälinen vaihto, kansainvälisyys, ohjaus, ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot

Lahti University of Applied Sciences
Master's Degree Programme in Entrepreneurship and Business Management

KEMINEN, SIRPA:

Developing the Counselling Process of
International Student Exchange
Case: Lahti University of Applied
Sciences, Master's Degree Programmes

Master's Thesis on the Degree Programme in Entrepreneurship and Business
Management, 96 pages, 3 appendices

Spring 2010

ABSTRACT

The purpose of this study is to develop the counselling process of international student exchange on the master's degree programmes of Lahti University of Applied Sciences. The study aims to answer the question: "How should the university develop the process of international student exchange so that it would sensitize, encourage and motivate adult students to take part in international exchange.

The research method used is qualitative action research. The empirical evidence is based on theme interviews and observation. The theoretical framework is grounded on the challenges of adult education and its guidance as well as on the internationalization of universities. Furthermore, information was gathered from literature related to the field of the study as well as from the author's own experience.

The results show that the major barriers to taking part in student exchange are family and career. On the other hand, they could also be a great opportunity. The university should offer their students both short and long term exchanges at different times. Counselling should constitute the whole student path, with former exchange students' support and the positive attitude of the guidance personnel toward internationality.

As a result of this study, a new counselling process of international student exchange on the master's degree programmes was developed, which can be used to clarify the roles and responsibilities of counselling. All these acts help the university sensitize, encourage and motivate adult students to take part in international exchange.

Key words: adult education, counselling, internationality, master degree programme, student exchange

SISÄLLYS

KANSAINVÄLISEN VAHDON OHJAUSPROSESSIN KEHITTÄMINEN

Case: Lahden ammattikorkeakoulu, ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot

1	JOHDANTO	6
1.1	Tutkimuksen tausta	6
1.2	Tutkimustavoitteet, tutkimuskysymykset ja rajaukset	8
1.3	Tutkimuksen teoreettinen viitekehys	10
1.4	Metodologiset lähtökohdat	11
1.5	Aikaisempia tutkimuksia	15
1.6	Tutkimuksen rakenne	19
2	AIKUISOPISKELIJAN, KANSAINVÄLISYYDEN JA OHJAUKSEN MÄÄRITTELYÄ	21
2.1	Ylempi ammattikorkeakoulututkinto	21
2.2	Aikuisopiskelijan erityspiirteet	23
2.3	Korkeakoulujen kansainvälisyys ja kansainvälistyminen	27
2.4	Kansainvälinen vaihto	30
2.5	Ohjaus	33
2.6	Yhteenvedo	37
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	39
3.1	Tutkimus Lahden ammattikorkeakoulun kontekstissa	39
3.1.1	Lahden ammattikorkeakoulu ja sen toimintaa ohjaavat strategiat	39
3.1.2	Kansainvälisten asioiden organisointi LAMK:ssa	41
3.1.3	Lähtevien perusopiskelijoiden liikkuvuusprosessi	43
3.1.4	Kansainvälisyys osana yamk-tutkintoja	44
3.2	Tutkimusmenetelmät ja empiiriset aineistot	48
3.2.1	Haastattelut	48
3.2.2	Havainnointi	54
3.2.3	Omien kokemusten hyödyntäminen	55
3.3	Tutkimusaineiston analyysi	55

4	TUTKIMUKSEN TULOKSET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET	57
4.1	Ohjaustoimijoiden haastattelut kansainvälisestä vaihdosta ja sen ohjauksesta	57
4.2	Yamk-opiskelijoiden haastattelujen tulokset	58
4.2.1	Kokemukset ja näkemykset aikuisopiskelun haasteista	59
4.2.2	Kokemukset ja näkemykset kansainvälisyydestä ja kansainvälisestä vaihdosta	62
4.2.3	Kokemukset ja näkemykset ohjausprosessista	66
4.3	Tutkijan havaintoja kansainvälisestä toiminnasta	71
4.4	Ylemmän tutkinnon kansainvälinen vaihto omien kokemuksien kautta	73
4.5	Kehittämistarpeet	75
4.6	Uusi yamk-tutkinnon kansainvälisen vaihdon ohjausprosessi	77
5	JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO	80
5.1	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	80
5.2	Johtopäätökset ja yhteenveto	82
	LÄHTEET	86
	LIITTEET	96

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen tausta

Korkeakouluopintojen ohjaus on tänä päivänä uusien haasteiden edessä. Ohjauksen rooli tulee kasvamaan niin kansallisissa kuin eurooppalaisissa korkeakouluissa (Savola 2009, 14). Nyky-yhteiskunnan moninaiset muutokset maailman globalisaation, ikärakenteen kehityksen, työurien pidentämisen, työvoiman saatavuuden ja työllisyysasteen nostamisen myötä vaikuttavat opintojen ohjauksen kysyntään: ohjauksen tulisi kattaa opiskelun, ammatillisen suuntautumisen sekä elämänhallinnan alueet (Moitus, Huttu, Isohanni, Lerkkanen, Mielityinen, Talvi, Uusi-Rauva & Vuorinen 2001). Elinikäinen oppiminen ja sen edistäminen on koulutus- ja työvoimapolitiittinen tavoite niin Suomessa kuin globaalisestikin: pyrkimyksenä on vastata toimintaympäristön väestö- ja ammattirakenteen muutoksiin (Opetusministeriö 2008; Työministeriö 2006).

Ohjaukseen ja sitä tukeviin ohjauspalvelujen organisointiin liittyy aina joitakin ongelmia. Vaikka viime vuosina opintojen ohjausta on määrätietoisesti kehitetty, on varsinkin aikuisopiskelijoiden ohjaus jäänyt pienemmälle huomiolle. Aikuisopiskelijoiden ohjauksessa on tärkeää huomioida, miten ohjaaja voi tukea omalla toiminnallaan opiskelijaa, ja mitä erityispiirteitä aikuisopiskelija tuo ohjaukseen (Lätti & Putkuri 2008, 6–7). Kuten Annala (2007) ja Lerkkanen (2002) ovat todenneet väitöskirjoissaan, ammattikorkeakoulujen ohjauspalvelu tulee määritellä selkeämmin, sillä opiskelijalle ei aina ole ohjausta antavan henkilökunnan työnjako selvä. Myös ohjaushenkilöstön ammattitaidon kehittämiseen, ohjaustarpeen arviointiin ja ohjausprosessin kehittämiseen tulee kiinnittää huomiota.

Tämän kehittämishankkeen tarkastelun kohteena on Lahden ammattikorkeakoulun (jatkossa LAMK) ylempien ammattikorkeakoulututkintojen kansainvälisen vaihdon ohjausprosessi. Tutkimuksessa kysytään, millainen ohjausprosessin tulisi olla, jotta se tukisi, kannustaisi ja rohkaisisi opiskelijaa lähtemään kansainväliseen

vaihtoon. Kenen tulisi informoida, neuvoa tai ohjata opiskelijaa ja milloin?

Ohjausprosessia tarkastellaan lähtevän aikuisopiskelijan näkökulmasta: Mitkä ovat kansainvälisessä vaihdossa erityisesti aikuisopiskelijoita rajoittavia tekijöitä tai esteitä, joita ohjauksella voidaan tukea? Miten aikuisopiskelijoita motivoidaan ohjauksella näkemään kansainvälisen vaihdon hyöty heidän omaan elämäänsä tai työuraansa?

Tutkimuksen ylemmän ammattikorkeakoulun (jatkossa yamk) kansainvälisen vaihdon näkökulma on perusteltu, sillä tutkinto on Suomen korkeakoulujärjestelmän nuorin, eikä tutkinnon alkuvaiheessa kehittämiskohteena ole ollut kansainvälistyminen (Majakulma 2009, 27). Tämän johdosta ylempien tutkintojen opiskelijavaihto on kehittymättömämpää kuin alempien tutkintojen. Lisäksi yamk-tutkintojen ohjaukseen, eikä sen järjestämiseen ole kiinnitetty riittävän järjestelmällistä huomiota (Lätti & Putkuri 2008, 44). Rinnekallio (2002, 43–44) on todennut, että yhteiskunnan ja työelämän muutoksen vaikutuksesta ammattikorkeakouluihin on syntynyt uusia koulutusohjelmia, joissa ohjauksen organisointi ja ohjausmenetelmät ovat kehittyneet vailla perinteitä. Tämän seurauksena ohjauksessa saatetaan sokeasti luottaa korkeakouluopiskelijan itseohjautuvuuteen ja aktiivisuuteen.

Tutkimuksellinen kehittämishanke otettiin tarkasteluun myös sen ajankohtaisuuden vuoksi, sillä kansainvälistyminen on haaste kaikille korkeakouluille ja koulutusohjelmille. Kansainvälisen toiminnan kasvu on toivottu ilmiö, koska se tukee ja edistää opiskelijoiden, tulevien työntekijöiden, liikkuvuutta maiden välillä luoden monikulttuurisia osaajia (Opetusministeriö 2009; Jantunen 2008).

Opinnäytetyön lähtökohtana on korkeakoulujen kansainvälistymisstrategiassa 2009–2015 (Opetusministeriö 2009 b) ja LAMK:n kansainvälisten toimintojen kehittämisstrategiassa (LAMK 2009) asetetut tavoitteet kansainvälistymiselle ja opiskelijoiden kansainvälisten valmiuksien vahvistamiselle ulkomaisilla liikkuvuusjaksoilla.

Lisäksi tutkimuksen aiheen valintaan vaikutti tutkijan henkilökohtainen kiinnostus aiheeseen. Tutkijan omat kokemukset kansainvälisistä vaihdoista, niin ylemmän- kuin perustutkinnon aikana, johdattivat häntä tutkimaan yamk-opiskelijoiden ohjausprosessia ja sen kehittämistä. Tutkijan toinen motivaatio kehittämishankkeeseen on tutkijan positio tutkimuskohteessa. Tutkija on tutkimuskohteen ns. sisäpuolinen tutkija, sillä tutkija on sekä työsuhteessa koulutussuunnittelijana että yamk-opiskelijana tutkittavassa organisaatiossa.

1.2 Tutkimustavoitteet, tutkimuskysymykset ja rajaukset

Tutkimuksen tarkastelun kohteena on Lahden ammattikorkeakoulun liiketalouden-, matkailun-, muotoilun- sekä sosiaali- ja terveystieteiden ylemmien ammattikorkeakoulututkintojen kansainvälisen vaihdon (jatkossa kv-vaihto) ohjausprosessit.

Tutkimuksen tarkoituksena on perehtyä LAMK:n yamk-opiskelijoiden kv-vaihdon ohjausprosessin toimivuuteen ja kehittää uusi, nykyistä paremmin vaihtoa tukeva prosessi. Erityisesti huomio kiinnitetään ohjauksen mahdollisuuteen altistaa opiskelijat harkitsemaan kv-vaihtoa.

Tutkimuksen tavoitteena on luoda uusi kv-vaihdon ohjausmalli ylemmässä ammattikorkeakoulututkinnossa. Ohjausprosessin tulisi olla hallittu, selkeä, joustava ja katkeamaton opiskeluun hakeutumisvaiheesta lähtien opiskelijan päättövaiheeseen asti. Uuden ohjausmallin myötä tavoitteena on selkeyttää työnjakoa ohjauspalveluun osallistuville ohjaajille sekä löytää että kehittää erityisesti yamk-opiskelijoita tukevia ja motivoivia keinoja, jotta he harkitsisivat kv-vaihtoa ja rohkenisivat lähteä ulkomaille. Lisäksi tutkimuksessa kiinnitetään erityisesti huomiota siihen, missä vaiheessa opintoja opiskelijan tulisi saada informaatiota ja neuvoa, sekä kuka ja minkälaista tietoa ohjausprosessin aikana tulisi antaa.

Tutkimuskysymykseksi täten muodostui:

Millainen yamk-opiskelijoiden kv-vaihdon ohjausprosessin tulisi olla, jotta se tukisi ja rohkaisisi opiskelijoita lähtemään kansainväliseen vaihtoon?

Yamk-opiskelijan kv-vaihdon ohjausprosessin kehittämisen kannalta keskeisiä alakysymyksiä ovat:

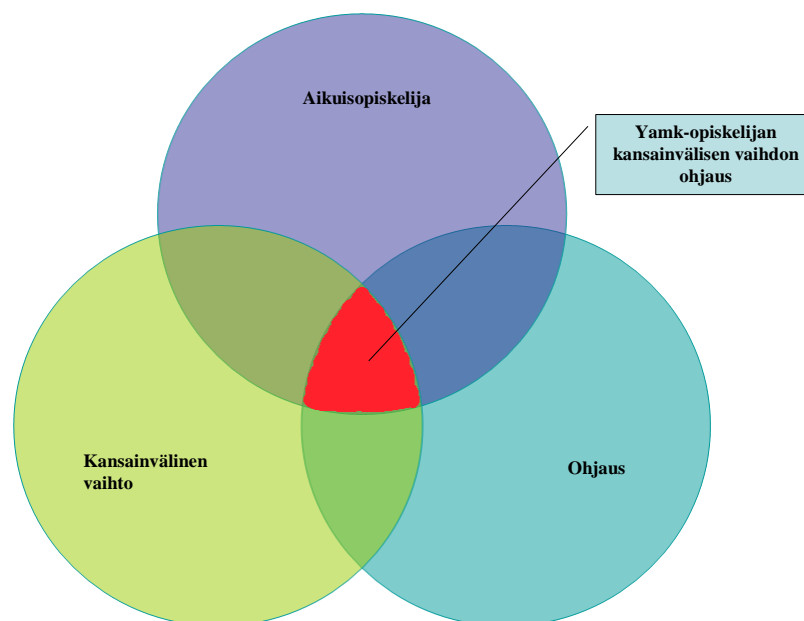
1. Mitä ohjaus on tänä päivänä?
2. Kenen tulisi informoida, neuvoa ja ohjata kv-vaihdosta?
3. Missä vaiheessa opiskelua kv-vaihdon ohjausta tulisi antaa?
4. Millaista ohjausta tulisi tarjota?

Opinnäytetyössä perehdytään LAMK:n nykyisiin liiketalouden-, matkailun-, muotoilun- sekä sosiaali- ja terveysalan ylempien tutkintojen kv-vaihdon ohjausprosessiin ja niiden käytänteisiin. Tutkimuksessa käytetään yksinkertaisuuden vuoksi termiä ”kv-vaihto”, vaikka sanatarkasti kyse on opiskelijasta, joka vasta harkitsee vaihtoa tai opiskelijasta joka ei edes tiedä vaihdosta mitään tai ei ole edes siitä kiinnostunut aikaisemmin.

Tutkimus rajataan koskemaan Lahden ammattikorkeakoulua ja sen ylempien tutkintojen kansainvälisten vaihtojen ohjausprosessiin opiskeluun hakeutumisvaiheesta opiskelijan päättövaiheeseen asti. Tutkimuksesta rajataan pois erilaisten kansainvälisten vaihtomahdollisuuksien lähempi tarkastelu. Myös ohjausprosessin implementointi ja sen arviointi rajataan tutkimuksesta pois LAMK:ssa menneillään olevan opetussuunnitelman ja opetuksen kehittämisen johdosta, jossa kehitetään uusi ohjausprosessin mallinnus. Teoreettinen viitekehys rajataan kehittämishankkeen kannalta merkittävimpiin osa-alueisiin koskien yamk-opiskelijaa, kv-vaihtoa ja kv-vaihdon ohjausta.

1.3 Tutkimuksen teoreettinen viitekehys

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys muodostuu aikuisopiskelijaa, kansainvälisyyttä ja ohjausta käsittelevistä tutkimuksista, kirjallisuudesta ja julkaisuista. Aikuisopiskelijaa koskevia aineistoja on syytä tarkastella, koska aikuisopiskelijoilla on erityisomaisuuksia, joilla on suuri merkitys kv-vaihtoa harkittaessa sekä kv-vaihdon ohjaustapahtumiin. Ohjauksen haastetta lisää myös aikuisopiskelijoiden erityisomaisuuksien muuttuminen opintopolun aikana. Teoriaosuus aloitetaan kuvaamalla keskiverto yamk-opiskelija. Tämän jälkeen tarkastellaan aikuisopiskelijan erityistarpeita, jotka vaikuttavat ohjaukseen varsinkin, kun tavoitteena on kv-vaihdon edistäminen. Kansainvälisyyttä ja kv-vaihdon merkitystä tarkastellaan omana lukunaan. Teoreettisen viitekehyksen avulla on tarkoitus selventää aikuisopiskelijan ja ohjauksen välisiä yhteyksiä, altistaa, tukea ja vaikuttaa yamk-opiskelijan päätökseen lähteä opiskelijavaihtoon. Kuviossa 1 kuvataan teoreettinen viitekehys.

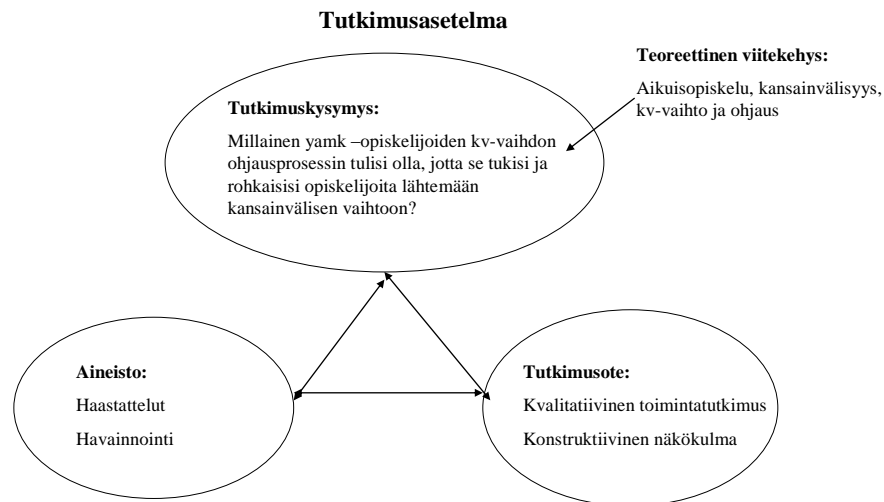

KUVIO 1. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys.

1.4 Metodologiset lähtökohdat

Kehittämishanke toteutettiin toimintatutkimuksena vuosien 2009–2010 aikana, jonka aikana selvitettiin kansainvälisen vaihdon ohjausprosessin nykytila Lahden ammattikorkeakoulun ylemmissä tutkinnoissa, ja kehitettiin uusi kansainvälisen vaihdon ohjausmalli. Toimintatutkimus sopii tähän kehittämishankkeeseen, sillä tutkimuksessa tuotetaan tietoa käytännön kehittämiseksi ja tutkimus kohdistuu sosiaaliseen toimintaan, joka pohjautuu vuorovaikutukseen. Sosiaalisella toiminnalla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa ihmisten vuorovaikutusta keskenään, tai että toiminnassa otetaan heidät huomioon. Henkilöitä ohjaa yhteinen näkemys, tulkinta tai merkitys yhteisestä toiminnasta ja sen tarkoituksesta. Lisäksi toimintatutkimukselle on ominaista ajallisesti rajattu tutkimus- ja kehittämishanke, jossa suunnitellaan ja kehitetään uusia toimintatapoja (Heikkinen, 2007, 16–17).

Toimintatutkija on aktiivinen vaikuttaja ja toimija tutkittavassa toiminnassa tehden tutkittavaan organisaatioon tarkoituksenmukaisen muutoksen. Kun tutkimuskohdetta tarkastellaan sisältäpäin, vaikuttaa se tutkijan suhtautumiseen aineistoon ja sen analysointiin. Toimintatutkijan oma välitön kokemus on osa aineistoa. Tutkimuksessa käytettiin tutkijan omia havaintoja aikuisopiskelijan arjesta, ylemmän tutkinnon kv-vaihdon ohjauksesta ja kansainvälisyyden integroimisesta yamk-opintoihin muun tutkimusaineiston lisäksi (Heikkinen, 2007, 19–20). Tutkimusprosessin kulkuun ovat vaikuttaneet teoreettisen tietämyksen lisäksi tutkijan esiymmärrys aiheesta. Teoreettista tietämystä on syvennetty tutkimuksen aikana. Kehittämishankkeen tutkimusasetelma on kuvattu kuviossa 2.

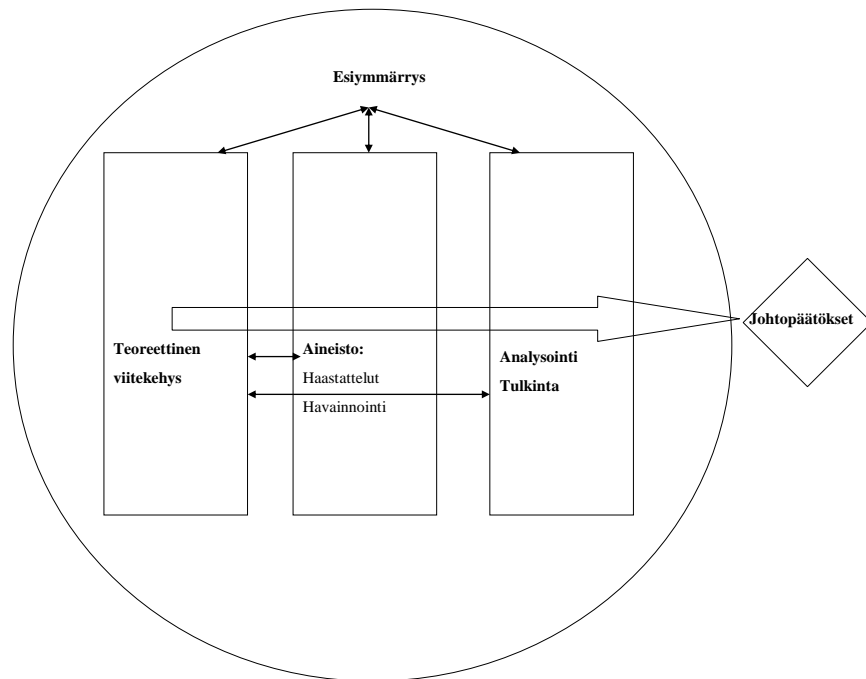
KUVIO 2. Kehittämishankkeen tutkimusasetelma.

Tutkimuksessa käytettiin laadullisen tutkimuksen lähestymistapaa. Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen tapahtuman kuvaaminen, kuten tässä tutkimuksessa kontekstina olivat yamk-opiskelijoiden omat kokemukset aikuisopiskelusta, kansainvälisyydestä ja ohjauksesta sekä tutkimuskohteen ymmärtäminen että tulkitseminen mahdollisimman kokonaisvaltaisesti (Hirsjärvi & Hurme 2008, 22).

Tuomi ja Sarajärvi (2003, 70) määrittelevät laadullisen tutkimuksen tunnusmerkeiksi tutkijan aseman, laadullisen aineiston keräämisen, haastateltavien kaksisuuntaisen ymmärtämisen, harkinnanvaraisen otannan, aineiston induktiivisen analyysin sekä tulosten esitystavan. Tutkimusta lähestyttiin **konstruktiiivisesta näkökulmasta**, koska tutkimus perustui havainnoitsijoiden näkemyksiin, kokemuksiin ja tulkintoihin (Tuomi & Sarajärvi 2003, 64). Kvalitatiivisen tutkimuksen empiirisen aineiston tutkija pyrkii keräämään oman havainnointinsa ja haastattelujensa pohjalta. Tutkimuskysymykseen ja lisäkysymyksiin haettiin vastauksia aineiston pohjalta.

Tässä tutkimuksessa näkyvät laadullisen tutkimuksen tunnuspiirteet ja konstruktiivinen lähestymistapa. Tutkijan vuorovaikutus haastateltaviin oli luontevaa, koska tutkijan positio tutkittavassa organisaatioissa on yamk-opiskelija ja koulutussuunnittelija, sekä lisäksi esiymmärrys kansainvälisyydestä että ylemmän tutkinnon kv-vaihdon pioneerinä vaikuttivat haastattelun ilmapiiriin. Haastatteluista tehdyt havainnot kehittivät edelleen tutkimuskysymyksiä ja muokkasivat lopullisen tutkimuskohteen. Tutkittavaksi valittiin LAMK:n ylemmän korkeakoulun opiskelijoista kaksi kustakin koulutusohjelmasta. Tutkittavien valinta ja määrä olivat riittäviä, koska tässä kvalitatiivisessa tutkimuksessa keskityttiin haastateltavien todellisten kokemusten ja tuntemusten syvällisiin analysointeihin ja tulkintoihin (Eskola & Suoranta, 1998, 13–15). Tutkimus on aineistosidonnainen. Kuitenkaan puhtaasti aineisto- tai teorialähtöinen tutkimus ei ole, vaan ne toimivat koko prosessin ajan keskinäisessä vuorovaikutuksessa (Tuomi & Sarajärvi 2003, 110). Tutkimuksen johtopäätökset tuotettiin teoreettisen viitekehyksen ja tulosten tulkintojen vuorovaikutuksena. Tutkimusmenetelmiin ja -aineistoon palataan tarkemmin osiossa 3.3.

Tutkimusta lähestyttiin tutkijan näkökulmasta. Tutkimuksessa haluttiin hyödyntää tutkijan roolia tutkittavassa organisaatiossa työntekijänä, yamk-opiskelijana sekä ylemmän tutkinnon vaihto-opiskelijana. Tutkijan esiymmärrys aiheesta sekä teoreettisen tietämyksen lisääntyminen, jota on syvennetty tutkimuksen aikana, toimivat keskinäisessä vuorovaikutuksessa koko tutkimuksen ajan. Tutkijan näkökulmasta on mahdollista yhdistää eri näkökulmia, jolloin voidaan tarkastella ohjausprosessin merkitystä kv-vaihtoon opiskelijoiden ja organisaation näkökulmasta. Tutkijan näkökulman avulla pyritään pääsemään mahdollisimman tarkasti tutkimukselle asetettuihin tavoitteisiin. Tutkijan oma kokemus yamk-vaihdon pioneerinä, yamk-opiskelijana ja organisaation työntekijänä on osa tutkimusaiheen esiymmärrystä. Tutkijalle on erityisen tärkeää tiedostaa oma asemansa tutkijana, kun tutkittava aihe on hänelle läheinen. Tutkimuksen etenemistä ja tutkijan esiymmärryksen roolia selvennetään kuviossa 3. Tutkimuksen luotettavuutta käsitellään lisää osiossa 5.1, jossa pohditaan tutkijan esiymmärryksen lopullista vaikutusta tutkimukseen.

KUVIO 3: Tutkimusprosessin eteneminen.

Kuvio 3 havainnollistaa esiymmärryksen, teoreettisen viitekehyksen, aineiston sekä analyysin että tulkinnan vuorovaikutusta. Esiymmärrys toimi haastattelurungon ja haastattelujen pohjana yhdessä teoreettisen viitekehyksen kanssa. Teoriapohjan ja aineistonkeruun välillä tapahtui jatkuvaa vuorovaikutusta. Haastatteluista tehty havainnot ja haastattelun litterointi muokkasivat tutkimuksen lopullista kohdetta. Haastattelujen ja havainnoinnin pohjalta teoreettisen viitekehyksen vuorovaikutuksena, analyysin ja tulkinnan kautta muodostettiin tutkimuksen johtopäätökset.

Kuviossa 3 kuvataan tutkijan esiymmärrystä aiheesta. Tutkija on ollut kansainvälisessä vaihdossa sekä ylemmässä että alemmassa tutkinnossa. Vuonna 2009 tutkija oli ylemmän tutkinnon vaihto-opiskelijana kolme kuukautta Argentiinassa ja vuonna 1995 perusopiskelijana kuusi kuukautta työharjoittelussa Englannissa. Tutkijan omat kokemukset kv-vaihdosta ovat toimineet esiymmärryksenä ja näkemyksenä aiheesta.

Lisäksi tutkijalla on esiymmärrystä opiskelijoiden ohjauksesta, koska hän työskentelee koulutussuunnittelijana tutkittavassa organisaatiossa. Myös aikuisopiskelu tapahtuu tutkimusorganisaatiossa. Yamk-opiskelijana tutkijalla on näköalapaikka aikuisopiskelijoiden haasteisiin ja kv-vaihdon ohjausprosessiin käytännössä.

Tutkimuksen aikana tutkijan on ollut mahdollista heijastaa omia kokemuksiaan sekä tiedostaa niiden olemassaolo että mahdollinen vaikutus haastattelujen tulkintaan ja johtopäätösten tarkasteluun. Esiymmärryksen lopullista vaikutusta pohditaan tarkemmin tutkimuksen luotettavuutta käsittelevässä kohdassa 5.1.

Kuvio 3 toimii tutkimusprosessin etenemisen karttana. Lukijan on helpompi ymmärtää tutkimuksen kulkua sekä mahdollistaa luotettavuuden tarkastelun että arvioinnin tutustuessaan tutkimukseen.

1.5 Aikaisempia tutkimuksia

Vaikka ylempää ammattikorkeakoulututkintoa on voinut suorittaa vuodesta 2002 lähtien, ja kansainvälinen vaihto on ollut mahdollista myös yamk-opiskelijoille siitä lähtien, niin aikaisempia tutkimuksia, jotka käsittelevät kansainvälisen vaihdon ohjausprosessin kehittämistä ylempien ammattikorkeakoulututkintojen näkökulmasta, ei ole tehty. Tutkimukseni aihetta on sivuttu useissa eri tutkimuksissa, joissa tutkitaan aikuisopiskelun haasteita ja motiiveja tai ohjauksen vuorovaikutusta ja yhteistyötä (Annala 2007; Hätönen 1992; Isokorpi 2008; Järvinen 1998; Kilpeläinen 2008; Kupiainen 2009; Lätti 2008; Onnismaa 2007; Putkuri, 2008). Myös opiskelijavaihtoa on tutkittu useissa eri tutkimuksissa opiskelijamäärien kasvaessa 1990-luvulla Suomen korkeakouluissa. Pääasiassa opiskelijavaihdon tutkimukset ovat olleet pro gradu -töitä tai laitosten omia selvityksiä opiskelijavaihdon määristä, lähdön motiiveista, opiskelijavaihdon ongelmista ja vaihdon aikaisesta oppimisesta (Garam 2005, 2003; Tarvainen 2008; Väitalo, 2008). Näiden tutkimusten tuloksia käytetään soveltuvin osin tässä tutkimuksessa.

Arja Kilpeläinen (2000) tarkastelee väitöskirjassaan *Naiset paikkaansa etsimässä - Aikuiskoulutus naisen elämänsä rakentajana* naisten palaamista uudelleen koulutukseen aikaisemman tutkinnon jälkeen. Tutkimuksessa tarkastellaan syitä, miksi naiset hakeutuivat uudelleen opiskelemaan, mikä merkitys aikuisopiskelulla on naiselle itselleen, ja mitä mahdollisuuksia koulutus antaa naisen elämään. Tutkimuksen mielenkiintoisena tuloksena havaittiin, vaikka opiskelu oli perheen, työn ja opiskelun yhteensovittamista, se tuotti naisille virkistymistä ja nuorentumisen tunteita. Naisissa oli havaittavissa myös sisäistä muutosta, joka näkyi ulospäin huolitellumalla ulkonäöllä.

Elina Väliä (2008) tarkastelee tutkimuksessaan *Elämällä oppiminen* opiskelijoiden vaihtovuoden aikana saavuttamia taitoja sekä näkökulmia ja niiden muutoksia. Tutkimus toteutettiin Oulun yliopistossa, ja sen tavoitteena oli selvittää, millaisia uusia taitoja opiskelijat olivat oppineet vaihtoaikana, tai miten vanhat taidot olivat kehittyneet. Tutkimus osoittaa, että kielitaito vahvistui ympäristön ja paikallisten kontaktien avulla sekä muuttuvan ympäristön vaikutuksesta ammattitaito karttui teorian ja käytännön kohdatessa. Näkökulmat ja niiden muutos koettiin elämäntapojen erilaisuutena ja arkielämä vaihtomaassa koettiin rikkaampana kuin kotimaassa. Suhtautuminen eri elämäntapoihin muuttui sallivammaksi ja laajemmaksi. Opiskelijat kokivat myös, että he oppivat uudella tavalla arvostamaan ihmissuhteita sekä tulkitsemaan itse itseään. Nämä uudet tavat opiskelijat toivoivat säilyttävänsä kotimaahan palattuaankin.

Päivi Tarvainen (2008) tarkastelee pro gradu -työssään *I wouldn't have to come Oulu for any other reason than this* opiskelijoiden näkemyksiä opiskeluympäristöstään. Tutkimuksessa haastateltiin seitsemää eri maasta lähtöisin olevaa opiskelijaa, jotka opiskelivat Oulun yliopistossa Education and Globalisation –maisteriohjelmassa. Tutkimustulokset osoittivat, että oppimisympäristö tukee interkulttuurisia kompetensseja ja globalisaation ymmärtämistä sekä antaa ammatillisia valmiuksia että akateemisia kompetensseja. Interkulttuuriset kompetenssit ilmenivät varsinkin asenteiden ja taitojen kautta suhteessa eri kulttuurista tuleviin ihmisiin. Taidolliset vaikutukset koettiin

sopeutumalla uusiin kokemuksiin ja ympäristöön sekä selviytymällä itsenäisesti haastavissa tilanteissa.

Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO:ssa Irma Garam on tehnyt useita tutkimuksia opiskelijoiden kansainvälisestä vaihdosta. Vuonna 2003 valmistuneessa tutkimuksessa *Kun opintie vie ulkomaille* tarkastellaan, miksi opiskelijat lähtevät ulkomaille opiskelemaan, millaista on elää ja opiskella ulkomailla sekä millaiset ovat työnsaantimahdollisuudet tulevaisuudessa, ja mikä on ulkomailla suoritettun tutkinnon markkina-arvo. Tutkimuksessa ilmeni, että opiskelu ulkomailla kasvatti henkilökohtaisia taitoja ja ominaisuuksia, joiden koetaan olevan hyödyksi työelämässä tai työtä haettaessa. Muita hyötyjä olivat parantunut kielitaito, uusien näkökulmien avartuminen ja itseluottamuksen kasvu. Vaihto-opiskelun koetaan lisäävän henkilökohtaista elämänhallintaa ja toimintakykyisyyttä.

Irma Garamin (2005) tutkimus *Opiskelijoiden kansainvälinen liikkuvuus ja työelämä* paneutui kansainvälisen opiskelijaliikkuvuuden työelämärelevanssiin. Tutkimusta tarkastellaan työnantajan näkökulmasta: Miten suomalaiset työnantajat suhtautuvat ulkomailla opiskeluun ja lisääkö kansainvälinen kokemus mahdollisuuksia rekrytoinnissa? Tutkimuksessa havaittiin, että työpaikkojen henkilöstön hankinnassa ulkomailla suoritettua opiskelua tai työharjoittelua yksin ei pidetty kovin merkittävänä kriteerinä. Tutkimus kuitenkin vahvisti, että kansainvälinen vaihtokokemus lisäsi henkilön yleisiä valmiuksia, joita työnantajat odottavat työntekijältään. Näitä kriteereitä olivat varsinkin yhteistyökyky, luotettavuus, vastuun kantaminen, ongelmaratkaisutaidot, paineensietokyky, oma-aloitteisuus, erilaisiin tilanteisiin ja muutoksiin sopeutuminen, empaattisuus ja suvaitsevaisuus. Edellä mainittuihin yleisiin kvalifikaatioihin listattiin lisäksi kansainväliset valmiudet, kuten kielitaito, kyky toimia eri kulttuuritaustoista tulevien kanssa, vieraan maan ja kulttuurin tuntemus sekä valmius matkustaa ulkomaille työasioissa tai valmius muuttaa ulkomaille.

Kirsti Kupianen (2009) tarkastelee väitöskirjatutkimuksessaan *Käyttötieto opinto-ohjaajan ohjausajattelun muutoksen kuvaajana* ohjauksen toimintaperiaatteita ja

mielikuvia. Tutkimuksessa tarkasteltiin ohjausta kahdella eri tavalla: opiskelijakeskeinen ja dialoginen ohjausvuorovaikutus. Erottavana tekijänä näissä vuorovaikutusmuodoissa havaittiin, että dialogisessa vuorovaikutuksessa kohtaaminen oli kokonaisvaltaisempaa. Siinä korostuivat samanarvoisuus, toisen arvostaminen, elämäntilanteen ymmärtäminen ja aito kiinnostus opiskelijaa kohtaan. Onnistuneeseen ohjaukseen liitettiin myös, että ohjaaja pysähtyi kuuntelemaan ohjattavaa. Opiskelijakeskeisessä ohjausvuorovaikutuksessa painottuivat ohjattavan yksilöllinen kohtaaminen ottaen huomioon hänen tarpeensa. Vuorovaikutuksessa korostuivat ohjaajan joustavuus, kommunikaation merkitys, luottamus ja tuki. Tässä tutkimuksessa ohjaus nähtiin yhteistyönä. Holistisessa ohjausmallissa ohjauksen toteuttavat eri henkilöt, joilla jokaisella on oma vastuualueensa. Ohjausta kuvattiin myös rajapinnoilla työskentelynä. Tutkimuksessa tarkasteltiin mielikuvia, jotka liittyivät ohjaustoimintaan liittyviin muutoksiin. Ohjausprosessin uudistus- ja kehittämispaineisiin ovat vaikuttaneet yhteiskunnalliset-, työelämä- ja koulutuspoliittiset muutokset, ohjausresurssien ja ohjauksen saatavuus, ohjaukseen liittyvä odotus ja tulevaisuuden painotukset ohjauksessa.

Tampereen yliopiston Opettajankoulutuslaitoksella toteutettu Johanna Annalan (2007) väitöskirjatutkimus *Merkitysneuvotteluja hopsista ja sen ohjauksesta* kuvaa opiskelijan ohjaamisen kehittämistä hänen rakentaessaan henkilökohtaista opetussuunnitelmaansa. Tutkimuksen lähtökohtana olivat 2000-luvun taitteen eri selvitykset ja arvioinnit korkea-asteen ohjauksesta. Aikaisimmissa selvityksissä oli noussut esiin ohjausprosessin epäsystemaattisuus ja ohjauksen käsitteiden epäselvyys. Annalan tutkimuksen tavoitteena oli kehittää ohjausmalli huomioiden koko opiskelijan opintopolku. Tutkimuksessa kiinnitettiin huomiota, että ohjaushenkilöstön positiivinen asenne opiskelijoiden ohjaukseen tulkittiin opiskelijan kunnioittamiseksi ja arvostamiseksi. Lisäksi ohjausprosessissa olevan ohjaajan halukkuus ja soveltuvuus toimia ohjaajana koettiin tärkeänä.

Jussi Onnismaa (2003) tarkastelee väitöskirjassaan *Epävarmuuden paluu – Ohjauksen ja ohjausasiantuntijuuden muutos* ohjauksen sekä ura- että

elämänsuunnittelu kysymyksiä yhteiskunnallisen keskustelun kautta.

Tutkimuksessa tarkastellaan suhteita, vuorovaikutusta ja prosesseja. Ohjauksessa on siirrytty henkilökohtaisten merkityksien ja mahdollisuuksien etsintään.

Tutkimuksessa havaittiin, että ennen asiantuntijalta edellytettiin vankkaa todellisuuden tajua, nykyään mahdollisuuksien löytämistä. Onnismaa kuvaa ohjausasiantuntijuutta raja-asiantuntijuudeksi eli rajojen tunnistamista, ohjauksen näkyväksi tekemistä ja yhteisen uudelleen määrittelyn asiantuntijuudeksi.

Edellä esitetyt tutkimukset keskittyvät aikuisen syitä hakeutua uudelleen koulutukseen, aikuisopiskelijan erityispiirteisiin, koulutuksen tarjoamiin uusiin mahdollisuuksiin tulevaisuudessa, kansainvälistymisen tärkeyteen, kansainvälisen opiskelijaliikkuvuuden työelämän hyödyllisyyteen, käyttökelpoisuuteen ja tarkoituksenmukaisuuteen. Ohjaaminen tutkimuksissa käsitellään mahdollisuuksien ja merkityksien etsimiseen vuorovaikutuksena koko opiskelijan opintopolun ajan. Tämä tutkimus sijoittuu tähän aikuisopiskelijan ja ohjauksen kenttään, mutta tutkimuksen näkökulma painottuu yamk-opiskelijan kansainvälisen vaihdon ohjauksen kokonaisvaltaiseen prosessiin. Tutkimuksen tarkoituksena on saada haastattelussa yamk-opiskelijoiden kokemuksia ja tuntemuksia aikuisopiskelusta sekä ohjauksen mahdollisuuksia altistaa ja innostaa opiskelijoita kokemaan kansainvälinen opiskelijavaihto sekä ymmärtää niiden välinen yhteys. Yamk-opiskelijoiden omat kokemukset aiheesta sekä tutkijan oma esiymmärrys että omat kv-vaihtokokemukset tuottavat aikaisempiin tutkimuksiin verraten erilaisen lähtökohdan kansainvälisen ohjausprosessin kehittämisen tarkasteluun ylemmissä korkeakoulututkinnoissa.

1.6 Tutkimuksen rakenne

Tutkimus jakaantuu viiteen eri kokonaisuuteen. Luvussa 1 on esitelty tutkimuksen tausta, tavoitteet, tutkimuskysymykset ja rajaukset sekä kuvattu tutkimuksen teoreettinen viitekehys ja metodologiset lähtökohdat. Luvussa tarkastellaan aikaisempia tutkimuksia ja selvityksiä, joissa tämän tutkimuksen aihetta on sivuttu. Lisäksi tässä luvussa esitetään tutkimuksen rakenne.

Luku 2 sisältää teoreettisen viitekehyksen. Luvussa kuvataan keskiverto yamk-opiskelijan profiili. Tässä luvussa tarkastellaan aikuisopiskelijaa ja häneen liitettyjä erityispiirteitä. Luvussa käsitellään kansainvälisyyttä, kansainvälistymistä ja kv-vaihtoa. Lisäksi tarkastellaan kansainvälisyyden merkitystä aikuisopiskelijan elämään ja työhön. Luvussa esitetään ohjauksen määrittelyä yleensä korkeakoulussa ja tarkastellaan aikuisten ohjausta.

Luvussa 3 kuvataan tutkimuksen toteuttaminen. Luvussa tarkastellaan tutkimuksen kontekstia Lahden ammattikorkeakouluun. Luvussa tarkastellaan LAMK:n strategioita, toimintasuunnitelmia ja tuloskortteja sekä niiden heijastuksia ylemmän ammattikorkeakoulun toimintaan. Luvussa kuvataan kansainvälisen toiminnan organisaatio. Luvussa kuvataan empiirisen aineiston hankinta.

Luvussa 4 esitetään tämän tutkimuksen tulokset ja niiden perusteella kehittämistarpeet. Luvussa esitetään uusi yamk-tutkinnon liikkuvuuden ohjausprosessi sekä kuvataan prosessi tarkemmin.

Luvussa 5 tarkastellaan tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä. Luvussa esitetään tutkimuksen johtopäätöksiä tuloksien perusteella sekä arvioidaan, onko tällä tutkimuksella pystytty vastaamaan johdannossa esitettyihin tutkimuskysymyksiin ja päästiinkö tutkimustavoitteisiin sekä esitetään tutkimuksen yhteenveto. Lisäksi luvussa esitetään uudet jatkotutkimusaiheet.

2 AIKUISOPISKELIJAN, KANSAINVÄLISYYDEN JA OHJAUKSEN MÄÄRITTELYÄ

Tutkimus pohjautuu teoreettiseen viitekehykseen, jonka avulla täsmennetään ja ohjataan tutkimuksen tavoitteiden toteutumista. Teoriaosuus muodostuu aikuisopiskelijasta, kansainvälisyydestä, kansainvälisestä vaihdosta ja ohjauksesta. Teoreettisen viitekehyksen tavoitteena on tarkastella aikuisopiskelijaan liittyviä erityispiirteitä ja selvittää niiden välisiä yhteyksiä yamk-opiskelijoiden kansainvälisen vaihdon ohjausprosessiin. Kirjallisuuden avulla on tarkoitus tukea tutkimuksen toteuttamista, jotta tutkimuksessa huomioitaisiin ohjausprosessin kehittymisen kannalta aikuisopiskelijaan liitetyt erityisominaisuudet.

2.1 Ylempi ammattikorkeakoulututkinto

Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon on kohdistunut monenlaisia odotuksia niin työssäkäyvien opiskelijoiden, ammattikorkeakoulujen, yritysten, työ- ja elinkeinoelämän kuin valtiohallinnon osalta. Uuden tutkinnon kehittäminen on yksi seuratuimpia koulutusuudistuksia Suomen korkeakoulujärjestelmässä (Varjonen & Maijala 2009, 5).

Ammattikorkeakouluissa on voinut suorittaa ylempää korkeakoulututkintoa kokeiluvuonna vuodesta 2002 lähtien ja tutkinto vakinaistettiin lailla vuonna 2005 (Varjonen & Maijala 2009, 5). Yamk-tutkinnot ovat tarkoitettu työelämässä oleville korkeakoulututkinnon suorittaneille, jotka haluavat laajentaa ja syventää osaamistaan. Lisäksi opiskelijaksi aikovalta vaaditaan kolmen vuoden työkokemus asianosaiselta alalta ennen koulutuksen alkamista (Pekkanen 2008, 25–29). Ylempi ammattikorkeakoulututkinto antaa saman kelpoisuuden kuin ylempi korkeakoulututkinto.

Ojalan (2008) artikkelin mukaan koulutukseen hakeutuu neljä erilaista opiskelijatyyppeä: nuoret, veteraaniopiskelijat, putkikouluttautujat ja elinikäiset

oppijat. *Nuoret* kouluttautujat hakeutuvat suorittamaan ylempään tutkintoa melko pian AMK-tutkinnon ja tarvittavan kolmen vuoden työkokemuksen jälkeen. Heidän tavoitteenaan ovat tutkinnot ja nimikkeet. *Veteraanit* tulevat suorittamaan yamk-tutkintoa vanhemmalla iällä oltuaan työelämässä keskimäärin 20 vuotta. Heidän tavoitteenaan on parantaa osaamistaan sekä varautua työelämän muutoksiin, kuten työttömyys tai sen uhka. *Putkikouluttautujilla* on takanaan useita tutkintoja. Heillä on takanaan vähemmän työkokemusta kuin veteraaneilla. Pääasiassa he viettävät aikaa koulutusputkessa. *Elinikäiset oppijat* ovat suurin ryhmä yamk-opinnoille hakijoista. He ovat yleensä keski-ikäisiä, ja työkokemusta heille on kertynyt lähes parikymmentä vuotta. Heidän elämässään työ ja koulutus vuorottelevat. Elinikäisten oppijoiden tavoitteena on itsensä kehittäminen, nykyisen osaamisen laajentaminen ja kiinnostus uusiin haasteisiin. Lisäksi yamk-tutkinto kiinnostaa aikuisopiskelijoita jo pelkän uutuutensakin puolesta. Valtaosa kaikista opiskelijatyypeistä on naisia. Miesten osuus on kolmannes (AMKOTA 2009).

Ylemmän tutkinnon opiskelija poikkeaa monin tavoin perustutkinnon opiskelijasta. Ylemmän ammattikorkeakoulun keskiverto-opiskelija on aikuisopiskelija, nainen ja usein perheellinen. Ikää hänellä on keskimäärin 43-vuotta. Hän on oman alansa asiantuntija, jolla on takanaan pitkä työkokemus. Hän työskentelee kokopäiväisesti ja opiskelee kehittäen taitojaan työtehtävien ohessa. Yamk-opiskelija työskentelee valtaosin yksityisellä sektorilla. Työtehtävät ovat enimmäkseen päällikkötasoisia tai hän voi työskennellä suunnittelu-, asiantuntija- tai kehittämistehtävien parissa. Karttuvaa osaamistaan hän soveltaa omalla työpaikallaan. Opinnäytetyö on kehittämistehtävä ja sen hän tekee pääsääntöisesti omaan työyhteisöönsä. Yamk-opiskelijalla on usein pohjakoulutuksenaan ammattikorkeakoulututkinto. Harvemmin hänellä (noin 10 %:lla) on takanaan yliopistollinen tutkinto. Joissain tapauksissa yamk-opiskelijalla voi olla myös opisto- tai toisen asteen tutkinto. Yamk-opiskelijan opiskelu on monimuoto-opiskelua, joka käsittää lähi- ja etäopetusta sekä itseopiskelua. Lähiopetusta on pääsääntöisin iltaisin, keskimäärin 2–3 kertaa kuukaudessa (AMKOTA 2009; Haaga-Helian ammattikorkeakoulu 2010; Liimatainen 2008; Varjonen & Maijala & Okkonen 2009, 259).

Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen yleisenä tavoitteena on antaa opiskelijalle (Valtionneuvoston asetus 423/2005):

- työelämän kehittämisen edellyttämät laajat ja syvälliset tiedot asianomaiselta alalta sekä tarvittavat teoreettiset tiedot asianomaisen alan vaativissa asiantuntija- ja johtamistehtävissä toimimista varten
- syvällinen kuva asianomaisesta alasta, asemasta työelämässä ja yhteiskunnallisesta merkityksestä sekä valmius asianomaisen alan tutkimustiedon ja ammattikäytännön kehityksen seuraamiseen ja erittelyyn
- valmiudet elinikäiseen oppimiseen ja jatkuvaan oman ammattitaidon kehittämiseen
- työelämässä vaadittava hyvä viestintä- ja kielitaito
- kansainvälisen vuorovaikutuksen ja ammatillisen toiminnan edellyttämät valmiudet.

2.2 Aikuisopiskelijan erityspiirteet

Aikuisopiskelijan määrittelyt vaihtelevat hyvinkin suuresti perustuen joko opiskelijan ikään tai koulutustaustaan. Opetusministeriön julkaisemassa Aikuiskoulutuksen vuosikirjassa aikuisopiskelijaksi määritellään vähintään 25-vuotias opintonsa aloittanut henkilö. Toinen määritelmä aikuisopiskelijasta on 25–64-vuotias henkilö, joka on lähtenyt uudelleen opiskelemaan ensimmäisen koulutusvaiheensa jälkeen (Kumpulainen 2009; 15–16).

Pia-Riitta Pekkasen (2008, 25) mukaan ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutus on monimuotoista ja usein kokonaisuus koettu hajanaiseksi. Aikuisopiskelijan määrittely on havaittu vaikeaksi, koska varsinkin aikuisopiskelijan elämän kokonaisuuden monisäikeisyys ja opiskelun yksilölliset lähtökohdat vaikeuttavat määrittelyä. Aikuisopiskelija kaipaa hyvää, henkilökohtaista ohjausta ja neuvontaa ammattikorkeakoulun käsitteiden paljouden ja aikuiskoulutuksen rikkonaisuuden vuoksi.

Ammattikorkeakouluihin aikuisopiskelija voi hakeutua opiskelemaan tutkintoon johtavaa perustutkintoa, ylempää korkeakoulututkintoa, erikoistumisopintoja tai lisä- ja täydennyskoulutusta. Koulutuksen tavoitteena on, että aikuisväestöllä on mahdollisuus valita eri koulutuksen osa-alueista toimiva opintokokonaisuus suoritettavaksi työssä, työn ohella tai omalla ajalla (Opetusministeriö 2010).

Päätös opiskelun aloittamisesta on usein pitkän harkinnan tulos, koska aikuisen on sijoitettava opiskelu muiden merkittävien asioiden rinnalle. Yleensä aikuinen on innostunut ja motivoitunut opiskelija, vaikka hänen on kyettävä tasapainoilemaan opiskelun, työn ja perheen välillä. Varsinkin tutkintotavoitteinen opiskelu on haastavaa, sillä siihen pitää sitoutua useamman vuoden ajaksi. Sitoutumisen ohella mukaan tulevat myös jaksamisen kysymykset. Haastetta lisäävät myös jatkuvat muutokset koulutusjärjestelmässä, opiskelutavoissa ja -menetelmissä (Putkuri 2009, 21; Putkuri 2008, 53).

Annikki Järvisen (1996, 30–31) tutkimuksen mukaan aikuisopiskelun aloittamisen syiksi esitettiin sopiva elämänvaihe ja perhetilanne. Monet olivat harkinneet ja suunnitelleet opiskelua jo pidemmän aikaa ja tarttuivat tähän tilaisuuteen, kun se tarjoutui. Mahdollisuutta pidettiin ainutkertaisena, jota mahdollisesti myöhemmin ei enää tarjoutuisi. Tilaisuutta kuvattiin haluna kehittyä, opiskeluna omana ilona, haluna kokonaisvaltaiseen itsensä ilmaistamiseen ja elämäntapana.

Toisaalta koko yhteiskunta ja työelämä ovat jatkuvassa muutoksessa, jonka selviytymiseen ja menestykseen vaaditaan koko väestöltä elinikäistä oppimista. Aikaisemmin yhden uran malli toimi perinteisessä yhteiskunnassa, mutta nykyään työelämään osallistuminen, työttömyys ja opiskelu vuorottelevat ihmisen elämässä (Kilpeläinen 2008, 11). Toimintaympäristön jatkuvan muuttumisen myötä aikuisopiskelijoiden määrä tulee yhä kasvamaan (Varjonen & Maijala 2009, 24).

Miten aikuisopiskelija poikkeaa perusopiskelijoista? Verrattuna nuorempiin, aikuisopiskelijan suhde opiskeluun ja tavoitteet ovat erilaisia. Aikuisopiskelijalla tavoitteena ei aina välttämättä ole työelämän korkea status, vaan opiskelun anti on

enemmän henkisen pääoman kasvattaminen ja aiemmasta työurasta irtisanoutuminen tai suuntautuminen uuteen vaihtoehtoiseen työuraan (Isokorpi 2008, 60).

Työssään aikuinen on alansa asiantuntija, mutta opiskelijana aikuinen on itselleen vieraassa roolissa. Aikuisopiskelijana hän joutuu nöyrytmään noviisin rooliin. Tämä saattaa hämmentää aikuista. Hän voi kokea omat oppimistavoitteensa, itsenäisen työskentelyn ja tiedonhaun vaikeaksi. Varsinkin opiskelun alussa aikuisopiskelija tuntee tarvitsevänsä paljon tukea, kannustusta ja rohkaisua. Tukea tarvitaan myös löytämään osaamista työelämän taidoista sekä selviytymistä arkielämästä että harrastuksista (Isokorpi 2008, 60.). Aikuiskoulutuksen laatu on ennen kaikkea yksilöllisyyttä. Ohjauksessa kysymys on jokaisen aikuisen vahvuusalueiden löytämisestä ja niiden kehittämistä (Vehviläinen 2001, 121–125, 155).

Aikuisopiskelija on täten sidoksissa jokapäiväiseen elinympäristöönsä. Hänen opiskelutavoitteensa ja oppimismotiivinsa kytkeytyvät lähiympäristöstä saatuihin kokemuksiin ja elämyksiin. Aikuisopiskelijalle on tärkeitä, että ohjaaja ymmärtää ja arvostaa aikuisen kokemuksia. Jotta perhe-elämä, työ ja opiskelu voidaan sovittaa yhteen, tämä edellyttää opetusjärjestelyiltä joustavuutta. Aikuisopiskelijan omat asenteet ja minäkäsitys asettavat myös omat haasteensa ohjaukselle (Hätönen 1992, 26).

Marko Susimetsän (2006, 22–24) väitöskirjan mukaan nyky-yhteiskunnan työelämän muutokset ovat asettaneet aikuisopiskelijalle uusia haasteita niin tiedoille kuin taidoille. Työnantajat odottavat työntekijöiltään jatkuvaa itsensä kehittämistä, uusinta tietoa ja osaamista. Yritysten siirtyessä globaaleihin markkinoihin elinikäisen oppimisen merkitys kasvaa. Työntekijöiltä toivotaan osaamista niin kotimaisissa kuin kansainvälisissä toimintaympäristöissä. Heiltä odotetaan laajakatseisuutta ja suvaitsevaisuutta sekä oppimista muiden maiden käytänteistä, järjestelmistä ja kulttuurista kohottaen oman osaamisen laatua.

Arja Kilpeläisen (2000, 56–58, 129–131) väitöskirjan mukaan aikuisopiskelu on naisen elämänkulun mahdollisuustekijä ns. toinen mahdollisuus. Opiskelu käynnistää ja mahdollistaa oman elämän pohdinnan ja arvioinnin.

Aikuiskoulutuksella naisella on mahdollisuus paikata nuoruuden koulutuspuutteita sekä saavuttaa ja tyydyttää omia haaveitaan ja unelmiaan. Koulutuksen avulla nainen voi saavuttaa uusia mahdollisuuksia työmarkkinoilla ja toimia laajemminkin yhteiskunnassa. Aikuiskoulutus mahdollistaa muutoksen naisen elämässä. Naiset hakevat koulutuksella muutosta sekä omaan elämäänsä että työuraansa. Useimmiten nainen keskustelee puolisonsa ja vanhempien lastensa kanssa ennen hakeutumista opiskeluun. Perheen myönteinen hyväksyntä opiskelua aloittamiselle on naiselle tärkeää. Tutkimuksen mukaan puolison kannustava asenne on erittäin merkittävä tekijä opiskelun aikana. Toinen merkittävä tekijä opiskelun sujuvuudelle on taloudelliset tekijät. Erilaiset tukijärjestelmät ja niiden kehittäminen ovat huomattavia aikuiskoulutuksen mahdollistajia. Arjen sujuvuus opintojen aikana samoin kuin opiskeluajan löytäminen ovat naiselle merkityksellistä. Naiset kokevat helposti syyllisyyttä riittämättömyydestä suhteessa puolisoon ja lapsiin. Osa naisista opiskelee työnsä ohella, osa ottaa opintovapaata ja opiskelee aikuisopintorahan turvin. Tutkimuksessa naiset kokivat, että he saivat puolisolta enemmän kannustusta ja tukea opintojen alkuvaiheessa kuin myöhemmin opiskelun kuluessa.

Kilpeläinen (2000, 129–131) toteaa, että naiset saavat herkemmin vakinaisen viran, paremmin palkatun, vaativamman, vastuullisemman ja arvostetumman työn kohottamalla koulutustasoaan. Koulutuksen avulla naiset saavat etäisyyttä perheeseensä ja työhönsä sekä koulutus mahdollistaa liikkumisen kodin ja opiskelupaikan välillä. Aikuiskoulutus saattaa toimia naisten elämän sisällön rakentajana ja laadun parantajana sekä selviytymisen resurssina että elämän uudelleen rakentamisen välineenä. Nykypäivän työmarkkinoilla selviytyminen ja elämän sujuvuuden takaaminen nousi tutkimuksen mukaan kolmanneksi merkittäväksi tekijäksi naisten aikuiskoulutukseen hakeutumiselle.

2.3 Korkeakoulujen kansainvälisyys ja kansainvälistyminen

Pääministeri Matti Vanhasen II-hallituksen ohjelmaan sisältyi korkeakoulujen kansainvälistymisstrategian laatiminen. Strategiassa linjattiin Opetusministeriön johdolla korkeakoulujen kansainvälistymisen painopisteitä vuosille 2009–2015. Korkeakoulujen kansainvälistymiselle asetettiin viisi päätavoitetta: aidosti kansainvälinen korkeakouluyhteisö, korkeakoulujen laadun ja vetovoimaisuuden lisääminen, osaamisen viennin edistäminen, monikulttuurisen yhteiskunnan tukeminen ja globaalin vastuun edistäminen (Opetusministeriö 2009 b). Strategian tavoitteet ovat nostettu viime vuosina myös ylempiin ammattikorkeakoulututkintoihin. Aikaisemmin yamk-tutkintojen alkuvaiheessa ensisijaisena kehittämiskohteena ei ollut kansainvälistyminen. Tämän päivän kansainvälistymisen haasteisiin on paneuduttu yamk-tutkintojen kehittämisverkoston kansainvälisyystyönsuunnitelmaan ja Ammattikorkeakoulujen kansainvälisen toiminnan kehittämisverkosto Pinnetin toimesta. Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen vakiinnuttua ja kokemusten karttuessa voidaan siirtyä erilaisten ratkaisujen jakamiseen ammattikorkeakoulujen sisällä ja kesken (Majakulma 2009).

Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategian (2009, 20) mukaan Suomen houkuttelevuutta liiketoiminta-, työ- ja elinkeinoympäristönä on vahvistettava. Kansainvälistyminen edistää ympäröivän yhteiskunnan ja elinkeinoelämän monipuolistumista, kansainvälistä verkottumista, kilpailu- ja innovaatiokykyä sekä kansalaisten hyvinvointia, osaamista ja sivistystä. Korkeakoulujen kansainvälistyminen voidaan nähdä yhtenä ratkaisuna tulevien vuosien ennustettuun työvoimapulaan. Korkeakoulukoulujen kansainvälistymisessä ehkä näkyvin yksittäinen piirre on opiskelijoiden liikkuvuus (Garam 2005, 8). Lisäksi kansainvälistyminen näkyy korkeakouluissa kasvaneena englanninkielisten tutkintoon johtavien koulutuksien määrissä. Vuonna 2008 englanninkielisiä koulutusohjelmia oli 11 (Varjonen & Maijala 2009, 6).

Globalisaatio määrittää niin ihmisten, pääoman kuin tiedon liikkuvuuden. Tänä päivänä liikkuvuus on saavuttanut laajimman ulottuvuuden sitten ihmiskunnan

historian. Tämän seurauksesta monikulttuurinen yhteiskunta on arkipäivää. Kulttuurillinen konteksti vaikuttaa ja muotoilee aina oppimista, koska jokaisen ihmisen henkilökohtainen kokemus ja suhtautuminen toiseen ihmiseen ovat suhteessa hänen arvoihinsa. Korkeakoulujen on kiinnitettävä huomiota opiskelijoiden kansainvälisyysosaamisen kehittämiseen sekä korkeakoulujen monikansallisiin yhteistöihin, sillä globalisaatio tulee koskettamaan kaikkia opiskelijoita. Monikulttuurinen herkkyys, toisen kunnioittaminen, vuorovaikutuskyky ja monikulttuurinen yhteistyö ovat yksi tärkeimmistä ydinkompetensseista nykypäivän ihmiselle. Globaalissa maailmassa monikulttuuriset kokemukset ovat osa arkipäivää lähes kaikenikäisille aikuisille (Zuzeviciute 2009; Jeong & VanSickle 2003; Malveaux 2002; Magrath 2000).

Globalisaatio, uusi taloustilanne ja monikulttuurinen yhteiskunta ovat koulutuksen uusia haasteita ja mahdollisuuksia. Maailman samanaikaisuus, taloustilanteen heijastukset ja tietoyhteiskunta sitovat yhä vahvemmin eri maantieteellisiä alueita yhteen. Nykyinen, kasvava maahanmuutto ei tule katoamaan lähitulevaisuudessa. Koulutuksella on tärkeä merkitys vaikuttaa ihmisten käyttäytymiseen ja kehittymiseen saavuttaa maailmanlaajuisia ominaisuuksia: ihmisarvon kunnioittamista, oikeudenmukaisuutta ja toisen näkökulman huomioonottamista (Portera 2008; Sotshangane 2002). Korkeakoulujen on tartuttava mahdollisuuteen kasvattaa opiskelijoista monikulttuurisia osaajia. Pystyvätkö korkeakoulut tulevaisuudessa tarjoamaan opiskelijoille suurempia kansainvälisyysvalmiuksia, kuin mitä se tänä päivänä on? Vuorovaikutustaidot, monikulttuurinen osaaminen ja kielitaito ovat kaikkein tärkeimpiä työvälineitä, joita koulutus voi tarjota opiskelijoilleen (De Courtivron 2000).

Kansallisessa innovaatiostrategiassa (2008, 5-6) esitetään tarvittavia kehittämistoimenpiteitä yritysten ja alueiden menestykseen. Suomen menestys riippuu kyvystä liittyä ja asemoitua globaaleihin osaamis- ja arvoverkostoihin, joka edellyttää aktiivista osallistumista ja vaikuttamista sekä kansainvälistä liikkuvuutta että vetovoimaisuutta.

Työ- ja elinkeinoministeriön teollisuusneuvos Paula Nybergin mukaan kansainvälisyys ja globaali ulottuvuus liittyvät vahvasti tänä päivänä innovatiivisen oppimisympäristöön. Kansallisessa innovaatiostrategiassa (2008) rajattoman maailman näkökulmasta haetaan kansainvälisiä osaamista myös ulkomailta. Nybergin mukaan kansainvälistymiskokemukset antavat opiskelijoille ja työntekijöille uusia impulsseja ja ideoita. Hän tähdentää, että muiden kulttuurien ymmärtäminen lisääntyvät ulkomailla ja antavat pääomaa, joita ei voi oppia pelkästään kirjoista lukemalla. Suomessa maahanmuuton yleistyessä ja lisääntyessä esimiehen asemassa on vaikea olla, ellei ymmärrä kulttuurikäyttäytymistä. Lisäksi rakennettaessa kansainvälisiä yhteyksiä ja tehdessä suomalaista omaamista tunnetuksi, tarvitaan työelämässä yhä kasvavassa määrin kansainvälistä osaamista ja kulttuurien erilaisuuksien ymmärrystä. Nybergin mukaan ylempien ammattikorkeakoulujen tulisi toimia yhä enemmän yhteistyössä työnantajien, yritysten ja elinkeinoelämän kanssa. Koulutusorganisaatioiden tulisi miettiä, miten kansainvälisyysjaksot tehdään tunnetuiksi työnantajalle. Yrityksien on tarpeellista tunnistaa kansainvälisyyden hyöty, ja miten opiskelijan kansainvälisyysjaksot kartuttavat yrityksen kansainvälisyysosaamista. Voitaisiko kansainvälisyysjaksot kytkeä konkreettisesti yrityksiin erilaisten projektien tai kansainvälisten liikeympirien kautta? (Varjonen & Maijala 2009, 12–13)

Bolognan prosessin tavoitteena on kehittää korkeakoulujen globaalia toimintaympäristöä kehittämällä yhteinen koulutusalue vuoteen 2010 mennessä. Tarkoituksena on lisätä eurooppalaisen korkeakoulutuksen kilpailukykyä ja vetovoimaa verrattuna muihin maanosiin. Tavoitteiden saavuttamiseksi sopimusmaiden kesken toimenpiteiksi on sovittu ymmärrettävien ja yhdenmukaisten tutkintorakenteiden, opintojen mitoitussjärjestelmien käyttöönoton, liikkuvuuden lisäämisen, laadunarvioinnin yhteistyön ja korkeakoulutuksen eurooppalaisen ulottuvuuden kautta. Toteuttamisstrategia vaatii kaikkialta korkeakouluilta vakavaa panostusta. Ammattikorkeakoulujen ylemmän tutkinnon rakenne, opintopisteiden määrittely ja kansainvälisen liikkuvuuden edistäminen kuuluvat olennaisesti Bolognan prosessiin (Arstila-Paasilinna 2004, 16–17).

Korkeakoulujen tehtävänä on kouluttaa tulevaisuuden tekijöitä, joilla on monipuolinen kompetenssi toimia globaalissa maailmassa. Uusien osaamistarpeiden myötä ihmisiltä vaaditaan monikulttuurisuuden ja moninaisuuden ymmärtämistä, vuorovaikutustaitoja sekä ongelmaratkaisukykyä monipuolisen kielitaidon lisäksi (Aittola 2003, 6–7). Kulttuurituntemuksen, eri kulttuurien ymmärtämisen ja arvostuksen kehittyminen ei ole yksinkertaista. Opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus tutustua eri kulttuurien tapoihin ja arvoihin opiskelun aikana. Kanssakäyminen eri kulttuureista olevien henkilöiden kanssa tulee olla luontevaa työelämän ollessa yhä monikulttuurisempaa ja kansainväliset kontaktit ovat arkipäiväisempiä. Maailmasta on tullut yhä pienempi (Kontio 2009, 31).

Toimintaympäristön muutoksen myötä myös ylempien ammattikorkeakoulututkintojen asetukseen (Asetus 423/2005) on kirjattu tavoitteeksi antaa opiskelijalle valmiudet kansainväliseen vuorovaikutukseen, monipuoliseen kulttuuriseen osaamiseen ja hyvään kielitaitoon. Yamk-tutkinnon suorittaneen opiskelijan yleisiin kompetensseihin kuuluvat kulttuurierojen ymmärtäminen, kyky työskennellä kansainvälisissä työ- ja toimintaympäristöissä sekä oman alan kansainvälisen tiedon ja osaamisen soveltaminen (Ammattikorkeakoulut Bolognan tiellä 2007, 28).

2.4 Kansainvälinen vaihto

Opiskelijaliikkuvuus on tärkeä kansainvälistymisen ja monikulttuurisosaamisen keino. Opiskelijavaihtoa on kehitetty järjestelmällisesti Euroopassa sekä Unionin että kansallisten toimenpiteiden avulla. Erasmus-ohjelma on ollut EU:n menestynein ohjelma, jonka avulla liikkuvuus lisääntyi 2000-luvulle saakka. Tämän jälkeen ulkomaille lähtevien opiskelijoiden määrä kääntyi laskuun. Opintojen suorittaminen ulkomailla on vähentynyt opiskelijoiden kesken. Ilmiöön vaikuttivat monet ihmisten urakehitykseen ja elämäntilanteeseen liittyvät seikat. Opiskelijavaihdon hiipuminen alkoi samoihin aikoihin, kun korkeakouluissa

siirryttiin kaksiportaiseen duaalijärjestelmään. Alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon opiskelujaksot ovat niin tiiviitä, että ulkomainen opiskelujakso ei mahdu ilman liikkuvuutta parantavia uudistuksia (Varjonen & Maijala 2009, 24; Sallinen, A. 2003, 12–13, 16).

Opetussuunnitelmissa tulee huomioida eurooppalaisen korkeakoulualueen rakentaminen, kansainvälistymisen edellyttämä osaaminen ja liikkuvuuden edellyttämät vaatimukset (Ammattikorkeakoulut Bolognan tiellä 2007, 26). Kansainvälisyys tulisi viedä jo suunnitteluvaiheessa opetussuunnitelmiin lisäten yhteistyötä kansainvälisten kumppanien kanssa ja tehden benchmarkingia. Opiskelun toteuttaminen ulkomaisissa korkeakouluissa on haasteellista, mutta toteutuessaan ne tuovat todellista kansainvälistä osaamista Suomeen (Varjonen & Maijala 2009, 27).

Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategiaan on kirjattu mm. kansainvälistä liikkuvuutta edistäviä toimenpiteitä. Kansainvälistymisstrategian (2009, 20) mukaan ammattikorkeakoululle on asetettu kunnianhimoiset tavoitteet opiskelu- ja harjoitteluvaihdon osalta vuoteen 2015 mennessä. Esimerkiksi vaihtoon lähtevien tavoitteena on 8000 opiskelijaa. Vertailulukuna vuonna 2007 opiskelijamäärät olivat lähtevissä 7178 opiskelijaa. Nämä opiskelijamäärät koostuvat pääasiassa perustutkinnon opiskelijoista, sillä opiskelijaliikkuvuus yamk-tutkinnoissa on vähäistä. Monissa ylemmän tutkinnon koulutusohjelmissa opiskelijavaihtoa ei ole ollenkaan (Ritalahti 2009, 235). Jotta asetettuihin tavoitteisiin liikkuvuuden osalta päästään, korkeakoulujen tulisi sisällyttää kaikkiin tutkintoihin kansainvälistymisosio (Korkeakoulujen -- 2009, 20).

Peruslähtökohtana on, että opiskelija-vaihto on vähintään kolmen kuukauden mittainen. Tämän seurauksena yamk-opiskelijoiden kansainvälisen liikkuvuuden järjestäminen on entistä haastavampaa. Yamk-opiskelijat ovat tyypillisesti aikuisia, joilla on työpaikan lisäksi perhe. Näiden aikuisopiskelijoiden erityisominaisuuksien vuoksi heidän on usein vaikea irrottautua pidemmälle liikkuvuusjaksolle. Uusia kansainvälistymisen muotoja voisivat olla lyhyemmät opinto- ja tutkimusjaksot, joita ammattikorkeakoulut voisivat tarjota ylemmän

tutkinnon opiskelijoille. Lisäksi Summer school –opintojaksot ovat yksi mahdollisuus, jota ammattikorkeakoulujen yhteistyökorkeakoulut maailmalla tarjoavat (Majakulma 2009, 24-25, Korkeakoulujen -- 2009, 12, 17).

Liikkuvuusosion sisällyttäminen ylempään tutkintoon on selkeä haaste ja sen lisäksi vaihto-opiskelun tukemista rahallisesti on kehitettävä. Erasmus-ohjelmasta on mahdollisuus saada tukea vain pitempiin, yli kolme kuukautta kestäviin vaihtoihin. Lyhyempiä opintojaksoja ja vaihtoja opiskelijat tai koulutusohjelmat ovat rahoittaneet itse. Ylempiä tutkintoja varten tarvitaan uutta määräraikaista liikkuvuuden rahoitusohjelmaa. Sen perustamisesta on esitetty kansainvälistymisstrategiassa, mutta tarkempi suunnittelu on vielä kesken (Majakulma 2009, 26).

Miten ohjauksella voisi kasvattaa yamk-opiskelijoiden motiiveja lähteä ulkomaille kv-vaihtoon? Ongelmallisinta motivaation selvittämisessä on se, että opiskelijat eivät aina itse tunnista omia motiivejaan. Motivaatio tai tarve lähteä ulkomaille voi olla korkea. Tosin yksiselitteisesti motivaatiota ei pidetä lähdön vaikuttimena, vaan tarvitaan myös ulkopuolinen virike. Kansainvälistyminen tulee ymmärtää ammattitaidon ja asiantuntijuuden kasvattamisena sekä kulttuurisen pääoman kartuttamisena tulevaisuuden yhteiskuntaa varten. Kansainvälinen vaihto ja eläminen toisessa kulttuurissa voi olla opiskelijalle voimaannuttava prosessi, jonka avulla vastataan elinkeinoelämän rakennemuutokseen ja globalisoitumiseen. Opiskelijalla on valta omiin ratkaisuihinsa ja päätöksiinsä, ja ottaessa riskin lähteä opiskelemaan ulkomaille, hän kääntää tämän riskin mahdollisuudeksi kasvattaa omaa voimavaraansa (Taajamo 1999, 76–85).

Huolimatta kansainvälisen vaihdon useista positiivisista vaikutuksista niin työelämään kuin opiskelijan omaan elämään, opiskelijaliikkuvuudelle on edelleen monia esteitä ja haasteita löydettävissä. Opiskelijan henkilökohtaisten esteiden lisäksi korkeakoulu saattaa aiheuttaa opiskelijalle haluttomuutta lähteä ulkomaille. Korkeakoulujen esteiksi saattavat muodostua ohjaus, opetussuunnitelmarakenteet, opintojen yhteensovittaminen, opintojen hyväksiluvut ja laadunvarmistus. Kansainvälisistä asioista tiedottaminen, henkilökunnan positiivinen asenne

kansainvälisyyteen, kv-vaihdossa olleiden opiskelijoiden omakohtaiset tarinat ja opetussuunnitelmaesteiden poistaminen ovat yksinkertaisia kehittämisalueita edistää opiskelijoiden liikkuvuutta (Kontio 2009, 32, 36).

2.5 Ohjaus

Ohjaus käsitteenä on monimerkityksinen, usein käytetään rinnakkain sanoja neuvonta ja tuutorointi. Pelkistään voidaan sanoa, että informaation jakaminen on neuvontaa ja dialogia on ohjausta. Ohjauksessa opiskelija ja ohjaaja määrittelevät yhdessä ongelman, joka tulisi ratkaista dialogissa. Ratkaisu on kuitenkin viime kädessä opiskelijan itsensä vastattavana. Ohjattavan ja ohjaajan keskinäistä dialogia tulisi kehittää ohjauksen avulla. Täten molemmat voisivat oppia toistensa kokemuksista ja reflektoinnista (Lairio & Penttinen 2005, 21).

Korkeakoulujen arviointineuvosto toteutti valtakunnallisen korkea-asteen ohjauksen arvioinnin vuosina 2000–2001. Ohjaus nähtiin yhdeksi keskeisistä kehittämiskohteista ammattikorkeakoulujen toiminnassa. Ohjauksen kehittäminen on jäänyt suhteellisen vähäiselle huomiolle, vaikka uusia koulutusrakenteita ja toimintamalleja on luotu. Tutkimuksen perusteella arviointineuvosto teki suosituksia korkeakouluille. Ohjauksen tulisi kattaa opiskelijan koko opintopolku ja sen eri osa-alueet (oppimisen ja opintojen ohjaus, ammatilliseen kehittymiseen liittyvä ohjaus ja henkilökohtaiseen kehittymiseen liittyvä ohjaus). Ohjaajien tehtäväkuvat ja vastuut tulisi selkiinnyttää sekä yhtenäistää nimikkeistön kirjavuutta. Ohjausprosessin pirstaloituminen vaikeuttaa opiskelijan kykyä hahmottaa ja jäsentää, mistä saa tukea ja neuvontaa. Lisäksi kiinnitettiin huomiota ohjaushenkilöstön ammattitaidon lisäämiseen, ohjausresurssien varmistamiseen ja ohjaussuunnitelmien kehittämiseen (Kts. myös Annala 2007, 15; Lätti 2009, 15; Moitus ym. 2001, 28–30).

Ohjaus voidaan jakaa kahteen pääryhmään: korkeakoulukeskeiset ja opiskelijakeskeiset tavoitteet. Korkeakoulukeskeiseen ohjaukseen liitetään koulutuksen tehokkuuden lisääminen, keskeyttämisen vähentäminen ja läpäisyn nopeuttaminen. Opiskelijakeskeinen ohjaus sisältää opiskelijan tukemisen

opiskelussa ja kehittymisen oman alansa asiantuntijaksi. Opiskelijan kannalta ohjauksen tavoitteena on myös opiskelijan oma tukeminen ja mahdollistaja (Lätti 2008, 5; Moitus ym 2001, 24–25). Ohjausta kehitettäessä on perusteltua huomioida lähtökohdaksi opiskelijan koko opintopolku (ohjaus ennen opintoja, opintojen alkuvaiheessa, edetessä, päättövaiheessa, siirtymisessä työelämään sekä ohjaukseen liittyvä seuranta). Opiskelijalla on usein erilaisia yksilöllisesti vaihtelevia ohjaustarpeita opintopolun eri vaiheissa, joihin ohjauksella tulisi vastata. Ohjausprosessia kehitettäessä on tärkeää pohtia, milloin ohjausta annetaan, ketkä ovat ohjauksesta vastuussa, mitkä ovat ohjauksen tavoitteet ja sisältö, sekä miten asetetut tavoitteet saavutetaan (Moitus ym 2001, 24–26).

Nykypäivänä elinikäisen oppimisen merkitys kasvaa. Yhteiskunnan ennakoimattomuus ja epävarmuus heijastuvat ihmisten elämään. Erilaiset muutostilanteet korostavat ohjauksen ja neuvonnan tärkeyttä. Uudet koulutus- ja uravalinnat vaativat yhä yksilöllisempiä ratkaisuja ohjaukseen. Miten ohjauksella voidaan tukea aikuista työelämän murrostilanteessa ja nähdä muutoksissa uusia mahdollisuuksia? (Lätti 2009, 16) Lisäksi aikuisopiskelijan aikaisemmasta opiskelusta ja oppimisesta on saattanut kulua useita vuosia, joten opiskelutaitojen harjoitteluun, tiedon oppimiseen ja opiskeluun tarvitaan erityisesti ohjausta. Aikuinen tarvitsee tietoa jo ennen opiskelun aloittamista, tukea ja rohkaisua opiskelun eteenpäin viemiseksi (Putkuri 2008, 53). Koska ohjauksen ja ohjauspalveluiden tulisi kattaa opiskelijan koko opintopolku, aikuiskoulutuksen järjestäjien tulisi aikaisempaa huolellisemmin suunnitella ja toteuttaa ohjauksen sisältö, menetelmät, työnjako ja ajankohta (Putkuri 2008, 53; Moitus ym 2001, 24).

Tiedottaminen, neuvonta ja ohjaus ovat ammatillisia toimintoja, jotka ovat toisiinsa kietoutuneita. Asiantuntijan rooli voi olla erilainen kussakin tilanteessa. Opiskelijan on kyettävä löytämään tarvitsemansa tieto, neuvo tai ohjaus koulutuksen järjestäjiltä joko henkilökohtaisesti tai oppilaitoksen tiedotustilaisuuksista tai nettisivuilta. Täten koulutusta järjestävän tahon henkilöstön on pyrittävä tiedon riittävyyteen ja oikeellisuuteen. Neuvonta on henkilökohtaisempaa kuin tiedottaminen. Opiskelijaa voidaan esimerkiksi neuvoa, miten opettaja tavoitetaan. Oikea neuvo saattaa auttaa opiskelijaa myös päätöksen

teossa. Neuvojen noudattamisesta opiskelija kuitenkin itse päättää (Onnismaa 2007, 23–26).

Ohjauksen tavoitteena on tukea ja rohkaista opiskelijaa opintojen suunnittelussa, löytää opiskelijan oma oppimistapa, kehittää ja selventää opiskelijan kuvaa oppijana. Aikuisohjauksen haasteet syntyvät aikuisopiskelijan elämäntilanteesta, aikaisemmista opiskelu- ja oppimiskokemuksista sekä työelämän taidoista ja tiedoista (Putkuri 2008, 9, 54). Aikuisohjauksen tavoitteena tulisi olla aikuisten yksilöllisten taustojen ja elämäntilanteiden huomioiminen, kunnioittaminen, tukeminen ja ajan antaminen (Lätti 2009, 15). Opiskelijaa tukevassa ohjauksessa korostuvat ohjattavan ja ohjaajan välinen vuorovaikutus ja yhteistyö.

Aikuisopiskelijan ja ohjaajan on hyvä toimia tasavertaisena keskustelijoina ja neuvottelijoina suunnitellen yhdessä opiskelijan elämäntilanteeseen sopivaa valintaa ja mahdollistajaa (Herranen & Penttinen 2008, 9). Ohjauksen yhtenä tehtävänä on auttaa aikuisopiskelijaa tekemään valintoja, jotka koulutus mahdollistaa. Koulutuksen avulla aikuisopiskelija voi tehdä valintoja, jotka aikaisemmin eivät olleet mahdollisia. Koulutuksen myötä aikuisopiskelija syventää, täydentää ja laajentaa aikaisempaa osaamistaan sekä hänellä voi olla myös mahdollisuus lähteä rakentamaan uudelleen uraansa työelämän ja yhteiskunnan vaatimuksiin (Hämäläinen 2009, 183–184; Putkuri 2009, 21). Ohjauksessa opiskelijalla tulee kuitenkin olla aktiivinen rooli kysymysten esittämisessä, valinnoissa ja ratkaisuissa (Putkuri 2008, 54). Opiskelija pyrkii ohjauksen avulla etsimään päätöksen ja tekemään järkevän ratkaisun (Kupiainen 2009, 22).

Aikuiskoulutuksen ohjaavalta opettajalta vaaditaan osaamista kohdata erilaisia opiskelijoita ja huomioimaan opiskelijoiden yksilöllisiä tarpeita (Kempe-Hakkarainen & Vaara 2008, 19). Ohjaajalta odotetaan rohkeutta kokeilla jotakin uutta, sekä ennakkoluulottomuutta että joustavaa vuorovaikutusta (Kupiainen, 2009, 16). Aikuisopiskelijan henkilökohtaiseen ohjaukseen tulisi turvata riittävästi aikaa ja resursseja (Kempe-Hakkarainen & Vaara 2008, 19). Ohjauksen saatavuus on usein kiinni opiskelijan omasta aktiivisuudesta. Ohjaushenkilöstön kiireettömyys, helposti lähestyttävyys ja ei-satunnaisuus parantavat ohjauspalvelu.

(Lairio & Penttinen 2005, 35–37). Korkeakoulujen arviointineuvosto (2001) on esittänyt myös suosituksia ohjaustehtävissä toimivien opetus- ja ohjaushenkilöstön sekä opiskelijatuutoreiden koulutuksen lisäämistä ja resursoimista riittävästi.

Aikuisopiskelijoiden ohjauksessa yksi perustekijä on kokonaisvaltaisuus, eli holistisuus ohjattavan ja ohjaajan välillä. Holistisen opiskelijaohjauksen avulla on mahdollisuus luoda kokonaiskäsitys ohjauksen eri toimijoista, toimijoiden vastuista ja ohjauksen osa-alueista. Kokonaisvaltaisuus korostuu varsinkin aikuisopiskelijoiden ohjauksessa, koska aikuisopiskelijoiden elämäntilanne, tausta ja työkokemus ovat erilaisia. Holistisen mallin mukaan ohjauksessa on tärkeää erottaa, miten ohjauksen erilaiset roolit tukevat toisiaan, ja miten eri osa-alueiden toteutuminen vahvistaa ohjausprosessia. Ohjauksessa eri toimijoiden välinen yhteistyö on holistisen ohjausmallin yksi keskeisin periaate (Lairio & Penttinen 2005, 19, 29; kts. myös Kupiainen 2009, 106–107).

Ohjauksen keskeisinä toimintoina ovat ohjaushenkilöstön kontekstiosaaminen, sisältöosaaminen, ohjausteoriaosaaminen, asiakasosaaminen, yhteistyö- ja vuorovaikutus ja tiedonhallinta-osaaminen. Ohjauksen asiantuntijuus on hyvin moniulotteinen ja vaatii ohjaajalta koulutusta, kokemusta ja kehittymistä (Kupiainen 2009, 40–41). Ohjausta haittaavia tekijöitä ovat asenteelliset esteet, osaamisen vähäisyys, pienet resurssit sekä ammattikorkeakoulujen kankeat toimintamallit (Heino 2009, 57).

Kupiaisen (2009, 72, 79) mukaan ohjaus nähdään prosessina, jossa ohjaajan ja ohjattavan vuorovaikutus korostuu. Ohjausprosessia tulee kuvata ohjaukseen liittyvien tavoitteiden ja sisältöjen kautta. Ohjaustoiminnan perusteet luodaan opetussuunnitelman kautta. Kupiaisen tutkimukseen osallistuneet ohjaajat kokivat tärkeäksi kansainvälisyyteen liittyvien asioiden lisäämisen ohjaukseen, koska tulevaisuudessa kansainvälistymisen vaikutukset koulutukseen ja työelämään tulevat kasvamaan. Tutkimuksen mukaan ohjauksen tukemisessa saivat vähiten huomiota juuri kansainvälisyys ja opiskelu ulkomailla.

Ohjaajan merkitystä oman alansa ammatillisen identiteetinä ja uraohjaajana korostetaan varsinkin opiskelun keski- ja päättövaiheessa. Uravalinnallinen ohjaus tapahtuu usein opetuksen yhteydessä. Parhaimmillaan ohjaus tarjoaa näkemyksiä ja tietoa ammatillisen kentän vaihtoehtoista ja mahdollisuuksista (Lairio & Penttinen 2005, 33). Asiantunteva ohjaus on nykyään enemmänkin uusien mahdollisuuksien ja rajojen tunnistamista kuin vain realiteettien tajua. Sopeutuvaisuus, joustavuus ja sopivassa suhteessa riskienotto kuuluvat uuteen ohjauskäytäntöön. Uraohjaus on kokonaisuuksien summa, jossa heijastuvat yhteiskunnalliset muutokset (Onnismaa 2003, 88–89).

Aikuisopiskelijat tuntevat itsensä entistä enemmän yksilöiksi. Aikuisopiskelijat saattavat olla entistä itsevarmempia, kielitaitoisempia ja muodollisesti oppineempia, mutta heille on tärkeää tulla kohdatuksi, kuulluksi ja ohjatuksi henkilökohtaisesti. Tärkeää on myös varmistaa, että ohjaustoimintojen kokonaisuus on laadukasta. Erilaisille ihmisille heidän erilaisiin tarpeisiin tulisi olla tarjolla oikeaa tietoa ja oikeanlaista tukea. Ammattikorkeakoulun kaltainen suuri organisaatio sisältää potentiaalisesti resursseja laadukkaaseen ohjausprosessin toteuttamiseen. Esteenä saattaa kuitenkin esiintyä toimintojen päällekkäisyys, yksiköiden välisen tiedonkulun puutteellisuus ja koordinoimattomuus. Laadukas ohjaus syntyy koko ohjausprosessista, sen organisoinnista, toimintaperiaatteista sekä toimintakäytännöistä että resursoinnista (Saukkonen 2005, 52–53).

2.6 Yhteenveto

Luvuissa 2.1 – 2.5 on tarkastelu aikuisopiskelijaa, korkeakoulujen kansainvälisyyttä, kansainvälistymistä, kansainvälistä vaihtoa ja ohjausta. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys tuo rakennetta ja syventää tarkastelua kehittämällä kansainvälisen vaihdon ohjausprosessia ylemmissä ammattikorkeakoulututkinnoissa. Aikuisopiskelijan erityispiirteiden yhteydessä tarkastellaan myös aikuisopiskelun uusia mahdollisuuksia. Kansainvälistymisosiossa tarkastellaan globalisaatiota korkeakoulukentässä sekä globalisaation vaikutuksia Suomessa. Suomen yritysten ja alueiden kilpailukyvyyn

varmistamiseksi kansainvälisiä valmiuksia osaavan työvoiman saanti on merkittävää. Opiskelijaliikkuvuus myös ylemmissä ammattikorkeakoulututkinnoissa on yksi korkeakoulujen kansainvälistymishaasteita, joita tulisi edistää.

Ohjaus nähdään yhä kokonaisvaltaisempana vuorovaikutustilanteena, jolla voidaan tukea aikuisopiskelijaa kohtaamaan tämänhetkinen taloudellinen tilanne, työelämän murros sekä nähdä niissä uusia mahdollisuuksia tulevaisuudelle. Kansainvälinen vaihto ylemmän korkeakoulujen opiskelijoilla on yksi mahdollisuus syventää kansainvälistä osaamista, lisätä kilpailukykyä ja laajentaa työelämävalmiuksia, joita työnantajat arvostavat. Suomalaiset työnantajat uskovat, että liikkuvuusjakso ulkomailla lisää opiskelijoiden paineensietokykyä, suhteellisuudentajua, joustavuutta, sosiaalisuutta, kykyä selviytyä vaikeista tilanteista sekä avartaa näkemyksiä (Garam 2005, 57).

Uutta kansainvälistä ohjausprosessia kehitettäessä on kiinnitettävä huomiota ohjauksen vaikutukseen altistaa aikuisopiskelija kv-vaihtoon ottaen huomioon aikuisopiskelijan taustan, perheen ja työn. Aikuisohjauksessa korostuu opiskelijan koko opintopolku sekä prosessiin osallistuvien henkilöiden tehtäväkuvien ja vastuiden selkeyttäminen. Koska ylemmissä korkeakoulututkinnoissa kansainvälinen vaihto ei ole ollut aiemmin kehittämisen kohde, opiskelija saattaa kokea asian hänelle ei-kuulumattomaksi. Oikean ohjauksen avulla yamk-opiskelija altistetaan ajattelemaan kansainvälisyyttä ja kv-vaihtoa, mikäli riittävää informaatiota ja neuvontaa annetaan opintojen oikeaan aikaan.

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Kansainvälisen vaihdon ohjausprosessin kehittäminen edellyttää tarttumapintojen havaitsemista, joiden avulla tutkittava ilmiö ja prosessi hahmotetaan. Tutkimusta tarkastellaan Lahden ammattikorkeakoulun kontekstissa. Tässä luvussa kuvataan Lahden ammattikorkeakoulu ja sen toimintaa ohjaavat strategiat sekä kansainvälisten asioiden organisoituminen. Luvussa esitetään tämänhetkinen kansainvälisen vaihdon ohjausprosessi. Seuraavaksi tarkastellaan lähemmin yamk-tutkintojen kansainvälisyyttä ja niiden kansainvälistä vaihtoa. Lopuksi esitetään tutkimusmenetelmät ja kuvataan empiirisen tutkimuksen eteneminen.

3.1 Tutkimus Lahden ammattikorkeakoulun kontekstissa

3.1.1 Lahden ammattikorkeakoulu ja sen toimintaa ohjaavat strategiat

Lahden ammattikorkeakoulu vakinaistettiin vuonna 1996.

Ammattikorkeakoulussa voi suorittaa tutkinnon kuudella eri koulutusalueella:

Liiketalouden alalla, Matkailun alalla, Muotoilu- ja taideinstituutissa, Musiikin alalla, Sosiaali- ja terveysalalla ja Tekniikan alalla. Lahden ammattikorkeakoulu toimii Lahdessa ja sen ylläpitäjänä on Päijät-Hämeen koulutuskonserni – kuntayhtymä. Tutkinto-opiskelijoita on noin 4000 ja henkilöstöä 40. LAMK:ssa suoritetaan vuosittain 850 ammattikorkeakoulututkintoa sekä lisäksi aikuiskoulutuksessa opiskelee vuosittain noin 1000 opiskelijaa. LAMK profiloituu nuoris- ja aikuiskoulutukseen, kansainväliseen toimintaan sekä tutkimus- kehitys- ja innovaatiotoimintaan. LAMK on sopinut yhteistyöstä noin 200 kansainvälisen korkeakoulun kanssa. Kansainvälisyys toteutuu pääasiassa liikkuvuusohjelmien ja kansainvälisten koulutusohjelmien kautta (LAMK 2010 b).

LAMK:n strategiset tavoitteet ovat määritelty Lahden ammattikorkeakoulun strategiassa 2010–2015 (LAMK 2010 b) seuraavasti:

- Vetovoimainen ja vaikuttava koulutus-, T&K&I- ja palvelutoiminta, tuloksellinen toiminta yhteistyökumppaneiden kanssa
- Toiminnan taloudellinen tehokkuus
- Laadukas oppimisprosessi: hyvä oppiminen, oppimista ja T&K&I toimintaa edistävät rakenteet
- Osaava, sitoutunut ja hyvinvoiva henkilöstö.

LAMK:n visioksi on määritelty: ” Lahden ammattikorkeakoulu on kansallisesti ja kansainvälisesti toimiva asiakaslähtöinen korkeakoulu painopisteenään muotoilu, ympäristö ja innovaatiotoiminta. LAMK:n strategian kehittämiskohteeksi on kirjattu monikulttuurisuutta edistävän kehittämissuunnitelman laatiminen ja niveltäminen Hämeen, Laurean ja Metropolian ammattikorkeakoulujen monikulttuurisuuden edistämistavoitteisiin ja -toimenpiteisiin” (LAMK 2010 b).

Alakohtaiset toimintasuunnitelmat ja tuloskortit ovat alisteisia LAMK:n kokonaisstrategialle. Aikuiskoulutuksen tuloskorteissa linjataan aikuiskoulutuksen painopistealueet, kehittämiskohteet ja toimenpiteet. Aikuiskoulutusta johtaa aikuiskoulutuspäällikkö. Vuonna 2010 aikuiskoulutuksen yhtenä kehittämiskohteena on aikuisopetuksen ohjaus- ja neuvontapalvelut sekä niiden seuranta.

LAMK:n kansainvälisten toimintojen toimintasuunnitelma 2010 määrittää tavoitteet Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategian (2009) ja LAMK:n oman kansainvälisen strategian (2009) kautta sekä lisäksi tavoitteisiin vaikuttivat globalisaatio, korkeakoulutuksen kansainvälinen kilpailu sekä Suomessa yliopistojen ja korkeakoulutuksen rakenteellinen kehittyminen. Vuosille 2010–2012 kansainvälisen toiminnan keihäänkärjiksi asetettiin vieraskielisten koulutusohjelmien ja vieraskielisten opetusten kehittäminen, kv-palveluiden kehittäminen, tilauskoulutuksen ja T&K&I- hankkeiden aikaansaaminen ja työelämäyhteistyön ja harjoittelun kehittäminen. Kehittämiskohteiksi ja painopisteiksi vuodelle 2010 määriteltiin opintojen ja opetuksen kansainvälistäminen, opiskelijaliikkuvuuden lisääminen ja kv-palveluiden ja toiminnan ohjausjärjestelmän kehittäminen. Kv-palveluiden ja ohjausjärjestelmän

parantamisen osalta kehittämistoimenpiteitä ovat liikkuvuuteen liittyvät prosessit, apurahamaksatus, asiakaspalvelu ja kv-markkinointisuunnitelma.

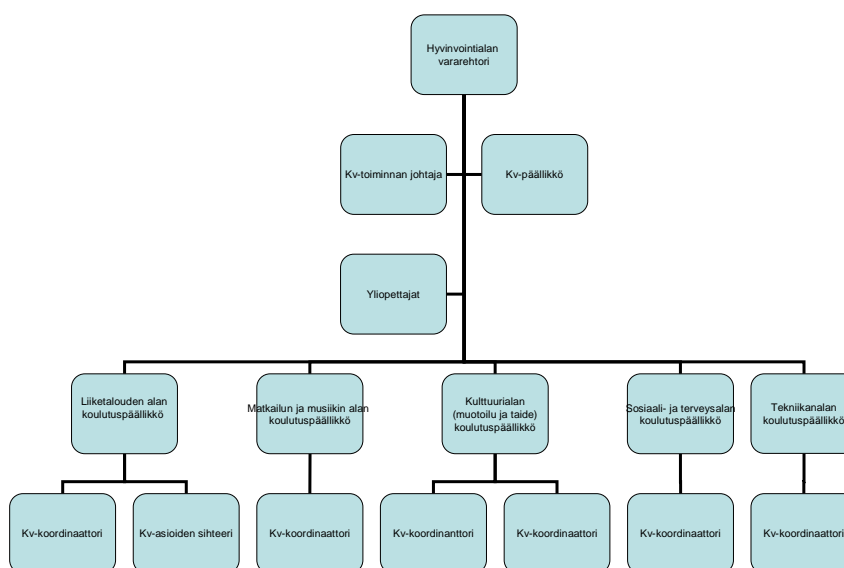
Kansainvälisten toimintojen tulokorteissa on määritelty tarkemmin strategiset tavoitteet, toimenpiteet, mittarit, tavoitetaso 2010–2012 ja vastuuhenkilöt.

Yhdeksi strategiseksi tavoitteeksi on asetettu aidosti kansainvälinen korkeakouluyhteisö. Jotta tämä tavoite saavutetaan, toimenpiteiksi on ehdotettu lisättäväksi kaikkiin tutkintoihin kansainvälistymistä tukeva osio, korkeakoulujen yhteistyöverkostojen kehittäminen, opiskelijaliikkuvuuden edistäminen sekä laadukkaiden kv-palveluiden kehittäminen. Toiseksi tavoitteeksi on tulokorteissa asetettu monikulttuurisen yhteiskunnan tukeminen ja edistäminen. Muut kansainvälisen toiminnan tavoitteet ovat globaali vastuu, osaamisen viennin edistäminen ja laadun ja vetovoimaisuuden lisääminen.

3.1.2 Kansainvälisten asioiden organisointi LAMK:ssa

LAMK:in kansainvälisyyden kokonaisuudesta vastaa *hyvinvointialan vararehtori* (Kuvio 4). Hänen vastuualueenaan on kansainvälisen toiminnan kehittäminen, kansainvälisten suhteiden luominen ja kansainvälisen viennin kehittäminen. Vararehtorin alaisuudessa toimivat kansainvälisen toiminnan matriisijohtaja, kansainvälisyyspäällikkö ja hyvinvointialan yliopettajat.

Kansainvälisten toimintojen matriisijohtaja johtaa operatiivisesti kansainvälisyystoimintoja. Hänen vastuualueenaan on LAMK:n kv-toiminnan koordinointi, kehittäminen ja seuranta sekä LAMK:n vaihtopartnereiden selvitykset.

KUVIO 4. LAMK:n kv-asioiden organisoituminen.

Kv-päällikön (virkavapaalla 31.12.2010 asti) vastuualueena ovat liikkuvuus, sen kehittäminen ja kasvattaminen.

Kansainvälisyyden näkyminen opetussuunnitelmissa kuuluu *koulutusohjelmien yliopettajien* vastuuseen. Heidän tehtävänä on kansainvälisen pedagogian kehittäminen omissa koulutusohjelmissaan.

Koulutusalojen *koulutuspäälliköiden* alaisuudessa toimivat kv-koordinaattorit. Jokaisella koulutusosalalla (liiketalouden-, matkailun-, muotoilun-, musiikin-, sosiaali- ja terveyden-, taide- ja tekniikan ala) toimii oma *kv-koordinaattori*. Liiketalouden-, sosiaali- ja terveysalan sekä tekniikan alan kv-koordinaattorit ovat päätoimisia. Muiden alojen kv-koordinaattorit hoitavat kansainvälisyysasioita oman toimensa ohella. Yhtä yhtenäistä toimenkuvaa kv-koordinaattoreille ei ole määritelty vaan jokainen kv-koordinaattori on määritellyt toimenkuvansa kehityskeskustelussa esimiehensä kanssa oman koulutusalan tarpeen mukaan.

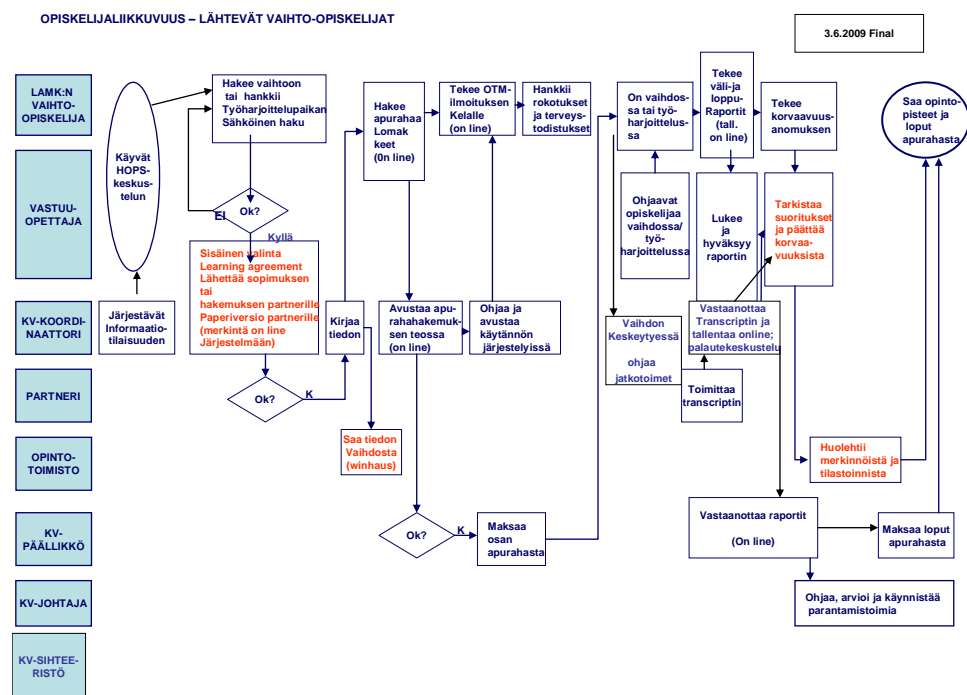
Pääsääntöisesti kv-koordinaattoreiden toimenkuvaan kuuluvat opiskelija- ja opettajavaihdon organisointi ja koordinointi sekä kansainväliset

liikkuvuushankkeet. Opiskelijoiden tiedotus ja verkkoympäristö Repun ja LAMK:n kv-nettisivujen ylläpito sekä apuraha että stipendiasiat kuuluvat kv-koordinaattoreille.

Lisäksi liiketalouden alan opiskelijavaihdon käytäntöön liittyvät asiat hoitaa *kv-asioiden sihteeri*.

3.1.3 Lähtevien perusopiskelijoiden liikkuvuusprosessi

Lähtevien opiskelijoiden liikkuvuuden prosessi on laadittu vuonna 2009 (Kuvio 5). Prosessin toimijoiksi on määritelty LAMK:n vaihto-opiskelija, vastuupettaja, kv-koordinaattori, partneri, opintotoimisto, kv-päällikkö, kv-johtaja ja kv-sihteeristö. Prosessia käytetään LAMK:n perusopiskelijoilla.

KUVIO 5. Nykytila opiskelijaliikkuvuus – lähtevät vaihto-opiskelijat (perusopiskelijat).

Prosessin mukaan LAMK:n vaihto-opiskelu lähtee liikkeelle, kun kv-koordinaattorit järjestävät opiskelijoille opiskelun alussa kv-infotilaisuuden, jossa esitellään kv-toimintaa, kv-vaihtomahdollisuuksia ja apurahajärjestelmiä. Tämän jälkeen opiskelija käy HOPS-keskustelun (henkilökohtainen opintosuunnitelma) vastuuopettajansa kanssa, jossa hän ilmaisee kiinnostuksensa lähteä kansainväliseen vaihtoon. Vastuuopettaja ja kv-koordinaattori valitsevat sopivimmat opiskelijat vaihtoon. Opintotoimisto saa tiedon vaihto-opiskelijasta kv-koordinaattorilta.

LAMK järjestää pääsääntöisesti vaihtoon lähtijälle opiskelupaikan tai työharjoittelupaikan ulkomaille, sekä lisäksi opiskelijalla on mahdollisuus hankkia itse työharjoittelupaikka. Kv-koordinaattorit avustavat opiskelijaa apurahahakemuksen teossa ja ohjaavat muissa käytännön järjestelyissä. Vaihdon aikana opiskelija saa tukea ja ohjausta vastuuopettajalta sekä kv-koordinaattorilta sähköpostitse tai puhelimitse. Vaihto-opiskelija on velvoitettu tekemään väli- ja loppuraportit opiskelustaan vastuuopettajalle, joka hyväksyy ne ja merkitsee opiskelijalle opintopisteet. Raportit toimitetaan kv-päällikölle ja kansainvälisen toiminnan johtajalle, jotka ohjaavat, arvioivat ja käynnistävät tarvittavat opiskelijaliikkuvuuden kehittämistoiminnot.

3.1.4 Kansainvälisyys osana yamk-tutkintoja

Lahden ammattikorkeakoulussa on voinut suorittaa ylemmää korkeakoulututkintoa vuodesta 2002 lähtien Liiketalouden alan yrittäjyys- ja liiketoimintaosaamisen koulutusohjelmassa. Vuonna 2006 ylemmän tutkinnon suorittaminen oli myös mahdollista Sosiaali- ja terveysalalla sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelmassa. Seuraavana vuonna seurasivat Kulttuurialan International Master of Interior Architectural Design, IMIAD –koulutusohjelma ja Matkailualan palveluliiketoiminnan koulutusohjelma. Vuonna 2008 Design Business ja muotoilun tutkimus –koulutusohjelma sai luvan aloittaa ylemmän korkeakoulututkinnon. Vuoteen 2009 mennessä LAMK:ssa oli 782 yamk-opiskelijaa, joista naisia oli 77,6 % (AMKOTA 2009).

Lahden ammattikorkeakoulu määrittää ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tavoitteet Valtioneuvoston asetuksen 423/2005 kautta. Kuten asetuksessakin, myös LAMK:n ylempien tutkintoon johtavien opintojen tavoitteiksi on kirjattu kaikissa koulutusohjelmissa antaa opiskelijalle syvälliset ja laajat tiedot asianomaiselta alueelta toimia vaativissa johtamis-, kehittämis- ja asiantuntijatehtävissä. Lisäksi koulutusohjelmien tavoitteena on kehittää ja vahvistaa tutkivaa työtettä, kykyä kehittää reflektiivistä ajattelua ja vuorovaikutusta, luoda valmiuksia työelämässä vaadittavaan hyvään viestintä- ja kielitaitoon sekä kansainväliseen vuorovaikutukseen että ammatilliseen toimintaan. Kulttuurialan ylemmän tutkinnon tavoitteeksi on lisäksi kirjattu kansainvälisen yhteistyöverkoston luominen yhteisten opintojen muodossa (LAMK 2010 a).

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opiskelijavaihto on LAMK:ssa suhteellisen uusi kansainvälisen toiminnan muoto. Opetusministeriön AMKOTA tilastoista (Kuvio 5) ilmenee LAMK:n yamk-opiskelijavaihdon vähyys, ja näin ollen ne eivät vastaa korkeakoulujen kansainvälistymisstrategiaan (2009 b) asetettuja tavoitteita.

Vuoden 2010 alussa yamk-opiskelijan kv-vaihtomahdollisuudet eri koulutusohjelmissa ovat seuraavanlaiset:

- Kulttuuriala:

- 1) *International Master of Interior Architectural Design IMIAD* –

koulutusohjelma toteutetaan Lahden ammattikorkeakoulun Muotoiluinstituutin ja kansainvälisten yhteistyöoppilaitosten kanssa.

Koulutus perustuu yhteiseen opetusohjelmaan Saksan HFT:n, Englannin ECA:n, Sveitsin SUPSI:n, Turkin ITU:n ja Suomen LAMK:n tiedon tuottamisessa ja soveltamisessa. Täten osa opinnoista suoritetaan Lahdessa ja osa ulkomailla. Opiskelijat suorittavat opintojaan pääsääntöisesti kolme kuukautta yhteistyöoppilaitoksen vaihto-ohjelmassa.

2) *Design Business ja muotoilun tutkimus* –koulutusohjelma

Kv-vaihto ei ole ollut toistaiseksi mahdollista tämän ohjelman puitteissa, koska koulutus on vielä niin uusi (ensimmäinen ryhmä aloittanut syksyllä 2008). Tarkoituksena on kuitenkin jatkuvasti kehittää Muotoilun koulutusohjelmia, jotta tulevaisuudessa kv-vaihto tulisi kysymykseen myös tässä yamk-tutkinnoissa.

- Liiketalouden ala:

1) *Yrittäjyys ja liiketoimintaosaamisen* koulutusohjelma

Yamk-opiskelijoille on tarjolla Erasmus-sopimusten mukaisia vaihtopaikkoja, joissa on englanninkielisiä Master-ohjelmia. Vaihtokohteita löytyy mm. Ruotsista, Italiasta, Virosta, Itävallasta, Saksasta, Espanjasta, Puolasta, Tanskasta ja Yhdysvalloista. Lisäksi vaihtopaikaksi on tarjottu maksullista Master-ohjelmaa Argentiinassa. Suunnitteilla on kehittää yhteistyötä uusien maiden kanssa sitä mukaa, kun heille tulee uusia sopivia Master-ohjelmia. Apurahajärjestelmä on olemassa yamk-opiskelijoille.

2) *Master's Degree Programme*

Englanninkielisen koulutusohjelman opiskelijoille on tarjolla vaihtopaikkoja mm. lopputyön suorittamiseen ja lyhyitä intensiivikursseja ulkomailla. Apurahajärjestelmä on olemassa.

- Matkailuala: *Palveluliiketoiminnan koulutusohjelma*

Yamk-opiskelijoille ei ole erikseen nimettyjä kv-vaihtokohteita. Apurahamenettely on olemassa. Helmikuussa 2010 linjattiin yamk-opiskelijoille mahdollisuus osallistua Summer School –ohjelmaan, joka tarjoaa kansainvälisiä opintoja.

- Sosiaali- ja terveystieteiden ala:

1) Sosiaali- ja terveystieteiden kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma

2) Sosiaali- ja terveystieteiden koulutusohjelma (ensimmäinen ryhmä aloittanut syksyllä 2009)

Yamk-opiskelijoilla on teoriassa mahdollisuus lähteä kv-vaihtoon.

Vaihtokohteet ovat Erasmus-sopimusten mukaisesti siellä, missä on tarjolla sopivia Master-tasoisia opintoja. Ongelmana kuitenkin on, että sosiaali- ja terveystieteiden yhteistyökouluissa ei ole tarjolla niin paljon englanninkielisiä teoriaopintoja, että vaihto käytännössä mahdollistuisi. Yamk-opiskelijoiden kv-vaihtoa kehitetään selvittäen eri vaihto-ohjelmia (mm. Napier- ja Gruntvig-ohjelmat).

AMKOTA (2009) tilastojen mukaan LAMK:ssa kansainväliseen opiskelijavaihtoon vuosina 2002–2009 on lähtenyt yhteensä 17 yamk-opiskelijaa pitkään eli yli kolmen kuukauden vaihtoon ja 14 yamk-opiskelijaa lyhyeen alle kolmen kuukauden vaihtoon (Kuvio 6). Kulttuurin alalta IMIAD – koulutusohjelmasta kymmenen opiskelijaa on ollut pitkällä ja yhdeksän lyhyellä vaihto-jaksolla. Liiketalouden alan yrittäjyyden ja liiketoimintaosaamisen koulutusohjelmasta yksi yamk-opiskelija ja kuusi englanninkielisestä Master-ohjelmasta on ollut pitkässä vaihdossa sekä lyhyessä vaihdossa on ollut viisi Master-ohjelmasta suorittamassa lopputyötään ulkomailla.

Vuosi	Koulutusala	Lähteneiden yamk- opiskelijoiden lkm yli 3 kk	Lähteneiden yamk- opiskelijoiden lkm alle 3 kk	Yhteensä
2002	0	0	0	0
2003	0	0	0	0
2004	0	0	0	0
2005	0	0	0	0
2006	0	0	0	0
2007	Kulttuuriala	0	4	4
2008	Kulttuuriala	5	0	5
2009	Kulttuuriala	5	5	10
	Liiketalouden ala	7	5	12
Yhteensä		17	14	31

KUVIO 6. LAMK:n kv-vaihtoon lähteneiden yamk-opiskelijoiden lukumäärät.

3.2 Tutkimusmenetelmät ja empiiriset aineistot

Tämän tutkimuksen tehtävänä oli tutkia kansainvälisen vaihdon ohjausta ylemmissä ammattikorkeakoulututkinnoissa ja sen vaikutusta altistaa ja tukea opiskelijoita lähtemään liikkuvuusjaksolle. Tutkimuksessa keskityttiin tarkastelemaan aikuisopiskelijoiden erityispiirteiden ja kansainvälisyysosaamisen ajankohtaisuuden merkitystä kehittää ohjausprosessi vastaamaan nykypäivän haasteisiin. Tarkastelun kohteena oli myös löytää opiskelijan liikkuvuutta parhaiten altistava ja tukeva ohjauksen ajankohta ja vuorovaikutus.

Tutkimuksen empiirinen aineisto kerättiin yamk-opiskelijoiden ja ohjausprosessin toimijoiden haastatteluilla ja tutkijan havainnoinnilla. Lisäksi tutkijan esiyymmärrystä tarkastellaan lähemmin prosessin kulkuun.

3.2.1 Haastattelut

Haastattelut tehtiin yamk-opiskelijoille ja kahdelle ohjausprosessin toimijalle. Tutkimuksessa oleellisinta oli haastatella yamk-opiskelijoita ja saada heidän äänensä kuuluviin. Heille aikuisopiskelijan haasteet ovat arkipäivää ja kansainvälisyysosaaminen on työelämän yksi edellytys. Ruohonjuuritason tarkkailu auttoi näkemään aikuisopiskelun erityiset haasteet, kansainvälisyysvaihto mahdollisuutena ja ohjauskokemukset yamk-opinnoissa, eikä ainoastaan korkeakoulujen kansainvälistymisstrategioissa ja erilaisissa prosesseissa. Opiskelijoiden haastattelujen pohjalta ilmiötä voidaan edelleen pohtia ja kehittää ylemmän ammattikorkeakoulun kv-vaihdon ohjausmallia nyky-yhteiskunnan haasteita vastaavaksi.

Tutkimuslupa anottiin etukäteen kirjallisesti Lahden ammattikorkeakoulun vararehtorilta sekä vielä erikseen kunkin yamk-koulutusohjelman yliopettajalta. Tutkimuksessa haastateltavien kohderyhmä valittiin yamk-koulutusohjelmien yliopettajien ja vapaaehtoisten haastateltavien perusteella. Haastateltavat löytyivät nopeasti. Liiketalouden sekä sosiaali- ja terveysalan yamk-opintojen teorialuntien alussa tutkijan kysyttyä kahta vapaaehtoista opiskelijaa tutkimukseen, tarvittavat

haastateltavat löytyivät heti. Matkailun alan ja muotoilun koulutusohjelmien yliopettajat valitsivat molemmat kaksi haastatteluun sopivinta omasta koulutusohjelmastaan ja ilmoittivat opiskelijat tutkijalle. Vaikka tarkoituksena oli valita kustakin koulutusohjelmasta kaksi haastateltavaa, muotoilun koulutusohjelmasta valittiin lisäksi kolmas haastateltava yliopettajan suosituksesta. Täten tutkija sai vielä yhden erilaisen taustan omaavan haastateltavan, jolla oli täydentävä vaikutus haastateltavien joukkoon.

Teoriatuntien alussa tutkijalla oli mahdollisuus esitellä vapaaehtoisille haastateltaville lyhyesti tutkimuksen aihe ja kertoa haastattelun tarkoitus. Samalla sovittiin haastattelujen ajankohdat yhdessä haastateltavien kanssa sekä se, että tutkija lähettää sähköpostitse etukäteen teemahaastattelulomakkeen tutustuttavaksi. Haastattelupaikoiksi sovittiin haastateltavien kannalta mahdollisimman tuttu ympäristö: opiskelupaikan luokkatila tai työpaikan neuvotteluhuone. Yhden osallistujan kanssa sovittiin, että häntä haastatellaan tutkijan kotona haastateltavan toiveesta. Haastatteluun varattiin aikaa tunnista kahteen, jotta haastattelu voitiin suorittaa kiireettömästi ja rauhallisesti. Tarkoitus oli löytää myös tutkimuksen kannalta mahdollisimman hyvä ajankohta, sekä luonnollinen että rauhallinen tila, jotta ympäristön aiheuttamat häiriöt olivat mahdollisimman vähäiset tutkimustuloksiin. Yliopettajien valitsemiin yamk-opiskelijoihin tutkija otti yhteyden joko puhelimitse tai sähköpostitse sopien haastatteluajat sekä lähetti etukäteen teemahaastattelulomakkeen.

Haastatteluun osallistuneiden lopulliseksi määräksi muodostui yhdeksän eri koulutusohjelmien yamk-opiskelijaa. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston koolla ei ole merkitystä eikä suoranaista vaikutusta tutkimuksen lopputulokseen (Eskola & Suoranta, 1998, 61–62). Kysymys on pikemmin haastatteluun osallistuvien kokemuksista tutkittavaan ilmiöön tai tietoa aiheesta (Tuomi & Sarajärvi, 2003, 76). Pyrkimyksenä on rakentaa käsitteellinen ymmärrys (Eskola & Suoranta, 1998, 61–62).

Tutkimukseen osallistuneista kaksi opiskelijaa oli yrittäjyyden ja liiketalousosaamisen koulutusohjelmasta, kaksi palveluliiketoiminnan

koulutusohjelmasta, kolme muotoilun International Master of Interior Architectural Design IMIAD –koulutusohjelmasta ja kaksi sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelmasta. Haastateltavat olivat eri opiskeluvaiheissa: yksi haastateltava oli ensimmäisen vuoden opiskelija, viisi toisen vuoden opiskelijoita ja loput kolme päättövaiheessa olevia opiskelijoita. (Kuvio 7).

Haastatteluun osallistuvan koulutusala/koulutusohjelma	Lukumäärä	Opiskeluvaihe
Liiketalouden ala / Yrittäjyyden ja liiketalousosaamisen koulutusohjelma	2	päättövaihe
		päättövaihe
Matkailun ala / Palveluliiketoiminnan koulutusohjelma	2	päättövaihe
		ensimmäinen vuosi
Muotoilu / International Master of Interior Architectural Design IMIAD koulutusohjelma	3	toinen vuosi
		toinen vuosi
		toinen vuosi
Sosiaali- ja terveysala / Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma	2	toinen vuosi
		toinen vuosi
Yhteensä	9	

KUVIO 7. Haastatteluun osallistuvien koulutusalat/ koulutusohjelmat sekä lukumäärät ja opiskeluvaiheet.

Haastateltavien ikä, sukupuoli ja perhetilanne kuvaavat keski- ja nuoris-ikäisiä opiskelijoita. Tutkimukseen osallistuvat olivat iältään 31–43-vuotiaita. Naisia oli kahdeksan ja miehiä yksi. Kuusi haastateltavista oli naimisissa tai avoliitossa ja perheellisiä. Kaksi eli parisuhteessa, jossa ei ollut lapsia. Yksi oli naimaton.

Omaehtoista kansainvälistä yamk-vaihtokokemusta oli ainoastaan muotoilun alan IMIAD-opiskelijoilla. Heidän tutkintoonsa kuuluu pakollinen kansainvälinen vaihto, koska IMIAD-koulutusohjelma toteutetaan kansainvälisten yhteistyökorkeakoulujen kanssa. Kuvio 8 havainnollistaa haastateltavien taustatietoja ja tarkentaa niiden mahdollista vaikutusta analyysiin ja tutkintaan.

Ikä	Sukupuoli	Siviilisäät	Lapsia	Omaehtoista kokemusta kv-vaihdosta/ ulkomailla asumisesta	Lähipiirissä kokemusta kv-vaihdosta
43	N	Naimisissa	2	on	on
40	N	Naimisissa	2	ei	on
38	N	Naimisissa	2	ei	on
38	N	Naimisissa	1	on	on
37	N	Avoliitossa	0	ei	ei
36	N	Naimisissa	2	on	on
34	M	Naimaton	0	on	on
32	N	Avoliitossa	2	on	on
31	N	Avoliitossa	0	on	on

KUVIO 8. Haastateltavien taustatiedot.

Yamk-opiskelijoiden haastattelumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Teemahaastattelu sopii tähän laadulliseen tutkimukseen, koska tällä haastattelumenetelmällä saatettiin kuulla opiskelijoiden omia kokemuksia, ajatuksia ja tunteita aikuisopiskelusta, kansainvälisyydestä ja ohjauksesta. Tarkoituksena oli selvittää, miten ohjauksella voidaan altistaa, tukea tai jopa estää yamk-opiskelijan päätöstä lähteä kansainväliseen vaihtoon. Ohjauksen vaikutuksista yamk-opiskelijoiden kv-vaihdon altistamiseen tai lähtöpäätökseen ei aikaisemmin ole ollut tietoa. Teemahaastattelun on todettu soveltuvan hyvin juuri kokemuksen tutkimiseen ja kuvailemiseen (Hirsjärvi & Hurme 2008, 35).

Ennalta suunniteltuihin ja laadittuihin haastattelulomakkeisiin teoreettisen viitekehyksen teemoista varmistivat tutkimukselle olennaisiin kysymyksiin vastaamisen. Tutkija pyrki kiinnittämään myös erityistä huomiota haastattelukysymysten muotoiluun, jotta tutkimuksen reliabiliteetti on mahdollisimman hyvä. Teemahaastattelujen tarkoitus oli saada haastateltavilta omin sanoin kerrottuna ja itseään ilmaisten niin laajasti kuin halusivat aikuisopiskelun haasteista, kansainvälisyyskokemuksista ennen yamk-opiskelua sekä menneillään olevan opiskelun aikana että kansainvälisen vaihdon ohjauskokemuksista. Haastattelu mahdollisti myös tutkijan havainnoinnin tiedonkeruutilanteessa. Lisäksi haastattelun aikana tutkija saattoi esittää lisäkysymyksiä ja motivoida haastateltavia tarkentamaan mielipiteitään. Hirsjärven ja Hurmeen (2008, 48) mukaan tiedonkeruuna haastattelu on joustava, koska sen aikana tutkija voi tarkentaa, selkeyttää epäselviä kohtia ja antaa lisätietoa aiheesta haastateltaville. Haastateltavien kokemukset, näkemykset ja mielipiteet antoivat tutkijalle mahdollisuuden tarkastella nykyisen ohjausprosessin epäkohtia ja varmistaen paremmat mahdollisuudet päästä tutkimukselle asetettuihin tavoitteisiin. Parhaimmillaan teemahaastattelumenetelmä voi yksilön kokemuksen kautta tuottaa uutta tietoa (Hirsjärvi & Hurme 2008, 35), joka tukee yamk-ohjauksen kehittämistä kansainvälisen opiskelijavaihdon edistäjänä.

Ennen varsinaisia haastatteluja tehtiin kaksi koehaastattelua, jossa testattiin haastattelurungon toimivuutta. Koehaastattelut osoittivat haastattelurungon toimivan hyvin lähestyttäessä tutkimusongelmaa. Varsinaiseen haastatteluun lähdettiin luottavaisin mielin koehaastattelujen jälkeen.

Haastattelut tehtiin syksyn 2009 aikana. Tämän jälkeen haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin. Kaikki haastateltavat suhtautuivat myönteisesti haastattelun nauhoitukseen. Haastatteluihin kului aikaa 1–2 tuntia yamk-opiskelijaa kohden. Haastattelun kulku oli vuorovaikutteista ja keskustelevaa. Tutkijan esiymmärrys aiheesta vaikutti haastattelun kulkuun positiivisesti, sillä tutkija puhui samaa kieltä haastateltavien kanssa. Tutkija ei kuitenkaan missään vaiheessa ennen haastatteluja tai haastattelujen aikana paljastanut omia mielipiteitään tai kokemuksiaan tutkimusaiheesta, sillä ne olisivat saattaneet ohjata haastateltavien

mielipiteitä. Haastattelun aikana tutkija pystyi seuraamaan ja kirjaamaan omaan teemahaastattelulomakkeeseensa vastauksiin liittyviä eleitä ja ilmeitä, jotka auttoivat tulkitsemaan tutkittavaa aihetta analyysivaiheessa. Haastattelun lopuksi tutkija varmensi vielä haastattelujen aitouden kysymyksellä ”Onko haastattelija ohjannut keskustelua?” Haastateltavat kokivat, että näkemykset, mielipiteet ja kokemukset olivat heidän omiaan.

Kaikille haastateltaville esitettiin samat kysymykset eri teemojen tiimoilta haastattelulomakkeen avulla. Kysymysten laajuus ja järjestys saattoivat vaihdella, mutta jokaisella haastateltavalla oli mahdollisuus kertoa yksilöllisiä kokemuksia kaikista teeman aiheista. Mikäli haastateltavalla oli erityisen paljon kerrottavaa tietystä teemasta, hänelle suotiin siihen mahdollisuus, koska haastateltavan syvällisellä näkemyksellä saattoi olla merkitystä tutkimuksen kannalta.

Haastattelujen vuorovaikutus onnistui hyvin. Yamk-opiskelijat osallistuivat haastatteluihin mielellään, kertoivat avoimesti kokemuksiaan ja ajatuksiaan opiskelustaan ja kansainvälisyydestä. Haastateltavat kokivat positiiviseksi sen, että heitä kuunneltiin ja että yamk-opiskelun kv-vaihdon ohjausta tutkittiin. Yamk-opiskelijat toimivat haastattelijan kanssa yhteistyössä ja olivat aidosti tiedon tuottajia.

Ohjausprosessin toimijoista haastatteluja tehtiin kansainvälisen toiminnan johtajalle ja sosiaali- ja terveystieteiden kv-koordinaattorille. Molemmille tehtiin avoin haastattelu. Kv-toiminnan johtajalle tehdyn haastattelun tarkoituksena oli tarkentaa kv-toiminnan kenttää ja toimijoiden rooleja LAMK:ssa. Haastattelu tehtiin kv-toiminnan johtajan huoneessa. Haastattelu kesti kaksi tuntia. Kv-koordinaattoreista valittiin sosiaali- ja terveystieteiden toimija ja hänelle tehtiin puhelinhaastattelu. Tutkijalla oli ennestään esiymmärrystä tämän koulutusalan kv-toiminnasta, koska hän työskentelee tässä yksikössä. Puhelinhaastattelun tarkoituksena oli selvittää kv-koordinaattoreiden toimenkuvat LAMK:ssa. Molemmista haastatteluista saatiin olennainen tieto selville. Haastattelut olivat vuorovaikutteisia ja ilmapiiri hyvä.

3.2.2 Havainnointi

Havainnointia käytettiin täydentämään tutkimuksen muuta tiedonkeruuaineistoa. Havainnointia tehtiin vuosien 2009–2010 aikana. Työntekijänä havainnoinnit kohdistuvat LAMK:n kansainväliseen toimintaan ja LAMK:n yamk-opintojen kehittämiseen. Havaintoja kerättiin LAMK:n organisaation kehittämispäiviltä, oman yksikön henkilöstötilaisuuksista, tiimipalavereista, muistioista sekä yamk-opintojaksoilta. Tutkija kirjasi tapahtumia ylös muistioon. Havainnointia tehtiin tässä tutkimuksessa, koska sen avulla tutkija sai välitöntä ja suoraa tietoa organisaation toiminnasta ja käytännöistä sekä yamk-opiskeluun liittyvästä kansainvälisyysopinnoista että kansainvälisen vaihdon ohjauksesta.

Tutkimuksessa käytettiin osallistuvaa havainnointia, sillä sisäpuolisen tutkijan roolissa päästiin luonnollisiin ympäristöihin tutkijan ollessa sekä työsuhteessa että yamk-opiskelijana tutkittavassa organisaatiossa (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara, 2004, 209–214). Tutkijan etuna oli hiljaisen tiedon tunteminen ja ”todellisen” näkemyksen havaitseminen organisaatiossa, mutta toisaalta näkemykset voivat olla ennakkoluuloisia ja harhaanjohtavia (Annala 2007, 65–66). Haittana voidaan myös pitää sitä, että tutkija saattaa sitoutua emotionaalisesti tutkittavaan tilanteeseen (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara, 2004, 210). Tämän johdosta tutkimuksen objektiivisuus saattaa kärsiä. Asiaa pohditaan lisää kohdassa 5.1.

Osallistuvaa havainnointia tehtiin myös tutkijan omasta yamk-opinnoista tutkimusaiheen tiimoilta. Tutkija piti päiväkirjaa opinnoistaan.

Havainnointia tapahtui myös haastattelujen yhteydessä, jolloin tutkijalla oli mahdollisuus seurata haastateltavien ilmeitä ja eleitä. Haastattelun yhteydessä tutkija kirjasi omalle haastattelulomakkeelleen haastattelun kulun.

3.2.3 Omien kokemusten hyödyntäminen

Tutkimuksessa on hyödynnetty tutkijan esiymmärrystä tutkittavasta aiheesta. Ilmiötä on valotettu aikaisemmin kohdassa 1.4 ja kuviossa 3, jossa käsiteltiin esiymmärryksen vaikutusta tutkimuksen kulkuun.

Tutkijan omakohtaiset kv-vaihtokokemukset pohjautuvat sekä ylemmän että alemman tutkinnon ajalta. Tässä tutkimuksessa on ollut mahdollista heijastaa ja hyödyntää aikaisemmin saatu ylemmän tutkinnon kv-vaihdon ohjauskokemus sekä kv-vaihdon hyödyt ulkomailla. Lisäksi aikuisopiskelijan haasteet opiskelun, perheen ja työn yhteensovittamisessa olivat tutkijalle arkipäivää, koska tutkija oli perheellinen molempia tutkintoja suorittaessa. Kv-vaihtoon lähtöä ei myöskään estänyt tai hankaloittanut se, että tutkijalla on lapsia.

Kansainvälisten vaihtojen positiiviset vaikutukset, niin työelämään kuin tutkijan omaan elämään, ovat olleet kiistattomia. Lisäksi kv-kokemukset ovat vahvistaneet uusien osaamistarpeiden, kuten kansainvälisyyden, monikulttuurisuuden, moninaisuuden, vuorovaikutustaitojen ja kielitaidon ymmärtämistä ja tärkeyttä myös ylemmässä ammattikorkeakoulututkinnossa.

3.3 Tutkimusaineiston analyysi

Tässä laadullisessa tutkimuksessa on käytetty sisällönanalyysiä. Se on keino aineiston tutkimiseksi, jolloin luokittelujen avulla voidaan analysoida haastatteluja systemaattisesti ja objektiivisesti (Tuomi & Sarajärvi 2003, 105). Tutkittavaan kohteeseen liittyviä käsityksiä ja kokemuksia analysoitiin luokittelemalla aineisto keskeisten teemojen avulla. Keskeisiä teemoja olivat aikuisopiskelu, kansainvälisyys ja ohjaus. Tutkittavasta ilmiöstä pyrittiin saamaan tiivistetty kuvaus sisällönanalyysillä. Analyysimuoto soveltui tähän tutkimukseen, koska sen avulla voitiin analysoida haastattelujen sisältöjä systemaattisesti. Tavoitteena oli saada yamk-opiskelijoiden kokemukset ja näkemykset tiivistetyssä muodossa luoden selkeä ja sanallinen kuvaus tutkittavasta ilmiöstä, jonka avulla yamk-

opintojen kv-vaihdon ohjausprosessia on mahdollista kehittää (Kupiainen 2009, 68; Tuomi & Sarajärvi 2003, 109–110).

Analyysi ei ole puhtaasti aineisto- eikä teorialähtöinen, vaan ne toimivat tässä tutkimuksessa keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä analyysi etenee aineiston ehdolla, jonka perusteella saadaan vastaus tutkimuskysymykseen. Sisällönanalyysi perustuu tulkintoihin ja päättelyyn. Teoriaohjaavassa analyysissä empiirinen aineisto liitetään jo olemassa oleviin teoreettisiin käsitteisiin tuoden ne esiin valmiina olemassa oleviin käsitteisiin (Tuomi & Sarajärvi 2003, 110 –111, 117).

Tutkimuksessa on noudatettu Tuomen & Sarajärven (2003) mukaista sisällönanalyysiä. Haastattelut kuunneltiin ja litteroitiin. Tutkimusaineisto käytiin läpi, eroteltiin ja merkattiin tutkimustehtävään ja -kysymyksiin liittyvät asiat luokittelemalla ne keskeisten teemojen alle. Tämän jälkeen aineisto pelkistettiin ja luokiteltiin yhteenkuuluvat asiat. Aineistoa vertailtiin ja liitettiin teoreettisen viitekehykseen: aikuisopiskelijan erityispiirteisin, kansainvälisyyden ja kv-vaihdon mielikuviin sekä ohjaus mahdollistajana ja tukijana. Tutkimuksen raportoinnin luotettavuutta lisättiin aineiston suorilla lainauksilla ja osoitettiin luokittelun alkuperä (Tuomi & Sarajärvi 2003, 119–121). Tutkimuksen tuloksissa yamk-opiskelijoiden nimiä ei ole tarkoituksella avattu, jotta heidän kokemuksiaan ja näkemyksiään ei tunnisteta. Lopuksi aineisto koottiin ohjausprosessin tavoiteltavaan lopputulokseen.

4 TUTKIMUKSEN TULOKSET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

4.1 Ohjaustoimijoiden haastattelut kansainvälisestä vaihdosta ja sen ohjauksesta

LAMK:n kv-strategia on laadittu vuosille 2009–2015 ja ohjauksen kv-strategia on käynnissä opetuksen kehitysjohtajan kanssa (Haastattelu 11.3.2010).

Kansainvälisen toiminnan johtaja on tehnyt LAMK:n kv-strategian 2003–2007 toteutumisesta arvioinnin. Analyysin mukaan LAMK:n perusopiskelijoiden liikkuvuuteen on tänä aikana panostettu ja se on kehittynyt suotuisasti.

Perusopiskelijoiden kansainvälisen vaihdon ohjausprosessi on kuvattu ja ohjausprosessi on toimijoiden käytössä. Opiskelijoille annettava ohjaus ja tuki ovat toteutettu hyvin (Haastattelu 24.3.2010).

Kansainvälisen toiminnan johtaja totesi haastattelussa (24.3.2010), että vuosien 2003–2007 kv-strategiassa ei ole huomioitu aikuisten liikkuvuutta, eivätkä aikuisopiskelijoiden kv-vaihtomahdollisuudet ole parantuneet. Seuraavien vuosien tavoitteena on ulkomailla suoritettujen opintojen lisääminen ja opiskelijaliikkuvuuden kehittäminen. Varsinkin aikuisopiskelijoiden kv-vaihdon kehittäminen on erityinen haaste liikkuvuudelle. Vaihto-opiskelun lisääminen erityisesti aikuisopiskelijoiden tutkintoon johtavassa koulutuksessa on keskeistä, koska juuri aikuisopiskelijoiden määrän ennakoidaan kasvavan. Erityisen huomion kohteena ovat aikuiskoulutuksen kansainvälistymisessä ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot. Pitkäaikaisten vaihtojen rinnalle on kehitettävä kansainvälisessä yhteistyössä suunnitellut ja toteutettavat intensiivikurssit sekä opintoihin integroidut opintomatkat.

Sosiaali- ja terveysalan kv-koordinaattorin puhelinhaastattelussa (30.3.2010) tarkennettiin LAMK:n kv-toiminnan kehittämistä kv-koordinaattorin näkökulmasta, sekä tarkemmin sosiaali- ja terveysalan kv-koordinaattorin toimenkuvaa. Kv-koordinaattoreiden toiminnan kehittämiseen on panostettu

erityisesti vuoden 2007 jälkeen. Aikaisemmin kansainväliset opiskelijavaihdot saatettiin hoitaa muun toimen ohella. Tällä hetkellä LAMK:ssa on kolme kokopäiväistä kv-koordinaattoria ja yksi kokopäiväinen kv-asioiden sihteeri. Lisäksi LAMK:ssa toimii kolme osa-päiväistä kv-koordinaattoria.

Kv-koordinaattorin tehtävänä sosiaali- ja terveystieteiden alalla on markkinoida uusille opiskelijoille vaihto-opiskelun mahdollisuuksista järjestämällä aloitusinfoja, opintojen aikana ryhmäkohtaisia info-tilaisuuksia, kv-markkinoita, perehdyttää opettaja- ja opiskelijatuutorit kv-toimintaan sekä ylläpitää opiskelijoiden tiedotus- ja verkkoympäristö Reppua että LAMK:n kv-nettisivuja. Lisäksi kv-koordinaattorit ohjaavat opiskelijoita käytännön asioissa helpottaen yksittäisen opiskelijan mahdollisia järjestelyn ongelmia, ja ovat myös opiskelijoiden tukena ennen vaihtoon lähtöä ja vaihdon aikana. Apuraha- ja stipendiasiat hoidetaan kv-koordinaattoreiden kautta (Haastattelu 30.3.2010).

LAMK:n sähköiset järjestelmät, kuten nettisivut ja Reppu eli opiskelijoiden tiedotus- ja verkkoympäristö, tarjoavat käytännön tietoa ja ohjeita LAMK:n yhteistyökorkeakouluista, ulkomaan lähtijälle ohjeita hakumenettelystä, vaihtoon valmentautumisesta, opintotuesta ja vakuutuksista, vaihto-ohjelmista ja apurahoista. Lisäksi Repussa on vaihdossa olleiden matkaraportteja, jotka tarjoavat käytännön vinkkejä eri vaihtokohteista (Haastattelu 30.3.2010).

4.2 Yamk-opiskelijoiden haastattelujen tulokset

Tarkastelun painopisteenä oli, miten haastateltavat kokivat henkilökohtaisesti aikuisopiskelun, kansainvälisyyden, kv-vaihtomahdollisuudet, sekä minkälaista kv-ohjausta he olivat saaneet opiskelunsa aikana. Tutkija loi aineiston pohjalta kehittämissuhteita, jotka tulisi ottaa huomioon kehittäessä yamk-tutkinnon kv-vaihdon ohjausprosessia. Tulkinta perustuu haastateltavien ääniin.

4.2.1 Kokemukset ja näkemykset aikuisopiskelun haasteista

Aikuisopiskelun haasteita selvitettiin haastattelussa kysymällä mm. mitkä tekijät vaikuttivat päätökseen lähteä suorittamaan yamk-opintoja, miten opinnot ovat edenneet, mitä opiskelulta hakee, ja mitkä ovat tulevaisuuden suunnitelmat opintojen jälkeen.

Haastattelujen perusteella voidaan todeta, että aikuisopiskelija on innostunut ja motivoitunut itsensä kehittäjä läpi koko elämänsä. Useimmat haastateltavat olivat osallistuneet perustutkinnon jälkeen erilaisiin ja eripituisiin koulutuksiin. Aikuisopiskelijasta opiskelun anti on enemmänkin henkisen pääoman kasvattamista kuin korkean työelämän statuksen tavoittelemista (Isokorpi 2008, 60).

Hirvittävä hinku oppia uutta, ikuinen opiskelija.

Olen ikuisuusopiskelija, kuinkahan mones tutkinto tämä nyt on...

Olen säännöllisesti pitänyt huolta osaamisestani.

Oppimisen suunnaton palo tuli.

Kuten Järvisen (1996, 30–31) tutkimuksen mukaan lähdön syiksi koettiin sopiva elämänvaihe tai perhetilanne. Elämän tilanteeseen vaikuttivat mm. se, että lapset olivat jo kasvaneet isoksi ja itselle jäi enemmän aikaa. Vaihtoehtoisesti lasten ollessa pieniä yhdellä haastateltavalla oli mahdollisuus jäädä pois töistä ja keskittyä opintoihin. Haastateltavat, joilla ei ollut lapsia, kokivat ajankohdan sopivaksi opiskelun aloittamiseen.

....miksi lähdin juuri nyt, niin siihen vaikutti ehdottomasti perhetilanne.

Ei ole perhettä, niin on aikaa keskittyä opiskeluihin.

Yamk-opintojen uutuuden arvo sekä opintojen työelämälähtöisyys koettiin lähdön motiiveiksi. Lisäksi työelämän uudet vaatimukset, taloudellinen taantuma ja työpaikkojen vähyys kannustivat kasvattamaan omaa ammattitaitoaan. Myös ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon kelpoisuus vaadittaviin työtehtäviin lisäsi mielenkiintoa ja mahdollisuuksia tulevaisuudessa. Aikaisemmin yhden uran malli toimi, mutta tänä päivänä opiskelu, työelämä ja työttömyys vuorottelevat ihmisen elämässä (Kilpeläinen 2008, 11).

Mielenkiintoni heräsi varmaankin sen vuoksi, että se on tutkintoon johtava koulutus. Taso, jota YAMK:ssa tavoitellaan, kiehtoi.

Tämä koulutus täydentää työelämäni tarpeita.

...katseli työpaikkoja, jotka eniten kiinnostivat lehdissä ja muualla, niin aina vaaditaan ylempää korkeakoulututkintoa.

Taloudellinen tilanne, taantuma, osui juuri tähän kohtaan.

Oman puolison, lähipiirin tai työnantajan kannustus vaikuttivat myönteisesti haastateltavien lähtöpäätökseen. Haastateltavat olivat pohtineet opiskelun aloittamista aiemmin sekä saatuaan tukea että kannustusta lähtöpäätökseen, tarttuivat innokkaasti opiskelun haasteisiin.

Poikaystäväni huomasi tämän koulutusohjelman, en tiedä olisinko itse huomannut. Hän tiesi, että mietin jatko-opintoja, ja oli sattumalta kuullut tästä.

Valmistuin restonomiksi... työpaikalla kannustettiin kovasti opintojen jatkamiseen.

Aikuisopiskelun haasteena ilmenivät perheen, työn ja opiskelun yhteensovittaminen. Varsinkin lapsiperheissä haastateltavat kokivat haasteellisena tasapainotella opiskelun ja muiden itselleen tärkeiden asioiden rinnalla. Haastateltavat kertoivat, että omaan jaksamiseen tuli panostaa.

Tässä hetkessä en ikinä suosittelisi näin pienten lasten vanhemmille. Tämä on ollut työlästä. Lapset illalla kahdeksalta sänkyyn ja sitten itse menet hakkaamaan tietokonetta, ja kuitenkin heräät ennen kuutta. On siinä hermot kireällä ja perhe-elämä hieman kärsinyt.

Työ (opiskelu) on tietysti rankkaa ja se vie voimia. Täytyy työn vastapainoksi saada vapaa-aikaa ja pitää itsestään huolta, sitä ei saa unohtaa. Mutta kyllä sitä turhaa aikaa löytyy niin paljon, mistä luopuu mielellään näiden koulutöiden ja oppimisen vuoksi.

On se välillä ollut aika kortilla, pakko myöntää. Aikataulutus on kova sana ja haastavaa.

Ilman hyvää tukiverkostoa olisi varmasti ollut raskasta.

Tulevaisuuden suunnitelmistaan haastateltavat kertoivat, että uuden tutkinnon myötä he uskovat heillä olevan paremmat etenemismahdollisuudet urallaan joko omalla alallaan tai mahdollisuus hakeutua kokonaan uudelle toimialalle.

Aikuisopiskelu täten käynnistää oman elämän pohdinnan ja arvioinnin. Koulutuksen avulla on mahdollista saada herkemmin vakinainen virka, vaativampi, vastuullisempi ja paremmin palkattu työ (Kilpeläinen 2000, 129–131).

Tämä antaa etenemismahdollisuutta toisella tapaa kuin ammatilliset erikoistumisopinnot ynnä muut pienemmät kurssit. Olen opintojen aikana huomannut, että antaa varmasti valmiuksia toimia jonkin muunkin toimialan alla.

Minulla näköjään on aika hyvä mahdollisuus työllistää itseäni erinäköisillä töillä oman yritykseni kautta.

Saa pätevyyden ja voi hakea tiettyihin virkoihin, raadollisesti saa lisää palkkaa, jos jatkaa vanhassa työssä. Enemmänkin näkisin, että parannan omaa työmarkkina-asemaani tulevaisuutta ajatellen, tämä avaa uusia ovia.

Odotan valmistumista ja minulla on sitten kaksi alaa, jotka hallitsen.

4.2.1 Kokemukset ja näkemykset kansainvälisyydestä ja kansainvälisestä vaihdosta

Kansainvälistymisestä selvitettiin haastattelussa mm. oliko haastateltavilla aikaisempaa omakohtaista kokemusta kv-vaihdosta tai heidän lähipiirissään, kiinnostaako ylemmän tutkinnon kv-vaihto, mitkä tekijät tukisivat ylemmän tutkinnon vaihtoonlähtöä, mitkä ovat mahdolliset esteet lähteä vaihtoon ja miten haastateltavat näkevät kv-vaihdon hyödyn omaan elämäänsä tai työuraan.

Yhdeksästä haastateltavasta kuudella oli omakohtaista kansainvälistä kokemusta joko edellisen tutkinnon aikaisesta kv-vaihdosta tai ulkomailla asumisesta perheen kanssa (Kuvio 8). Yhdellä haastateltavalla oli kansainvälisyyskokemusta työelämästä. Vain kahdella ei ollut laisinkaan omakohtaista kv-kokemusta.

IMIAD-koulutusohjelman kahdella opiskelijalla oli alemman tutkinnon vaihtokokemusta ja yksi heistä oli asunut ulkomailla ennen yamk-opintoja. Heidän aikaisempi kv-kokemuksensa lisäsi kiinnostusta hakeutua sellaiseen koulutusohjelmaan, jonka opetussuunnitelmaan kuului pakollinen vaihto.

Haastattelussa kävi myös ilmi, että aikaisempi työkokemus tai eläminen ulkomailla lisäsivät kiinnostusta lähteä liikkuvuusjaksolle yamk-opintojen aikana.

Lisäksi ulkomaiselta liikkuvuusjaksolta toivottiin erilaisia vaihtoehtoja tai aikataulua: yliopisto-opintoja, työskentelyä projekteissa tai lyhyempiä intensiivijaksoja.

Aikuisopiskelija on kytköksissä aikaisempiin kokemuksiinsa ja elämyksiinsä sekä samalla tämän hetkiseen elinympäristöönsä. Opetusjärjestelyiltä edellytetään joustavuutta, jotta opiskelijan perhe-elämä, työ ja opiskelu saadaan sovitettua yhteen (Hätönen 1992, 26).

Olisin ehdottomasti kiinnostunut [lähtemään vaihtoon].

Ihan varmasti [kv-vaihto sopii yamk-opintoihin], mutta se pitäisi räätälöidä siten, että me kuitenkin olemme aikuisia ja jos on pieniä lapsia, niin heidät pitäisi huomioida. Ajoittuisiko vaihto sitten kesään...

Lähtisin ilman muuta vaihtoon... jos lapsi voisi lähteä mukaan, esimerkiksi kesään ajoittuva, niin koko perhe voisi lähteä. Se olisi loistojuttu, ihan ehdottomasti kiinnostaisi.

Tämähän [IMIAD] on loistava juttu, pääsee taas vaihtoon, aivan hieno asia.

Kyllähän se [opintoihin kuuluva kv-vaihto] lisäsi kiinnostusta. Olen aikaisemminkin ollut vaihdossa, ja kiinnostusta oli lähteä uudelleen vaihtoon. Se oli yksi vetonaula.

Varsinaisen vaihto-opiskelun rinnalle ehdotettiin virtuaalista vaihtoa, joka kehittäisi aikuisopiskelijan kansainvälisyysosaamista eri kulttuureista ja lisäisi opiskelijan vuorovaikutustaitoja.

...ei olisi konkreettista vaihtoa ulkomaille, vaan koulutusjaksoja tai projekteja, jotka tehtäisiin tiettyyn maahan konkretiatasolla

projektina. Ajatellaan vaikka henkilöstöjohtamista, niin valittaisiin substanssialue, maa, ja jouduttaisiin oikeasti suunnittelemaan ja kehittämään ja arvioimaan ja tekemään se projekti sinne. Se tehtäisiin verkon kautta vaihto-oppilaitoksen kanssa. He sitten katsoisivat ja arvioisivat, onko se heidän kulttuurinsa mukaista toimintaa.

Suurimmaksi esteiksi lähteä kv-vaihtoon koettiin perhe- tai työtilanne.

Taloudellinen este ei niinkään tullut ilmi haastatteluissa.

Saisinko työstäni virkavapaata, olisi suurin este, enkä oikein näe muita esteitä tai ei ainakaan nyt tule mieleen.

Tämä elämäntilanne kaikinensa. On talo, lainat, ikään kuin yritys, josta olen vastuussa.

...äiti on tarpeellinen tyyppi, niin en voisi kuvitella lähteväni vaihtoon juuri nyt.

Ulkomaillekin pääsee lähtemään aika pienellä budjetilla, kunhan sen ottaa niin, ettei sinne mennä elämään leveästi.

Opiskelijoiden haastatteluissa yhdistyivät kv-vaihdon hyötyjen tunnistaminen sekä omaan elämään että työelämän haasteisiin. Haastateltavat kokivat, että kv-vaihto kielitaidon lisäksi avartaa näköaloja, lisää eri kulttuurien tuntemusta, kehittää sosiaalisia valmiuksia sekä mahdollistaa kansainvälistä verkottumista. Garamin (2005, 42) tutkimuksen mukaan lähes puolet työnantajista ottaa kansainvälisen kokemuksen huomioon rekrytoinnissa. Hakijan kansainvälisyysosaamisesta ja kokemuksesta oikeasta maasta ja alueelta on hyötyä yksityisellä sektorilla. Lisäksi kv-kokemus toimii rekrytointitilanteessa viestinä hakijan yleisestä aktiivisuudesta. Viime aikoina on myös kuntasektorilla kiinnitetty huomiota asiakaskunnan monikulttuuristumiseen. Näihin työtekijöiden osaamisvaatimukseen opiskelijan kansainvälinen opiskelukokemus tulee vastaamaan.

Kansallisessa innovaatiostrategiassa (2008) Nyberg korostaa, että ulkomailla asuneen ja opiskelleen ymmärrys muita kulttuureja kohtaan lisääntyy ja antaa heille pääomaa, joita ei voi oppia pelkästään kirjoista lukemalla.

Saa valtavasti elämäkokemusta ja uusia ystäviä ja kansainvälistä otetta elämään. Sitten tietysti kielitaito. Suvaitsevaisuus tuli myös.

Nykyään, kun ollaan globalisaatiomaailma ja ihmiset kulkevat koko ajan rajojen yli, niin jokaisen pitäisi ymmärtää kulttuurierot.

Olen huomannut, että kv-kokemusta arvostetaan työnhakutilanteessa ihan kiitettävästi. Sitten yleensäkin kokemukset rikastuttavat ja laajentavat omaa reviiriään ja tekemisen mahdollisuuksia.

Tänä päivänä se [kv-kokemus] on jo melkein pä edellytys, jotta tiettyihin tehtäviin pääsee. Se myöskin voisi avata ovia siihen, mitä tulevaisuudessa tekee työkseen ja erikoistuu tietyille alueille.

Asioita ehkä näkee useammasta näkökulmasta, useammalta kantilta, kun on ollut vaihdossa. Ettei ole vain tapaa toimia, jonka on oppinut Suomessa, työskentelytapoja voi olla erilaisia. Se on plussaa. Työelämä kansainvälistyy päivä päivältä. Sen vuoksi kv-opinnot ovat todella tärkeitä. Rajat on häviämässä Euroopassa ja maailmassa. Kun on oppinut tuntemaan ihmisiä eri puolilta Eurooppaa ja maapalloa, niin on muodostunut eräänlainen verkosto.

Haastateltavat kokivat, että kansainvälistymiskokemukset antavat heille uusia ideoita ja ajatuksia, joita he sitten voivat hyödyntää omassa kotimaassaan. Lisäksi kv-vaihdon aikana on mahdollista luoda kansainvälistä verkostoa, jota tarvitaan työelämässä.

4.2.3 Kokemukset ja näkemykset ohjausprosessista

Ohjauksen vaikutusta kv-vaihtoon pyrittiin selvittämään kysymällä haastateltavilta, minkälaista ohjausta he ovat saaneet kv-vaihdosta yamk-opintojen aikana. Samassa yhteydessä käytiin läpi, kenen tulisi informoida, neuvoa ja ohjata, missä vaiheessa opiskelua kv-vaihdon ohjausta tulisi antaa, miten ohjausta antavan henkilön asenne vaikuttaa kv-vaihtoon ja minkälaista ohjausta tulisi tarjota.

Haastatteluista kävi ilmi, että ylemmän tutkinnon kv-vaihdon ohjausta ei ole tarjottu muille kuin IMIAD-ohjelman opiskelijoille. LAMK:n kansainvälisyyttä koskevat nettisivut sekä opiskelijoiden tiedotuskanava Reppu koettiin koskettavan vain perusopiskelijoita, ei yamk-opiskelijoita. Kv-vaihdon ei koettu olevan mahdollista yamk-opiskelijoille.

En ole saanut minkäänlaista ohjausta asiasta. Ymmyrkäisenä katselen näitä ja tietysti mielenkiinto herää, että myös tällainen mahdollisuus on olemassa. Kuulostaa upealta.

Kukaan ei ole koskaan puhunut mitään [yamk-opintojen kv-vaihtomahdollisuudesta].

Voi olla, että opintojen alussa orientoivassa vaiheessa on saattanut tulla maininta, mutta en ole saanut siitä kiinni.

[Kv-koordinaattori] ei ole tullut esittäytymään.

Sitä vastoin IMIAD-opiskelijat kokivat, että he olivat saaneet opintoihin kuuluvasta pakollisesta liikkuvuusjaksosta tarvittavaa tietoa ja ohjausta jo opinnoille haettaessa. Tulevasta kv-vaihdosta oli löydettävissä ja saatavilla tietoa niin hakuilmoituksessa, opiskelun haastattelutilanteessa ja opintojen edetessä.

Nettisivuilla oli jo aika hyvin se, mitä tämä koulutus on. Jos on

lisäkysymyksiä, niin ota tähän henkilöön yhteyttä...

En saanut [paljon ohjausta, kun koko perhe lähti], mutta toisaalta ymmärsin, että ohjausta ei hirveästi annetaakaan, täytyy näissä opinnoissa jo itse asia hoitaa. Toisaalta IMIAD-opinnot ovat aika uusi koulutusohjelma, ei ole hirveästi vielä tullut rutiinia tai tiedetä, mitä kanavia henkilökunnan pitäisi käyttää.

Oli selkeää, että toinen lukukausi ollaan vaihdossa. Kun aloitimme opinnot, tänne pamahti 40 kansainvälistä opiskelijaa ja professoria. Heti sai sen tunnelman, että ollaan kansainvälisessä koulutusohjelmassa ja pystyi itse aktiivisena kyselemään muiden opiskelijoiden vaihtokokemuksia, ja professoreilta, millainen ohjelma on. He esittelivät vaihtokokemuksensa ja vaihtoprojektinsa. Haastatteluvaiheessakin kysyttiin jo, että miten vaihto ja painotettiin kovasti, että pystyykö lähtemään vaihtoon ja onko se myös rahallisesti mahdollista.

Ohjausprosessiin osallistuvien henkilöiden rooli oli kaikille IMIAD-koulutukseen kuulumattomille jäänyt epäselväksi. Haastateltavat eivät osanneet tarkasti ilmaista, keneltä he olisivat voineet saada lisätietoa liikkuvuusjakson mahdollisuuksista. Kansainvälisyysivustot netissä ovat myös jääneet vieraaksi. Annala (2007, 15) totesi väitöskirjassaan, että ohjaajien tehtävät ja vastuut tulisi määritellä selkeästi. Opiskelijan on vaikea hahmottaa ja jäsentää, mistä saa tukea ja neuvontaa ohjausprosessin ollessa pirstaleista. Lisäksi koulutuksen henkilöstön on pyrittävä tiedon riittävyyteen ja oikeellisuuteen (Onnismaa 2007; 23–26).

Holistinen ohjausmalli korostuu varsinkin aikuisopiskelijoiden kohdalla, koska aikuisopiskelijoiden elämäntilanne, tausta ja työtilanne vaihtelevat. Ohjauksessa on tärkeää tunnistaa, miten ohjauksen erilaiset roolit tukevat toisiaan ja miten ohjauksen eri osa-alueiden toteuttaminen vahvistavat prosessia. Myös ohjauksen eri toimijoiden välinen yhteistyö on välttämätöntä (Lairio & Penttinen 2005, 19, 29).

Ammattikorkeakoulujen kaltaisilla suurilla organisaatioilla on mahdollisuus laadukkaan ohjausprosessin toteuttamiseen. Tämä edellyttää toimintojen päällekkäisyyden poistamista, yksikköjen välisen tiedonkulun kehittämistä ja koordinoimista (Saukkonen 2005, 52–53).

Tunnen LAMK:n organisaatiota niin vähän, että tässä tilanteessa sanoisin haluavani tietoa yliopettajilta. Muita ihmisiä en oikein tunne.

Voit mennä juttelemaan, jos löytyy joku... Mutta ei tällaista ole missään vaiheessa ollut. Olen nähnyt sen [kv-koordinaattorin] oven, mutta kun olen opiskellut täällä aiemmin...

Kyllä opinto-oppaassa pitäisi olla selvitys tällaisesta mahdollisuudesta. Toisillahan on opinto-ohjaajia/ koulutussuunnittelijoita, joten pitäisi olla nimetty henkilö, keneltä ainakin voisi käydä kysymässä, jos on kiinnostunut... En tiedä, olisiko [kv-]vaihtoehtoista kertoja sitten yliopettaja.

Yliopettajalta lähtisin ensimmäisenä kysymään. Voinhan mennä keneltä vaan kysymään, mutta kai koulutussuunnittelija... [Kv-koordinaattori] on saattanut olla, mutta sekin on sitten mennyt minulta ohi. En esimerkiksi tiedä tällaisen henkilön nimeä.

Haastatteluista kävi ilmi, että kv-vaihdon ohjausta tulisi antaa heti opintojen alussa. Täten ajatus mahdollisesta kv-vaihdosta jää kypsyymään aikuisopiskelijan mieleen ja kiinnostus vaihdosta kasvaa myöhemmän ohjauksen ansiosta. Asiantunteva ohjaus on nykyään parhaimmillaan uusien mahdollisuuksien ja rajojen tunnistamista (Onnismaa 2003, 88–89) sekä ammatillisen kentän vaihtoehtojen ja mahdollisuuksien tiedottamista (Lairio & Penttinen 2005, 33).

Jos tietoa ei saa alussa... niin kuinka äkkiä ihmiset motivoituu lähtemään.

Informointi mahdollisuudesta lähteä kv-vaihtoon olisi syytä antaa ihan opintojen alkumetreillä, koska nimenomaan omien asenteiden sulattaminen ja epäilyksen muurien poistuminen vievät tietyn aikaa, että saa työstettyä sitä ajatusta.

Aika alussa, jos sen aikoo opintojen aikana hyödyntää. Voisi toimia, että joku käy sen innostuspuheensa pitämässä ja kertoisi, että lisätietoja saa siitä ja siitä osoitteesta.

Ei ainakaan heti ihan opintojen alussa, koska ihmisten päät ovat sekaisin tiedonmäärästä. Puhumisen kv-vaihdosta voisi linkittää jo heti ensimmäisen jakson jälkeen.

Opiskelijan ja ohjaajan välinen vuorovaikutus ja yhteistyö korostuvat opiskelijaa tukevassa ohjauksessa (Herranen & Penttinen 2008, 9). Ohjaus on moniulotteista ja vaatii ohjaajalta koulutusta, kokemusta ja kehittymistä. Ohjaajan asenteelliset esteet saattavat haitata ohjausta (Heino 2009, 57). Haastattelijat kokivat, että ohjausta antavan henkilön positiivinen, innostava ja kannustava asenne motivoi ja lisää kiinnostusta kv-vaihtoa kohtaan. Vastavuoroisesti ohjaajan henkilökohtainen välinpitämättömyys kansainvälisyyteen tai kv-vaihtoon voi sammuttaa opiskelijan kiinnostuksen lähteä liikkuvuusjaksolle.

Tieto olisi se ensimmäinen, sitä kautta voin murtaa omia asenteitani... ja positiivisemmat näkökohdat tulisivat enemmän esiin.

Kv-koordinaattori on ollut todella loistava, innostava ja positiivinen. Se luo hyvää henkeä ja fiilistä sekä edesauttaa erittäin hyvin vaihtoon lähtemistä.

Kyllä sillä on suuri merkitys, onko innostava.

Jos ajattelee päinvastoin, että ohjaava henkilö puhuu sävyyn "onhan

meillä tällainenkin vaihtoehto, mutta ei kai tämä sinun kohdallasi tule kyseeseen", niin onhan sillä merkitystä.

Jos sivulauseessa mainitsee, että olisi mahdollisuus, niin se ei innosta välttämättä.

Eihän kertoja voi olla yliopettaja, jos hänellä itsellään ei ole mitään perspektiiviä siihen.

Haastateltaville ohjaus oli myös informaation ja neuvojen antamista. Kaikki haastateltavat toivoivat lisää erilaisia kv-tiedotustilaisuuksia, kv-iltamia tai kv-seminaareja, joissa vaihdossa olleet opiskelijat tulisivat kertomaan kokemuksistaan. Myös työelämän edustajia toivottiin seminaareihin, jotka puhuisivat työelämlähtöisesti kansainvälisyysosaamisen eduista ja nykypäivän työelämän vaatimuksista.

Vaihdossa olleet ihmiset puhumaan, joku iltama-tyyppinen, pieni lyhyt seminaari-ilta tai -päivä, jonne tulee eri maissa olleita eri tradenomiopinnoista, YAMK:sta, muualta kokemuksia.

Tietenkin toisten kokemukset varmasti innostavat.

Tärkeää on, että näkee edellisvuoden opiskelijoiden presentaatiot, mitä he ovat kokeneet ja tehneet. Se auttoi ainakin minua itseäni tekemään päätöksen.

Haastateltavat kokivat tarvitsevansa lisää ohjausta ja informaatiota kv-vaihtomahdollisuuksista, koulutuksen tasosta ja vastaavuudesta verrattuna Suomen opintoihin. Tukea kaivattiin asunnon hankkimiseen sekä toivottiin kontaktihenkilöä vaihtomaassa, johon voisi olla yhteydessä ennen lähtöä.

Missä vaihto olisi mahdollista suorittaa ja minkä kielistä ja tasoista opetus olisi. Mikä painoarvo on, jos puhutaan opintoviikoista niin

onko ne vastaavia kuin Suomessa.

*Asunto, tämän ikäisenä, varsinkin lapset mukana, ei mihinkään soluun
18-kesäisten kanssa haluaisi.*

Aikuisopiskelijat olivat valmiit ottamaan vastuun asunnon etsimisestä, mikäli yhteyshenkilö olisi ajoissa tiedossa. Täten he voisivat itse kartoittaa eri mahdollisuuksia ja hoitaa käytännön järjestelyjä kohdemaan tukihenkilön kanssa.

4.3 Tutkijan havaintoja kansainvälisestä toiminnasta

Havaintoja tehtiin ylemmän ammattikorkeakoulun kansainvälistymisestä ja sen kv-vaihdosta sekä aikuiskoulutuksesta organisaation yhteisiltä kehittämissäpäiviltä että oman yksikön henkilöstöinfotilaisuuksista, tiimipalavereista ja muistioista.

Tutkintoon johtavan aikuiskoulutuksen odotetaan jatkavan kasvuaan. LAMK:n tavoitteena on lisätä aikuisopiskelijoiden aloituspaikkoja ja kehittää uusia kansainvälisiä yamk-tutkintoja yhteistyössä Metropolialueen ammattikorkeakoulujen kanssa vuonna 2011. Aikuiskoulutuksen painopisteinä ovat vuosina 2010–2012 muun muassa kansainvälisyys sekä opetuksen ja ohjauksen kehittäminen.

Kansainvälisyyteen ja perusopiskelijoiden kv-toiminnan kehittämiseen on panostettu. Opiskelijat suorittavat kansainvälisyysopintoja osallistumalla opiskelijavaihtoon, ulkomaisiin työharjoitteluihin, kansainvälisiin projekteihin tai kansainvälisiin intensiiviviikkoihin. Liikkuvuusjaksolle AMK-opiskelijoille on tarjolla erilaisia vaihto-ohjelmia, kuten Erasmus, Nordplus, LifeLongLearning ja FIRST, joiden avulla opiskelijan on mahdollisuus suorittaa opintoja tai harjoittelujaksoja ulkomailla. Apurahajärjestelmä on vakiintunut tarjoten opiskelijalle taloudellista apua vaihtoaikana.

Vuosien 2010–2012 LAMK:n kv-toiminnan tavoitteeksi on asetettu olla kaikilla koulutusaloilla kaikilla mittareilla viiden parhaan joukossa, olla aidosti kansainvälinen korkeakoulu ja koulutusosaamisen viejä. Kv-toiminnan keihäänkärjiksi on asetettu muun muassa kv-palveluiden ja työelämäyhteistyön kehittäminen. Kv-palveluiden kehittäminen kohdistuu kv-toiminnan organisointiin ja LAMK:n sisäisen synergian lisäämiseen sekä prosessien mallinnukseen ja kehittämiseen.

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon kansainvälisyys ja kansainvälistyminen kaipaa kehittämistä. Kansainvälisyysilmion on tultava näkyväksi, jotta se tulee käytäntöön. Yamk-tutkintojen opetussuunnitelmien kehittäminen on kohdistunut pääasiassa pedagogiaan. Kansainvälisyysosaamisen kehittäminen on jäänyt vähemmälle. Opetuksen ja opintojen kansainvälistymiseen on kiinnitettävä huomiota, opiskelijaliikkuvuuden lisäämiseen ja kehittämiseen sekä ulkomailla suoritettavien opintojen kasvattamiseen. Lisäksi stipendijärjestelmää on kehitettävä.

Ylemmän tutkinnon kv-vaihdon ohjausta ja neuvontaa on kehitettävä, kiinnitettävä huomiota ohjauksen toimivuuteen ja riittävyyteen sekä opettajien valmiuksiin monikulttuuriseen työskentelyyn. Ohjauksen haasteena on, miten saada yamk-opiskelijat kiinnostumaan kv-vaihdosta, ja miten yamk-opiskelijoiden liikkuvuusjaksot ja kansainvälistyminen saadaan kehittymään opintojen aikana.

Kansainvälistä vaihtomahdollisuutta ei aktiivisesti tarjota muilla koulutusaloilla kuin Muotoilun IMIAD-ohjelmassa. Kuitenkin kansainvälisyysosaaminen on osa menestymistä ja työllistymistä kansainvälissä kilpailussa (Päijät-Hämeen koulutuskonserni –kuntayhtymä 2010).

Vaikka LAMK:n strategisella tasolla kansainvälisyyden näkyminen ja kansainvälisyysosaaminen on kaikkien tahtotila, käytännön toiminnot, varsinkin yamk-tutkinnoissa, ovat vielä kehittymättömät.

4.4 Ylemmän tutkinnon kansainvälinen vaihto omien kokemusten kautta

Tutkijan (tässä luvussa jatkossa opiskelija) omakohtainen kokemus koskee yrittäjyys ja liiketoimintaosaamisen koulutusohjelmaa.

Opiskelupäätöksen tehtyään aloittaa yamk-opinnot, opiskelija ei löytänyt tietoa kv-vaihtomahdollisuuksista opintojen aikana. Hakuilmoituksista tai LAMK:n nettisivuilta tietoa ei ollut saatavilla eikä myöskään tullut ilmi kysyttäessä tutkinnon sisältöä opintotoimistosta.

Opinnoissa keskityttiin oman alan osaamisen syventämiseen ja kehittämiseen. Toisen vuoden opinnoissa kansainvälisyysosaamista oli mahdollisuus kehittää vapaasti valittavissa opinnoissa. International Communication –opintojakso (10 op) koettiin erittäin hyödylliseksi ja merkitykselliseksi kansainvälisyysosaamisen lisäämiseksi. Opintojakso lisäsi opiskelijan ymmärrystä kansainvälisen toimintaympäristön merkityksestä, monikulttuurisuuden hyödyistä, kulttuurien välisistä eroista ja kansainvälisen tiedon soveltamisesta omaan alansa. Lisäksi opintojen aikana tapahtuva vieraskielinen opiskelu aktivoi aikaisemman opitun kielitaidon työelämän tarpeisiin vastaavaksi. Kansainvälisyysopintojakso lisäsi myös kiinnostusta lähteä opiskelemaan ulkomaille monikulttuuriseen ympäristöön.

Mielenkiinto kv-vaihdon mahdollisuudesta myös yamk-opinnoissa johdattivat opiskelijan kv-koordinaattorin luokse. Vaihtokohteita löytyi koulutusohjelman normaaleista Erasmus-vaihtopaikoista, joissa oli tarjolla Master-tasoisia ohjelmia. Lisäksi uusi maksullinen Master-ohjelma löytyi Argentiinasta yliopettajan toimesta. Yliopettajan positiivinen ja kannustava asenne kansainvälisyyteen ja kv-vaihtoon kasvattivat opiskelijan omaa kiinnostusta lähteä kv-vaihtoon. Keväällä 2008 luennoille tuli Buenos Airesin yliopistosta (Universidad Argentina de la Empresa/UADE Business School) esittelemään heidän MBA-osion Managing Latin America, joka sopi liiketalouden yamk-tutkinnon koulutusohjelmaan. Infotilaisuuden aikana ja sen jälkeen opiskelijoilla oli

mahdollisuus keskustella kohdemaasta, opinnoista, asuntojärjestelyistä ja muusta mieltä askarruttavista kysymyksistä yliopiston edustajan kanssa.

Varsinaista ylemmän tutkinnon vaihtosopimusta BA:n yliopiston ja LAMK:n välillä ei vielä ollut. Kesän harkinnan jälkeen opiskelija oli valmis lähtemään vaihtoon. Yliopettaja otti yhteyttä BA:n yliopistoon ja ilmoitti yhdyshenkilön kohdemaasta, jonka kanssa opiskelija voi hoitaa asioita eteenpäin. Kohdemaan yhdyshenkilön kanssa käytännön asiat etenivät vaivattomasti sähköpostitse. Opiskelija lähetti hakupaperit BA:n yliopistoon, ja kohdemaan yhdyshenkilö antoi asunnonvälitystoimiston nettilinkin, jonka kautta asuntoa kannatti etsiä. Ennen asunnon vuokrausta yhdyshenkilö kävi tarkastamassa asunnon ja sen hinta-/laatusuhteen, sijainnin ja kulkuyhteyden yliopistolle. Yliopistosta lähetettiin opintojen aikataulu ja sisältö etukäteen. Kohdemaan yhdyshenkilön rooli oli merkittävä apu järjestelyissä, ja hänen innostava ja auttavainen asenteensa tärkeä. Taloudellista apua opiskelija sai apurahoista, joiden anomukset täytettiin yhdessä kv-koordinaattorin kanssa.

Suomeen palattuaan opiskelija reflektoi kokemuksiaan koulutuspäällikön ja koulutusohjelman yliopettajan kanssa sekä palautti loppuraportin.

Vaihtoonlähdön tarkoituksena ja tavoitteena oli syventyä Etelä-Amerikan kulttuurillisiin eroihin liiketaloudessa (johtamisessa, kaupankäynnissä, liikeneuvotteluissa, markkinoinnissa ym.), syventää tietämystä monikulttuurisuudesta ja lisätä englannin kielen taitoa. Tavoitteena oli myös kokea, miten Latinalaisen Amerikan yliopiston opetus sopii suomalaiselle, poikkeako se Suomen opetustekniikasta, jota niin paljon tullaan benchmarkkaamaan.

Tarkoitus ja tavoite täyttyivät yli odotuksen. Kokemus kv-vaihdosta yamk-opintojen aikana oli positiivinen oppimiskokemus. Opiskelu oli haasteellista ja vaativaa, mutta samalla palkitsevaa. Käsitys ja tietämys kohdemaasta ja koko Latinalaista Amerikkaa kohtaan kasvoi. Opinnoissa keskityttiin lisäksi globalisaatioon ja sen vaikutukseen Latinalaisen Amerikan talouteen sekä

sosiaaliseen että poliittiseen tilanteeseen. Lisäksi monikulttuurisuuden merkitys ja huomioonottaminen eri merkityksissä syveni. Kulttuurin tuntemus ja arvostus kohdemaata kohtaan lisääntyivät myös asuttaessa ja eläessä vieraassa kulttuurissa.

Oppimisympäristö oli kansainvälinen, pääasiassa amerikkalainen. Opiskelu on erittäin osallistuvaa, analyyttistä ja kyseenalaistavaa. Sosiaaliset vuorovaikutustaidot kasvoivat opiskeltaessa vieraalla kielellä lisäten rohkeutta, yhteistyö- ja viestintätaitoja. Myös uusien näkökulmien avartuminen kasvattivat näkemään uusia mahdollisuuksia elämässä sekä syvensivät monikulttuurista osaamista.

4.5 Kehittämistarpeet

Jotta ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon kansainvälisen vaihdon ohjausprosessin kehittämistä tarvitaan, opiskelijoille tulee olla tarjolla erilaisia kansainvälisiä liikkuvuusjaksoja ja vapaaehtoinen kv-vaihdon orientaatiokurssi. Kehittämistarpeet perustuvat oletukseen, että yamk-opiskelijoilla on mahdollisuus lähteä kv-vaihtoon jokaisessa koulutusohjelmassa.

Kansainvälisen vaihdon ohjausprosessin kehittämistarpeet esitetään ensin luettelona ja sen jälkeen tarkennetaan kuviossa 9 ja tekstinä osiossa 4.6. Kehittämistarpeet ovat:

- Informoida hakuilmoituksessa kv-vaihdon mahdollisuudesta.
- Päivittää LAMK:n nettisivut ja opiskelijan Reppu-sivustot yamk-tutkintojen kansainvälistymisopintojen ja kv-vaihdon osalta.
- Informoida yamk-opiskelijoille valintakokeen haastattelussa kv-vaihdon mahdollisuuksista.

- Järjestää uusille yamk-opiskelijoille aloitusinformaatiotilaisuuksia esittelemällä LAMK:n kv-toimintaa ja vaihto-opiskelun mahdollisuuksia.
- Motivoida yamk-opiskelijoita HOPS-keskustelussa ulkomaan opinnoista.
- Järjestää yamk-opintojen aikana opiskelijoille ryhmäkohtaisia informaatiotilaisuuksia, kv-seminaareja, kv-markkinoita tai kv-iltamia yhdessä kv-opiskelijatuutoreiden ja työelämän edustajien kanssa.
- Kehittää ja tunnistaa ohjauksen positiivinen vaikutus kv-vaihdon altistamiseen ja lähtöpäätökseen.
- Kehittää aikuisopiskelijoille lyhyt- ja pitkäkestoisia kv-vaihtomahdollisuuksia eri ajankohtina.
- Lisätä yamk-opiskelijoiden ohjausta ennen vaihtoonlähtöä, ottaen huomioon aikuisopiskelijoiden erityispiirteet (perhe mukaan, informaatiota asunnosta, yhteyshenkilö kohdemaassa).
- Luoda opiskelijatuutorointi. Aikaisemmin vaihdossa olleet opiskelijat motivoisivat, kannustaisivat ja tukisivat yamk-opiskeijoita lähtemään liikkuvuusjaksoille.
- Kartoittaa uusia rahoituslähteitä yamk-opiskeluvaihtoon.

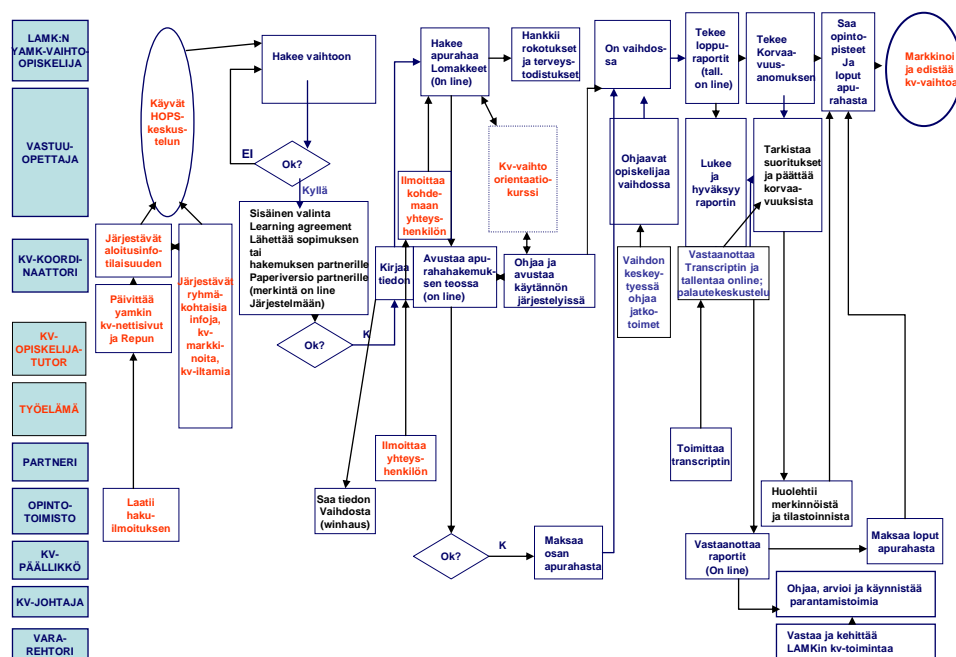
Kehittämisehdotukset nousivat esiin haastattelujen, havainnoinnin ja tutkijan oman kokemuksen tuloksena. Kehittämistarpeet ovat hyvin konkreettisia ja näin ollen kehittämistoimiin on mahdollista tarttua nopeasti. Tulosten perusteella kehitettiin uusi yamk-tutkinnon liikkuvuusprosessi, jonka kulkua havainnollistetaan tarkemmin seuraavassa luvussa.

4.6 Uusi yamk-tutkinnon kansainvälisen vaihdon ohjausprosessi

Kuviossa 9 esitetään ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon kansainvälisen vaihdon uusi ohjausprosessi opiskelijan opintopolulla. Ohjausprosessi on luotu ja kehitetty vanhan opiskelijaliikkuvuusprosessin pohjalta kehittämällä sitä yamk-opiskelijoiden tarpeita vastaavaksi perustuen tutkimustuloksiin.

Ohjaushenkilöstöön kuuluvat vastuuopettaja, kv-koordinaattori, opiskelijatuutori, työelämän edustaja, vaihtopartneri, opintotoimisto, kv-päällikkö, kv-toiminnan johtaja ja hyvinvointialan vararehtori.

Kansainvälisen vaihdon mahdollisuuksista tiedottaminen tulisi alkaa jo hakuilmoituksissa ja LAMK:n nettisivustoilla jokaisen yamk-tutkinnon koulutusohjelmassa. Hakuilmoitukset ja opintosuunnitelmien sisällön oikeellisuudesta ja ajantasaistamisesta huolehtii opintotoimisto. Kv-koordinaattori huolehtii ja päivittää LAMK:n kv-toiminnan ja koulutusohjelmakohtaiset nettisivustot sekä opiskelijan tiedotus- ja verkkoympäristösivusto Repun kansainvälisyysosion.

KUVIO 9. Yamk-opiskelijaliikkuvuus – lähtevät yamk vaihto-opiskelijat.

Aloitusinformaatiotilaisuudessa opiskelun alkaessa kv-koordinaattori esittelee LAMK:n kv-toiminnan, kv-koordinaattorit ja yamk-vaihtomahdollisuudet lyhyesti. Tilaisuudessa on mahdollisuus esittää kv-toimintaa koskevia tarkentavia kysymyksiä.

Kv-koordinaattorit järjestävät ryhmäkohtaisia kv-informaatiotilaisuuksia opintojen lomassa. Ryhmäkohtaisiin kv-tilaisuuksiin osallistuvat kv-opiskelijatuutorit kannustaen ja rohkaisten opiskelijoita lähtemään liikkuvuusjaksoille ulkomaille omakohtaisilla vaihtokokemuksilla. Lisäksi informaatiotilaisuuteen kutsutaan työelämän edustaja esittämään ja keskustelemaan opiskelijoiden kanssa globalisaatiosta ja sen vaikutuksesta työelämään. Tilaisuudessa opiskelijat saavat informaatiota kansainvälisyysosaamisen vaikutuksista ja hyödyistä työelämään työnantajan näkökulmasta sekä vastavuoroisesti opiskelijoilla itsellään on mahdollisuus markkinoida omaa kv-osaamistaan työelämälle.

Keväällä ennen kv-hakua kv-koordinaattorit järjestävät yhdessä kv-opiskelijatuutorin kanssa kv-markkinat tai kv-iltamia opiskelijoille. Kv-markkinat järjestetään opiskelupäivän aikana esimerkiksi koulun aulaan, johon opiskelijoiden on helppo tulla, ja kansainvälisyys on kaikkien nähtävillä. Kv-iltamat järjestetään illemmalla ja tarjotaan kevyttä iltapalaa. Molemmissa tilaisuuksissa avainasemassa olisivat aikaisemmin kv-vaihdossa olleet opiskelijat kertoen omista vaihtokokemuksistaan.

Vastuuopettajan kanssa käytävissä HOPS-keskusteluissa valotetaan lisää kv-vaihtomahdollisuuksista opiskelijan mielenkiinnon mukaan. Opettajan positiivinen, innostava ja kannustava asenne kansainvälisyyttä ja kv-vaihtoa kohtaan on merkittävä. Vastuuopettaja altistaa kaikki opiskelijat kv-vaihdolle.

Kun opiskelija on hakenut vaihtoon ja saanut myönteisen lähtöpäätöksen, kv-koordinaattori ilmoittaa hänelle kohdemaan yhteyshenkilön, jolle opiskelijan on mahdollista esittää kysymyksiä koskien vaihtomaata, yliopistoa, opintoja tai muita käytännön järjestelyjä. Lisäksi kohdemaan yhteyshenkilön avulla opiskelijan on

mahdollista saada tietoa erilaisista asuntomahdollisuuksista, mikäli opiskelija lähtee vaihtoon perheen kanssa.

Kv-koordinaattori avustaa ja neuvoa opiskelijaa apurahahakemuksissa sekä ohjaa ja neuvoa ennen vaihtoa olevissa muissa käytännön järjestelyissä.

Vapaaehtoisissa opinnoissa on tarjolla kv-vaihtoon ohjaava orientaatiokurssi.

Kurssin aikana opiskelija sitoutuu tekemään kv-vaihdosta väli- ja loppuraportit sekä velvoitetaan markkinoimaan ja edistämään kv-vaihtoa liikkuvuusjakson päätyttyä.

Kv-toiminnan johtaja ja kv-päällikkö vastaanottavat opiskelijoiden raportit arvioiden liikkuvuusjaksojen onnistumista. Heidän toimestaan ohjataan ja käynnistetään parantamistoimia kv-vaihdon kehittämiseksi.

Opiskelija huolehtii ulkomaan opintojen korvausanomuksesta vastuuopettajalle, saaden opinnoista opintopistemerkinnät ja loput apurahasta.

Ennen ohjausprosessin päättymistä, opiskelija on velvollinen markkinoimaan ja edistämään kansainvälisyyttä sekä kansainvälistä liikkuvuutta osallistumalla kv-informaatiotilaisuuksiin, ryhmäkohtaisiin tilaisuuksiin, kv-markkinoihin ja kv-iltamiin.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO

Tässä luvussa tarkastellaan tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä. Luvussa esitetään tutkimuksen tuloksien johtopäätöksiä, toiminnan kehittämistarpeita ja tutkimuksen yhteenveto. Lopuksi esitetään mahdolliset jatkotutkimusaiheet.

5.1 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Luotettavuus laadullisessa tutkimuksessa on usein kysymys tiedon totuudesta ja objektiivisuudesta. Näkemykset totuuden luonteesta vaikuttavat siihen, miten tutkimuksen luotettavuuteen suhtaudutaan (Tuomi & Sarajärvi 2009, 134).

Tämä tutkimus on laadullinen ja konstrukttiivinen. Se ei tavoittele objektiivisen ja yleistettävän tiedon tuottamisesta. Tutkimus perustuu havainnoitsijoiden näkemyksiin, kokemuksiin ja tulkintoihin (Tuomi & Sarajärvi 2003, 64).

Luotettavuutta tarkastellaan tutkimuksen läpinäkyvyyden avulla. Tutkimuksen tavoitteena on ollut esittää prosessin aikana tutkimuksen lähtökohdat, tutkijan esiymmärrys sekä tutkimuksen kulku mahdollisimman tarkasti noudattaen huolellisuutta, tarkkuutta ja rehellisyyttä tietoa kerätessä sekä analysoitaessa että arvioitaessa tutkimustuloksia.

Tutkimuksen menetelmäksi sopii laadullinen toimintatutkimus, sillä tämän tutkimuksen tarkoituksena oli kv-vaihdon ohjausprosessin kehittäminen ylemmissä ammattikorkeakoulutukinnoissa. Haastatteluun valitut henkilöt ovat aidossa tapahtumaympäristössä ja tutkija on tutkimuskohteen ns. sisäpuolinen tutkija, sillä tutkija on sekä työsuhteessa että yamk-opiskelijana tutkittavassa organisaatiossa.

Tutkimuksessa oli kiinnitetty huomiota eettisiin kysymyksiin, kuten aiheen valintaan, tutkimusongelmaan, aineistojen hankintaan, keruuseen, käyttöön ja raportointiin. Haastattelut tehtiin mahdollisimman tutussa ympäristössä ja

tutkimusajankohdan ollessa mahdollisimman hyvä ja kiireetön. Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista. Tutkimuksessa oli noudatettu hyvää tieteellistä käytäntöä olla aiheuttamatta kohderyhmälle epämiellyttävyyttä tai osallistumisesta aiheuttamaa vaivaa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 125–127).

Tutkimuksen läpinäkyvyyttä on pyritty edistämään tutkimuksen empiirisessä osiossa kuvaamalla tarkasti aineistonkeruu yamk-opiskelijoiden valinnasta haastattelumenetelmiin. Tutkimusprosessin kulkua ja tutkimuksen tuloksia havainnollistettiin aineistosta poimituin sitaatein.

Haastateltavien aikaisempi kansainvälinen kokemus on saattanut vaikuttaa siihen, että he ilmoittautuivat mielellään vapaaehtoisiksi haastateltaviksi. Yamk-opiskelijoiden omat kokemukset ja näkemykset kansainvälisyydestä ja kv-vaihdosta ennen yamk-tutkintoa sekä IMIAD-opiskelijoiden tutkintoon kuuluva kv-vaihto ovat saattaneet lisätä mielenkiintoa tutkimusaiheeseen luoden tutkimustuloksiin positiivisemmän käsityksen aiheesta. Haastateltavien eri opiskeluvaihe ei näkynyt tutkimustuloksissa.

Tätä tutkimusta tehdessä tutkija on tiedostanut tutkijan oman aseman sekä hyödyllisenä että haitallisena tekijänä. Tutkijan oma esiymmärrys tutkimusaiheen valintaan ja haastattelun teemoihin on vaikuttanut myös koko prosessin kulkuun. Esiymmärryksen haitallisuus on ilmeinen. Ennakko-oletukset tekivät aineistonkeruusta ja analyyseista haasteellisen, sillä ne voivat vaikuttaa vääristävästi tuloksiin. Objektiivisuutta tarkasteltaessa tutkimuksessa täytyy ottaa huomioon totuuskysymyksen lisäksi havaintojen luotettavuus ja niiden puolueettomuus (Tuomi & Sarajärvi 2009, 135). Tutkija on pyrkinyt haastatteluissa kuulemaan ja ymmärtämään haastateltavien omia kokemuksia ja näkemyksiä, eikä suodattamaan tutkijan oman kokemuksen kautta. Tutkija ei myöskään paljastanut omia mielipiteitään tutkimusaiheesta ennen haastatteluja tai haastattelujen aikana, jotta ne eivät ohjaisi haastateltavien mielipiteitä.

Toisaalta tutkijan esiymmärrys tutkimusaiheesta osoittautui myös hyödylliseksi tutkimuksen kulussa. Haastattelutilanteet olivat vuorovaikutteisia ja luonteivia.

Yamk-opiskelijoiden haastattelun lopuksi tutkija vielä varmisti haastattelun aitouden ja luotettavuuden, kysymyksellä onko haastatteliija ohjannut haastateltavia. Haastateltavat kokivat, että haastatteliija ei ollut ohjannut heitä, vaan heidän vastauksensa olivat heidän omiaan. Muutama haastateltava ilmaisi, että tutkija oli herättänyt mielenkiintoa ja innostusta kansainvälistä vaihtoa kohtaan.

Tutkimuksen luotettavuutta on pyritty lisäämään keräämällä aineistoa eri menetelmillä. Tutkimusaineisto koostui ohjaustoimijoiden ja yamk-opiskelijoiden haastatteluista, havainnoinnista ja tutkijan omasta kokemuksesta. Tutkimuksessa ei tukeuduttu vain yhteen, vaan useampaan menetelmään tuottaa ilmiöstä tietoa.

5.2 Johtopäätökset ja yhteenveto

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten Lahden ammattikorkeakoulun ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon kansainvälisen vaihdon ohjausprosessia tulisi kehittää, jotta se altistaisi, tukisi ja rohkaisi aikuisopiskelijoita lähtemään liikkuvuusjaksoille. Tämän tutkimuksen keskeisimmiksi tuloksiksi muodostuivat yamk-opiskelijoiden kiinnostus ja innostus lähteä kansainväliseen vaihtoon oikea-aikaisen ohjauksen kannustamana, ohjaushenkilöiden ja jo vaihdossa olleiden opiskelijoiden positiivisen ja innostavan asenteen vaikutus lähtöpäätökseen sekä ohjausprosessin selkeyttämisen tarpeellisuus.

Tutkimuksen tuloksista näkyi selkeästi, että aikuisopiskelijat ovat innostuneita ja motivoituneita itsensä kehittäjiä. Vaikka aikuisopiskelijoiden haasteena on perheen, työn ja muiden tärkeiden asioiden yhteensovittaminen, opiskelun nähtiin antavan itselleen henkistä pääomaa sekä uusia mahdollisuuksia työelämässä.

Tutkimuksessa korostui perheen merkitys varsinkin naisopiskelijoilla.

He kokevat tärkeäksi olla perheen tukena varsinkin silloin, kun lapset ovat pieniä ja vastavuoroisesti he saavat perheeltään tärkeää tukea koko opintojen ajan. Sopiva perhetilanne koettiin hyvänä mahdollisuutena lähteä kv-vaihtoon. Osa haastateltavista koki vaihtoonlähdön mahdolliseksi lasten ollessa pieniä, jolloin

lasten kouluista ei tarvinnut huolehtia. Toisille lasten poislähtö kodista mahdollisti omaa aikaa ja uusia mahdollisuuksia. Samansuuntaisiin tuloksiin ovat päätyneet Kilpeläinen (2000) ja Järvinen (1996, 30–31), jotka ovat tutkineet aikuisopiskeluun lähdön syitä sekä koulutuksen merkitystä heidän elämäänsä.

Tuloksista tuli selkeästi ilmi, että yamk-opiskelijat olisivat halukkaita lähtemään kansainväliseen vaihtoon, mikäli tietoa saataisiin ajoissa. Informaatiota kv-vaihdon mahdollisuudesta halutaan jo opiskeluun haettaessa ja heti opiskelun alussa. Täten aikuinen voi sulattaa omia asenteitaan tai epäilyjään, keskustella työnantajansa kanssa ja kehittää ajatusta lähteä ulkomaille. Aikuisopiskelijat ovat myös halukkaita lähtemään kv-vaihtoon yhdessä perheensä kanssa. Tämä tulos on merkittävä, sillä aikaisempi oletus on, että aikuisopiskelijat eivät ole kiinnostuneita lähtemään liikkuvuusjaksoille juuri perhe- ja työtilanteen vuoksi. Yhteneväisyyteen ovat päätyneet Taajamo (1999, 76–85) ja Kontio (2009, 32) teoksissaan, joissa käsiteltiin ulkomailta opiskelua, sekä miten auttaa opiskelijoita globalisaation ja monikulttuurisen työelämän haasteissa.

Tuloksista näkyi, että yamk-opiskelijat yhtä lukuun ottamatta tunnistivat globalisaation vaikutuksen nyky-yhteiskuntaan. Työelämän uudet vaatimukset kansainvälisyysosaamisesta ja monikulttuurisesta ymmärryksestä lisäsivät kiinnostusta kehittää näitä taitoja. Kv-vaihdon merkitys omaan elämään niin kielitaidon kehittymisen, uusien näkökulmien avartumisen kuin henkilökohtaisten taitojen kehittymiseen tunnistettiin. Aikuisopiskelijat näkivät kv-vaihdon mahdollisuudet ja hyödyt työelämään. Kansainvälinen vaihtokokemus koettiin avaavan työnantajan rekrytointitilanteessa uusia uria ja haasteellisempia tehtäviä. Tulos on mielenkiintoinen, sillä Garam (2005, 42) sai saman tuloksen tutkiessaan opiskelijoiden kansainvälistä liikkuvuutta ja työelämää. Tutkimustuloksen seurauksena ylempien tutkintojen opiskelijoille on pystyttävä tarjoamaan suurempia kansainvälisyysvalmiuksia, kuin mitä se tänä päivänä on. Aikuisopiskelijoiden kansainvälisyysosaamista voidaan kehittää mahdollistamalla heille liikkuvuusjaksoja, jonka seurauksena luodaan monikulttuurisia osaajia vastaten nyky-yhteiskunnan moninaisiin muutoksiin.

Tutkimuksen tuloksissa korostui aikuisopiskelijoiden ohjauksen kokonaisvaltaisuuden merkitys koko opintopolun ajan. Ohjauksella on huomattava vaikutus opiskelijoiden kv-vaihdon altistamiseen ja motivointiin.

Ohjaushenkilöiden positiivinen, kannustava ja innostava ote sekä asenne ovat tärkeitä. Niiden puute voi olla myös vaihtoon lähdön este. Tuloksen johdosta on tärkeää, että ohjaajien asiantuntijuuteen ja kansainvälisiin valmiuksiin tulee kiinnittää huomiota tarjoten heille koulutusta ja kehittymistä. Lisäksi ohjauksen eri toimijoiden, heidän vastuiden ja roolien selventäminen sekä täsmentäminen kaipaavat kehittämistä.

Tutkimuksessa korostettiin aikaisemmin vaihdossa olleiden omakohtaisten kokemusten hyödyntämistä ohjausprosessissa. He ovat parhaita innostajia, kannustajia ja tiedonlähteitä kv-vaihtoa harkittaessa. Tuloksissa tuli ilmi, että työelämää toivottiin mukaan ohjausprosessiin. Työntekijän näkemykset kansainvälisyysosaamisen eduista sekä työelämän uusista vaatimuksista auttavat opiskelijaa näkemään kv-vaihto uutena mahdollisuutena työelämään sekä samalla opiskelija voi markkinoida omaa osaamistaan työnantajalle. Hyöty olisi molemminpuolista.

Tutkimuksen tuloksena voidaan todeta, että LAMK:n yamk-opiskelijoiden kansainvälisyys ja kansainvälinen vaihto ovat varsin kehittymättömät ja sen ohjaustoiminta on koordinoimaton, pirstaleinen ja hajanainen. Ainoastaan IMIAD-koulutusohjelma toteutetaan kansainvälisten yhteistyöoppilaitosten kanssa, ja siten opiskelijat voivat suorittaa opintoja ulkomailla. Muissa koulutusohjelmissa kv-vaihtoa ja sen ohjausta ei ole systemaattisesti kehitetty, vaan liikkuvuusjaksolle osallistuminen jää yksittäisen yamk-opiskelijan tai asiasta kiinnostuneen yliopettajan varaan. Voidaan myös pohtia, johtuuko yamk-tutkinnon kv-vaihdon kehittymättömyys siitä, että tutkinto on uusi ja nuori. Tutkimusten tulosten johdosta voidaan olettaa, että tutkinnon rakenteen ja pedagogian kehittämisen jälkeen kehittämistä jatketaan kansainvälistymisen ja kv-vaihdon osalta.

Tutkimusprosessi on ollut mielenkiintoinen ja antoisa tutkimusaiheen sekä oppimiskokemuksen vuoksi. Tutkimuksessa on ollut mahdollisuus tarkastella

yamk-opiskelijoiden omia aikuisopiskelukokemuksia ja kansainvälisyys-näkemyksiä. Nämä ovat tehneet prosessista kiinnostavan ja rikkaan. Lisäksi havainnointi ja omat kokemukset ovat omalta osaltaan syventäneet prosessia. Raportoinnissa on pyritty esittämään tutkimusprosessi johdonmukaisesti ja selkeästi.

Tutkimuksen tulosten perusteella voidaan todeta, että tutkimuksen tavoite on toteutunut. Tutkimukselle esitettyihin tutkimuskysymyksiin on pystytty vastaamaan sekä tutkimustavoitteisiin päästy. Tutkimuksen tuloksena kehitettiin uusi yamk-tutkinnon kansainvälisen vaihdon ohjausprosessi. Uuden ohjausprosessin avulla voidaan madaltaa yamk-opiskelijoiden kynnystä lähteä liikkuvuusjaksoille, tarjoten heille oikeaa tietoa ja oikeanlaista tukea koko opintopolun ajan. Lisäksi uuden ohjausprosessin ansiosta voidaan kehittää ylemmän tutkinnon kv-vaihdon toimintakäytänteitä, lisätä yksiköiden välistä tiedonkulkua ja koordinointia.

Mielenkiintoista olisi ollut tutkia, onnistuuko tämän tutkimuksen kehittämistarpeiden jalkauttaminen ja hyödyttävätkö tutkimuksen tulokset yamk-tutkintojen kv-vaihdon kehittämisestä ja aikuisopiskelijoiden vaihtoonlähtöä. Lisäksi pohdintaa aiheutti, olisiko benchmarking tuonut lisätietoa tutkimusaiheesta? Benchmarking oli alun perin tämän tutkimuksen eräänä aineistonkeruumenetelmänä, mutta tutkija joutui rajamaan sen pois aikataulun vuoksi. Nämä edellä mainitut aiheet voisivat olla seuraavia jatkotutkimusaiheita ja -kohteita.

Elämme ajantasaisessa ja globaalisesti toimivassa maailmassa. Globalisaation kasvaessa ja maailman tullessa yhä pienemmäksi, kansainvälinen vaihto on korkeakoulujen yksi tärkeimmistä kansainvälistymismuodoista myös aikuisopiskelijoille.

LÄHTEET

Aittola, H. (toim.) 2003. €KG? Eurooppa, korkeakoulutus, globalisaatio? Koulutuksen tutkimuslaitos. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopainos.

AMKOTA. 2009. AMKOTA-tilastotietokanta. AMK-tietopalvelu. Opetusministeriö. [verkkajulkaisu]. [viitattu 19.3.2010]. Saatavissa: http://amkota2.csc.fi:8080/discoverer/viewer?cn=cf_a110&wsk=OPISKELIJAT%2F1327&&vw_return_url=eNrLKCKpsNLXT8zNzi9JNNJLLk7WS8u0sjCwMNAvyC8qSczRL0hMT7WPB5GZKbaGhmY6JoYGppZq8SmJKbYQJWrxxckZqbmJtgH%24QSGOPgCOQhuR

Ammattikorkeakoulut Bolognan tiellä – Ammattikorkeakoulujen osallistuminen eurooppalaiseen korkeakoulutusalueeseen 2007. Arene. [verkkajulkaisu]. [viitattu 13.2.2010]. Saatavissa: <http://www.pkamk.fi/ects/materiaali/Ammattikorkeakoulut%20Bolognan%20tiellä%20012007.pdf>

Annala, J. 2007. Merkitysneuvotteluja hopsista ja sen ohjauksesta. Toimintatutkimus hopsin ja sen ohjauksen kehittämisestä korkea-asteen koulutuksessa. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteellinen tiedekunta. Opettajankoulutuslaitos. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Arstila-Paasilinna, A. 2004. Eurooppalaisen koulutussyhteistyön ulottuvuudet. Teoksessa: Okkonen, E. (toim.) 2004. Ammattikorkeakoulun jatkotutkinto – toteutuksia ja kokemuksia. Julkaisu 2. Hämeenlinna: OffsetKolmio.

De Courtivron, I. 2000. Article. Educating the Global Student, Whose Identity Is Always A Matter of Choice. Chronicle of Higher Education; 7/7/2000.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Garam, I. 2008. Kun opintie vie ulkomaille. Suomalaisen tutkinto-opiskelu ulkomaisissa korkeakouluissa. Helsinki: CIMO.

Garam, I. 2005. Opiskelijoiden kansainvälinen liikkuvuus ja työelämä. Työnantajien näkemyksiä ulkomailla opiskelun ja harjoittelun merkityksestä. Helsinki: CIMO.

Haaga-Helian ammattikorkeakoulu. 2010. Jatkotutkinto hallinnon ja kaupan ammattikorkeakouluissa. Organisaation sisäinen asiakirja.

Heikkinen, H.L.T. 2007. Toimintatutkimuksen lähtökohdat. Teoksessa:

Heikkinen, H.L.T. & Rovio, E. & Syrjälä, L. (toim.) 2007. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. 2. tark.painos. Vantaa: Dark Oy.

Heino, T. 2009. Opettaja ohjaajana – ajankäyttö ja resurssit. Teoksessa: Lätti, M & Putkuri, P. (toim.) 2009. Löytöretki aikuisohjauksen maailmaan -kokemuksia ja käytänteitä ammattikorkeakouluista. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja B:18. Jyväskylä: Kopijyvä Oy.

Herranen, J. & Penttinen, L. 2008. Aikuisopiskelijälähtöistä ohjausta etsimässä. Teoksessa: Lätti, M. & Putkuri, P. (toim.) 2008. Ohjaus on kuin tekisi palapeliä. Näkökulmia aikuisopiskelijan ohjaukseen ammattikorkeakoulussa. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja C: Raportteja, 32. Tampere: Juvenes Print.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä. Gummerus.

Hämäläinen, K. 2009. Hallinnollisia linjauksia aikuiskoulutuksesta ja haasteita aikuisten ohjaamiseen. Teoksessa: Lätti, M & Putkuri, P. (toim.) 2009. Löytöretki aikuisohjauksen maailmaan -kokemuksia ja käytänteitä ammattikorkeakouluista. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja B:18. Jyväskylä: Kopijyvä Oy.

Hätönen, H. 1992. Aikuisten oppiminen ja opettaminen: kognitiivisen oppimisenäkemyksen ja toiminnan teorian soveltaminen aikuiskoulutuksessa. Helsinki: Ammattikasvatushallitus.

Isokorpi, T. 2008. Aikuisen ohjaamana. Teoksessa: Lätti, M. & Putkuri, P. (toim.) 2008. Ohjaus on kuin tekisi palapeliä. Näkökulmia aikuisopiskelijan ohjaukseen ammattikorkeakoulussa. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja C: Raportteja, 32. Tampere: Juvenes Print.

Jeong, C. & VanSickle R.L. 2003. Article. Moral Education In the Context of Globalization and Multiculturalism. The University of Georgia. The International Social Studies Forum. Volume 3(1). 2003. pp 233–242. ISSN 1531-2763. Information Age Publishing. Inc.

Järvinen, A. 1996. Aikuisopiskelijan orientaatiot työn ja koulutuksen maastoissa. Tampereen kasvatustieteiden laitos julkaisusarja A:N:o 56. Tampere: Tampereen yliopisto. Jäljennepalvelu.

Kansallinen innovaatiostrategia 2008. Työ- ja elinkeinoministeriö. Helsinki. [verkkojulkaisu]. [viitattu 12.2.2010]. Saatavissa: http://www.tem.fi/files/19704/Kansallinen_innovaatiostrategia_12062008.pdf

Kempe-Hakkarainen, T. & Vaara, T. 2008. Että ketään ei jätetä yksin – opintojen hyvä aloitus tutkintoon johtavassa aikuiskoulutuksessa. Teoksessa: Haapasilta, M. & Siikaniemi, L. (toim.) 2008. Näkökulmia aikuisopiskelijoiden ohjaukseen

ammattikorkeakoulussa. Lahden ammattikorkeakoulun julkaisu. Sarja C. Artikkelikokoelmat, raportit ja muut ajankohtaiset julkaisut, osa 56. Tampere: Juvenes Print.

Kilpeläinen, A. 2000. Naiset paikkaansa etsimässä. Aikuiskoulutus naisen elämänsä rakentajana. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 163. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.

Kontio, J. 2009. Miten auttaa opiskelijoita globalisaation ja monikulttuurisen työelämän haasteissa. Teoksessa: Leppiaho, H., Pulkkinen, M., Pääskylä, M., Salonen, K. & Virtanen, S. (toim.) 2009. Kansainvälisyys osana ammattikorkeakoulujen arkea. Turun ammattikorkeakoulun raportteja 87. Turku: Tampereen yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Kumpulainen, T. (toim.) 2009. Aikuiskoulutuksen vuosikirja. Tilastotietoja aikuisten opiskelusta 2007. Helsinki: Opetusministeriön julkaisuja 2009:42. [verkkojulkaisu]. [viitattu 3.3.2010]. Saatavissa: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/opm42.pdf?lang=fi>

Kupiainen, K. 2009. Käyttötieto opinto-ohjaajan ohjausajattelun muutoksen kuvaajana. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Moitus, S., Huttu, K., Isohanni, I., Lerkkanen, J., Mielityinen, I., Talvi, U., Uusi-Rauva, E. & Vuorinen, R. 2001. Opintojen ohjauksen arviointi korkeakouluissa. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 13:2001. Helsinki: Edita Oyj.

Lairio, M. & Penttinen, L. 2005. Kohti uutta ohjauskulttuuria. Teoksessa: Nummenmaa, A. R., Lairio, M., Korhonen, V. & Eerola, S. (toim.) Ohjaus yliopiston oppimisympäristössä. Tampere: Tampere University University Press.

LAMK. Lahden ammattikorkeakoulu. 2010 a. Minun maailmani. Hakijan opinto-opas 2009-2010. [verkkajulkaisu]. [viitattu 6.4.2010]. Saatavissa:

http://www.lamk.fi/material/aiku_ops0910_ltl_yamk.pdf

http://www.lamk.fi/material/aiku_ops0910_mi_imiad_yamk.pdf

http://www.lamk.fi/material/ops_2009-2010_YAMK_final.pdf

http://www.lamk.fi/material/aiku_ops0910_stl_johtaminen_yamk.pdf

LAMK. Lahden ammattikorkeakoulu. 2010 b. Tahdolla tulevaisuuteen – Lahden ammattikorkeakoulu. Lahden ammattikorkeakoulun strategia 2010–2015. Organisaation sisäinen asiakirja.

LAMK. Lahden ammattikorkeakoulu. 2009. Kansainvälisten toimintojen kehittämisstrategia. Organisaation sisäinen asiakirja.

Lerikkanen, J. 2002. Haittaavat ajatukset ennustavat opintojen keskeyttämistä. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta.

Liimatainen, L. 2008. Ylemmät amk-tutkinnot ohjauksen kannalta. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. [verkkajulkaisu]. [viitattu 6.2.2010]. Saatavissa:

http://www.jamk.fi/download/Leena_Liimatainen.pdf

Lätti, M. 2009. Moniääninen ohjaus. Teoksessa: Lätti, M & Putkuri, P. (toim.) 2009. Löytöretki aikuisohjauksen maailmaan -kokemuksia ja käytänteitä ammattikorkeakouluista. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja B:18. Jyväskylä: Kopijyvä Oy.

Lätti, M & Putkuri, P. (toim.) 2009. Löytöretki aikuisohjauksen maailmaan -kokemuksia ja käytänteitä ammattikorkeakouluista. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja B:18. Jyväskylä: Kopijyvä Oy.

Lätti, M. & Putkuri, P. (toim.) 2008. Ohjaus on kuin tekisi palapeliä. Näkökulmia aikuisopiskelijan ohjaukseen ammattikorkeakoulussa. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja C: Raportteja, 32. Tampere: Juvenes Print.

Magrath, C.P. 2000. Article. Globalization and its Effects on Higher Education Beyond the Nation-state. Higher Education in Europe. Vol. XXV. No. 2. 2000.

Malveaux, J. 2002. Article. A Multicultural Globalism. Black Issues in Higher Education. 1/17/2002.

Majakulma, A. (2009). Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategia ja ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot. Teoksessa: Varjonen, B. & Maijala, H. (toim.) 2009. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto – Osana innovaatioympäristöjä. Hämeenlinnan ammattikorkeakoulu. Hämeenlinna: Saarijärven Offset Oy.

Nummenmaa, A. R., Lairio, M., Korhonen, V. & Eerola, S. (toim.) 2005. Ohjaus yliopiston oppimisympäristössä. Tampere: University Press.

Ojala, K. 2008. Artikkel. Aikuiskasvatus 2/2008. Ylempään ammattikorkeakoulututkintokoulutukseen osallistujat – elinikäisiä oppijoita?

Onnismaa, J. 2007. Ohjaus- ja neuvontatyö. Aikaa, huomioita ja kunnioitusta. Helsinki: Gaudeamus.

Onnismaa, J. 2003. Epävarmuuden paluu. Ohjauksen ja ohjausasiantuntijuuden muutos. Väitöskirja. Joensuun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Joensuu: Joensuun yliopistopainos. [verkkojulkaisu]. [viitattu 3.3.2010]. Saatavissa: http://joypub.joensuu.fi/publications/dissertations/onnismaa_epavarmuuden/onnismaa.pdf

Opetusministeriö. 2010. Aikuiskoulutus ja vapaa sivistystyö. [verkkojulkaisu]. [viitattu 15.1.2010]. Saatavissa: http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/aikuiskoulutus_ja_vapaa_sivistystyoe/?lang=fi.

Opetusministeriö. 2009 a. Aikuisoulutuksen vuosikirja. Tilastotietoja aikuisten opiskelusta 2007. Opetusministeriön julkaisuja 2009:42. Kumpulainen, T. (toim.) [verkkojulkaisu]. [viitattu 3.3.2010]. Saatavissa:

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/opm42.pdf?lang=fi>

Opetusministeriö. 2009 b: Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategia. [verkkojulkaisu]. [viitattu 10.5.2009]. Saatavissa:

http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/artikkelit/korkeakoulujen_kv/index.html

Opetusministeriö. 2008. Koulutus ja tutkimus vuosina 2007–2012. Kehittämissuunnitelma. Opetusministeriön julkaisuja 2008:9.

Pekkanen, P-R. 2008. Aikuisopiskelija ammattikorkeakoulussa. Teoksessa: Lätti, M. & Putkuri, P. (toim.) 2008. Ohjaus on kuin tekisi palapeliä. Näkökulmia aikuisopiskelijan ohjaukseen ammattikorkeakoulussa. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja C: Raportteja, 32. Tampere: Juvenes Print.

Portera, A. 2008. Article. Intercultural education in Europe: epistemological and semantic aspects. Centro Studi Interculturalli. Universita degli Studi di Verona. Italy. Intercultural Education Vol. 19. No. 6. December 2008, 481–491.

Putkuri, P. 2009. Aikuisena opiskelemaan. Teoksessa: Lätti, M & Putkuri, P. (toim.) 2009. Löytöretki aikuisohjauksen maailmaan -kokemuksia ja käytänteitä ammattikorkeakouluista. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja B:18. Jyväskylä: Kopijyvä Oy.

Putkuri, P. 2008. Aikuisopiskelijana. Teoksessa: Lätti, M. & Putkuri, P. (toim.) 2008. Ohjaus on kuin tekisi palapeliä. Näkökulmia aikuisopiskelijan ohjaukseen ammattikorkeakoulussa. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja C: Raportteja, 32. Tampere: Juvenes Print.

Päijät-Hämeen koulutuskonserni – kuntayhtymä. 2010. Päijät-Hämeen koulutuskonsernin kansainvälisyysstrategia vuosille 2010–2012 (luonnos). Organisaation sisäinen asiakirja.

Rinnekalio, H. 2002. Holhousta vai heitteillejättöä? – Ohjauksen kulttuureista ammattikorkeakoulussa. Teoksessa: Helander, J. & Seinä, S. (toim.) 2002. Citius. Altius. Fortius. Näkökulmia opintojen ohjaukseen ammattikorkeakoulussa. Hämeen ammattikorkeakoulu. Ammatillinen opettajakorkeakoulu. D:1/2002. Hämeenlinna: Saarijärven Offset Oy.

Ritalahti, J. 2009. Kansainvälisyyden ulottuvuudet. Teoksessa: Varjonen, B. & Maijala, H. (toim.) 2009. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto – Osana innovaatioympäristöjä. Hämeenlinnan ammattikorkeakoulu. Hämeenlinna: Saarijärven Offset Oy.

Sallinen, A. 2003. Yliopistot, kansainvälisyys ja globalisaatio: muutospaineita ja mahdollisuuksia. Teoksessa: Aittola, H. (toim.) 2003. €KG? Eurooppa, korkeakoulutus, globalisaatio? Koulutuksen tutkimuslaitos. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopainos.

Saukkonen, S. 2005. Antakaa meille ihmisiä – Yliopisto-opiskelijoiden toive ihmiskasvoisesta ohjauksesta. Teoksessa: Nummenmaa, A. R., Lairio, M., Korhonen, V. & Eerola, S. (toim.) Ohjaus yliopiston oppimisympäristössä. Tampere: University Press.

Savola, M. 2009. Aikuiskoulutuksen uudistukset ja ohjauksen kehittäminen. Teoksessa: Lähti, M & Putkuri, P. (toim.) 2009. Löytöretki aikuisohjauksen maailmaan -kokemuksia ja käytänteitä ammattikorkeakouluista. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja B:18. Jyväskylä: Kopijyvä Oy.

Sotshangane, N. 2002. Article. What Impact Globalization has on Cultural Diversity? Alternatives: Turkish Journal of International Relations, Vol.1, No. 4, Winer 2002.

Susimetsä, M. 2006. Motivated and Self-Regulated Learning of Adult Learners in a Collective Online Environment. Academic Dissertation. University of Tampere. Department of Education. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Taajamo, M. 1999. Ulkomailla opiskelu – kulttuurinen kehitystehtävä. Koulutuksen tutkimuslaitos. Tutkimuksia 9. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Tarvainen, J. 2008. I Would Have to Come to Oulu for Any Other Reason than This. An Evaluation Research of the Master Degree Programme in Education and Globalisation. Pro gradu. Oulun yliopisto.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2003. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Työvoimaministeriö. 2006. Aikuisopiskelun tietopalvelujen, neuvonnan ja ohjauksen kehittyminen. Opetusministeriön ja työministeriön asettaman valmisteluryhmän ehdotukset toimenpideohjelmaksi. Työhallinnon julkaisu 365.

Valtionneuvoston asetus ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta, 423/2005.

Varjonen, B. & Maijala, H. (toim.) 2009. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto – Osana innovaatioympäristöjä. Hämeenlinnan ammattikorkeakoulu. Hämeenlinna: Saarijärven Offset Oy.

Varjonen, B., Maijala, H. & Okkonen, E. 2009. Tasokas koulutus työkokemusta hankkineille – Valmistumisvaiheessa olevien opiskelijoiden näkemyksiä vuosilta 2004–2008. Teoksessa: Varjonen, B. & Maijala, H. (toim.) 2009. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto – Osana innovaatioympäristöjä. Hämeenlinnan ammattikorkeakoulu. Hämeenlinna: Saarijärven Offset Oy.

Vuorinen, R., Karjalainen, M. & Myllys, H. & Talvi, U. & Uusi-Rauva, E. & Holm, K. 2005. Opintojen ohjaus korkeakouluissa –seuranta 2005. Korkeakoulujen arviointineuvosto. Verkkojulkaisuja 5:2005. Vastaanotettu 6.2.2010. Saatavissa: http://www.kka.fi/?C=231&l=en&product_id=183&s=56

Välitalo, E. 2008. Elämällä oppiminen. Kertomuksia oppimisesta opiskelijavaihdon aikana. Pro gradu. Oulun yliopisto.

Zuzeviciute, V. 2009. Article. Globalisation, mobility and implications for educators. Vytautas Magnus University. ISSN 1392-3137. TILTAI, 2009,4.

Haastattelut

Johtaja Erja Katajamäen haastattelu 11.3.2010 klo 14.00, Lahti

Kansainvälisten toimintojen johtaja Ulla Weijon haastattelu 24.3.2010 klo 14.00, Lahti

Kv-koordinaattori Johanna Tarvainen puhelinhaastattelu 30.3.2010 klo 14.00, Lahti

LIITTEET

Liite 1: Teemahaastattelurunko

Liite 2: Yamk-opiskelijaliikkuvuus – lähtevät yamk vaihto-opiskelija

TEEMAHAASTATTELUN RUNKO

1. HAASTATELTAVAN TAUSTATIEDOT:

ikä

siviilisääty

lapsia

ammatti

milloin aloittanut yamk-opinnot

koulutusohjelma

kielitaito

2. AIKUISOPISKELUN KOKEMUKSET JA NÄKEMYKSET

Päätös:

- päätös yamk-opinnoista ja perustelut päätökselle
- milloin päätös alkoi muodostua ja miten se eteni
- mitä hakee opiskelulta

Opiskelu:

- miten opiskelut ovat edenneet
- ovatko opinnot olleet kiinnostavat

Opintojen jälkeen:

- mitä olet ajatellut opintojen jälkeen

3. KANSAINVÄLINEN VAIHTO

- aikaisempi oma kv-vaihtokokemus tai läheisten kv-kokemus
- kiinnostus lähteä kv-vaihtoon
- mitkä tekijät tukisivat vaihtoon lähtöä
- mahdolliset rajoittavat tekijät/esteet
- kv-vaihdon hyöty omaan elämään tai työuraan

4. OHJAUKSEN KOKEMUKSET JA NÄKEMYKSET

- mitä ohjaus on tänä päivänä
- minkälaista ohjausta olet saanut kv-vaihdosta
- kenen tulisi informoida, neuvoa ja ohjata kv-vaihdosta
- missä vaihteessa opiskelua kv-vaihdon ohjausta tulisi antaa
- miten ohjausta antavan henkilön asenne vaikuttaa kv-vaihtoon lähtöön
- millaista ohjausta tulisi tarjota/mitä tarvitsisi enemmän

